

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE’ DE GENÇ
İŞSİZLİĞİNE YÖNELİK SOSYAL
POLİTİKALAR: 2000 YILI VE SONRASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve BİLEN

**Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: İnsan Kaynakları ve Çalışma İlişkileri**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Elif YÜKSEL OKTAY

MAYIS-2015

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE’ DE GENÇ İŞSİZLİĞİNE
YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR: 2000 YILI VE
SONRASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve BİLEN (137209016)

**Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: İnsan Kaynakları ve Çalışma İlişkileri**

Bu tez/..../2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Merve Bilen

29.05.2015

ÖNSÖZ

Günümüzde işsizlik tüm ülkeleri olumsuz etkileyen küresel bir sorun haline gelmiştir. İşgücü piyasasına baktığımızda işsizliğin sonuçlarından en çok etkilenen kesimin gençler olduğunu görüyoruz.

Çalışmanın konusunu, Avrupa Birliği ve Türkiye’ de genç işsizliğine yönelik sosyal politikalar oluşturmaktadır. Çalışma, politikaların incelenip ülkemizdeki ve AB deki uygulamaların neler olduğu hususunda bir inceleme ve analiz etme çalışması olarak öne çıkmaktadır.

Tezimin başlangıcından tamamlanmasına kadar her aşamasında çalışmama yön veren ve emeğini, ilgisini ve desteğini esirgemeyen en başta değerli danışman hocam Prof. Dr. Elif YÜKSEL OKTAY olmak üzere emeği geçen tüm hocalarıma, sevgili aileme ve arkadaşlarım Abdulkadir Demirkol ve Gülşah Mısır’ a teşekkürü bir borç bilirim.

Merve Bilen

29.05.2015

İÇİNDEKİLER

<u>BEYAN</u>	ii
<u>ÖNSÖZ</u>	i
<u>İÇİNDEKİLER</u>	ii
<u>KISALTMALAR</u>	v
<u>TABLO LİSTESİ</u>	vi
<u>SEKİL LİSTESİ</u>	vii
<u>ÖZET</u>	viii
<u>SUMMARY</u>	ix
<u>GİRİŞ</u>	1
<u>BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE</u>	3
1.1. <u>Genç Kavramı</u>	3
1.2. <u>Genç İşgücü</u>	4
1.3. <u>Sosyal Politika Kavramı</u>	5
1.4. <u>Genç İşsizliği</u>	6
1.4.1. <u>Genç İşsizliğini Oluşturan Nedenler</u>	9
1.4.1.1. <u>Makro Nedenler</u>	11
1.4.1.1.1. <u>Toplam Talep</u>	11
1.4.1.1.2. <u>Ekonomik Durgunluk ve Krizler</u>	12
1.4.1.1.3. <u>Demografik Yapı</u>	13
1.4.1.1.4. <u>İşgücü Piyasası Politikalarının Yetersizliği</u>	14
1.4.1.1.5. <u>Eğitim Sistemlerinin Yetersizliği</u>	14
1.4.1.1.6. <u>Ücret Politikaları ve Asgari Ücret Uygulaması</u>	15
1.4.1.2. <u>Mikro Nedenler</u>	16
1.4.1.2.1. <u>Gençlere Özgü Nitelikler ve Eğitimli İşsizler</u>	16
1.4.1.2.2. <u>Gençlerin Piyasaya İlk Kez Giriş Yapıyor Olmaları</u>	16
1.4.1.2.3. <u>Etnik Köken ve Engellilik</u>	17
1.4.2. <u>Genç İşsizliğinin Etkileri</u>	17
1.4.2.1. <u>Ekonomik Etkileri</u>	18

1.4.2.2. Toplumsal Etkileri.....	18
1.4.2.3. Psikolojik Etkileri.....	19
<u>BÖLÜM 2 : AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE VE TÜRKİYE’ DE 2000 SONRASI GENÇ İŞSİZLİĞİNDE MEVCUT DURUM</u>	21
2.1. Avrupa Birliği Ülkelerinde Genç İşsizliği.....	21
2.1.1. Avrupa Birliğinde Cinsiyet ve Yaş Dağılımına Göre Genç İşsizliği.....	26
2.1.2. Avrupa Birliğinde Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizliği.....	28
2.2. Türkiye’ de Genç İşsizliği.....	28
2.2.1. Türkiye’ de Cinsiyet ve Yaş Dağılımına Göre Genç İşsizliği.....	31
2.2.2. Türkiye’ de Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizliği.....	33
2.2.3. Türkiye’ de Kırsal – Kentsel Genç İşsizliği.....	36
2.2.4. Türkiye’de Gençlerin Kayıtdışı İstihdamı.....	37
<u>BÖLÜM 3 : AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE’ DE GENÇ İŞSİZLİĞİNE VE BUNUNLA MÜCADELEYE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR</u>	40
3.1. Avrupa Birliğinde Genç İşsizliğine Yönelik Sosyal Politikalar.....	40
3.1.1. Avrupa Birliği Ülkelerinde Sosyal Politikaların Uygulandığı Bazı Ülkeler.....	41
3.1.1.1. Avrupa Birliği.....	42
3.1.1.2. Fransa.....	45
3.1.1.3. İtalya.....	46
3.1.1.4. İngiltere.....	47
3.1.1.5. Almanya.....	48
3.1.1.6 Avusturya.....	49
3.2. Türkiye’ de Genç İşsizliğine Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar.....	50
3.2.1. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Genç İşsizliği.....	51
3.2.2. Genç İşsizliğini Önlemeye Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Politikaları.....	56
3.2.2.1. Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları.....	57
3.2.2.2. Doğrudan Kamu İstihdam Yaratma Programları.....	57
3.2.2.3. İşgücü Piyasasına Yönelik Eğitim Programları.....	58
3.2.2.4. Girişimciliğin Desteklenmesi.....	59
3.2.3. İŞKUR’un Gençlere Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Programları.....	60

3.2.3.1. İş ve Meslek Danışmanlığı	61
3.2.3.2. İşgücü Yetiştirme Kursları	61
3.2.4. Pasif İstihdam Politikaları	62
3.2.4.1. İşsizlik yardımı	63
3.2.4.2. Kıdem Tazminatı	63
3.2.4.3. Sosyal Yardımlar	63
3.2.4.4. İşsizlik Sigortası	63
SONUÇ	66
KAYNAKÇA	71
ÖZGEÇMİŞ	76

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AİS	: Avrupa İstihdam Stratejisi
ÇSGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
ILO	: International Labour Organization
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KOSGEB Başkanlığı	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Destekleme İdaresi
LIFO	: Last In First Out
OECD Development	: Organisation for Economic Co-Operation and
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YEN	: Youth Employment Network

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo 1.</u> Genç İşsizlik Oranlarının Yüksek Olmasının Sebepleri.....	9
<u>Tablo 2.</u> 2004-2013 AB-28 İşsizlik Oranları (%).....	24
<u>Tablo 3.</u> Mevsimsel Değişimlerden Arındırılmış Genç İşsizliği (25 yaş altı).....	25
<u>Tablo 4.</u> Cinsiyet ve Yaş Dağılımına Göre İşsizlik (%) 2007-2013.....	27
<u>Tablo 5.</u> Toplamda ve Genç Nüfusta Yıl Ortası Nüfus Projeksiyonları-Türkiye.....	31
<u>Tablo 6.</u> Cinsiyete Göre Genç İşsizliği Oranları (%)	32
<u>Tablo 7.</u> Eğitim Durumuna Göre Genç İşgücü (15-24 Yaş Grubu)	34
<u>Tablo 8.</u> Kent- Kır Ayrımına Göre Genç İşsizlik Oranları (%).....	37
<u>Tablo 9.</u> Gençlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıt Oranları (%)	38

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. İstihdam Edilen, İşsiz ve Aktif Olmayan Genç Nüfus.....21

ÖZET

YAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Avrupa Birliği ve Türkiye’ de Genç İşsizliğine Yönelik Sosyal Politikalar: 2000 Yılı ve Sonrası

Tezin Yazarı: Merve Bilen

Danışman: Prof. Dr. Elif Yüksel Oktay

Kabul Tarihi: 17.06.2015

Sayfa Sayısı: IX (önkısım) + 79 (tez)

Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri **Bilim Dalı:** İnsan Kaynakları ve Çalışma İlişkileri

Genç işsizlik sorunu, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ortak bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. AB Ülkelerinde ve Türkiye’de özellikle 1990’lardan bu yana işsizliğin giderek arttığı gözlenmekte ve genç işsizliği genel işsizlik oranlarının çok üstünde bir oranla kendini göstermektedir. 1980’lerde küreselleşme ile beraber hızla değişen teknoloji, bilgi ekonomisi ve artan uluslararası rekabet diğer alanlarda olduğu gibi işgücü piyasalarını etkilemiş ve işgücü piyasasında eğitilmiş, becerili, genç işgücüne gereksinim artmıştır. Bu süreç, genç işsizlikle mücadelede sosyal politikaların önemini arttırmış ve uygulanan ve öngörülen sosyal politikaların ana hedef gruplarından biri gençler olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde genç işsizliği kavramsal olarak ele alınmış, nedenleri, gençler üzerindeki etkileri açıklanmıştır.

İkinci bölümde, genç işsizliğinin AB ülkeleri ve Türkiye’de ki durumu incelenmiş, üçüncü bölümde ise ülkemizdeki gençlere yönelik sosyal politikalar, AB ülkelerindeki uygulamalar ve sosyal politikalar incelenmiş bazı ülke örnekleriyle konu somut hale getirilmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı gerçek tabloları ortaya koyarak AB ve Türkiye’yi karşılaştırmak, uygulanmış ve öngörülen politikaları değerlendirmek ve eksilerini açıkça görebilmektir.

Bu çerçevede yapılan çalışma neticesinde, yaş grubu itibariyle kendisine özgü ve işgücü piyasasının yapısına bağlı çeşitli nedenleri olan genç işsizliğini azaltmaya yönelik politikaların, AB ve Türkiye işgücü piyasasını nasıl etkilediği açıkça ortaya koymuş mevcut durumu iyileştirmeye yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizliği, Avrupa Birliği, Türkiye, Sosyal Politikalar

SUMMARY

YAU, Yalova University Insitute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: Social Policies For Youth Unemployment in European Union And Turkey: 2000 Yılı Ve Sonrası

Thesis Author: Merve Bilen **Advisor:** Prof. Dr. Elif Yüksel Oktay

Date of Acceptance: 17.06.2015 **Total Number of Pages:** IX (pre text) + 79 (main body)

Department: Labour Economics and Industrial Relations

Field of Study: Human Resources and Labour Relations

The youth unemployment problem, appears to be a common problem in both developed and developing countries. In EU Countries and Turkey unemployment is increasing, especially since 1990s and youth unemployment rate is increasing at a rate much faster than the general unemployment rate. In the 1980s, rapidly changing technology, knowledge economy and increased international competition due to globalization have affected the labor market as well as other areas which increased the requirement for educated, skilled, young workforce. This process has increased the importance of social policies in the fight against unemployment and young people have been identified and proposed as one of the main target group to implement these social policies.

In the first chapter of the study youth unemployment is discussed; the reasons and effects on young people are explained. In the second chapter situation of youth unemployment in the EU countries and Turkey has been examined. In the third section, social policy related to young people in our country and EU countries are evaluated and some specific examples are used to clarify.

The main objective of this research is to compare the EU and Turkey; to evaluate the pros and cons of applied and proposed policies and also to clearly state the situation.

Youth unemployment for various reasons linked to the structure of the labor market and has its own dynamics. To improve the current youth unemployment situation several policies are developed in EU and Turkey. With this study efficiency of these policies are evaluated and some solutions are proposed.

Keywords: Youth Unemployment, European Union, Turkey, Social Policies

GİRİŞ

Son yıllarda küresel anlamda yaşanan en önemli ekonomik ve toplumsal sorun işsizliktir. İşsizlik sadece gelir dağılımının bozulması, toplumsal potansiyellerin atıl kalması sonuçlarını doğurmaz, insanları yoksulluğa ve ümitsizliğe sürüklediği kadar toplumsal huzursuzluklara da sebep olur. Dünya genelinde ekonomik büyüme sağlanmasına rağmen işsizlik ortadan kaldırılamadığı gibi, artmaya devam etmekte ve uluslararası örgütlerin araştırmalarına göre artmaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

Ayrıca ekonomik dalgalanmalar ve küreselleşme süreciyle beraber sıklaşan ve etkileri artan krizler, istihdamı son derece olumsuz yönde etkilemekte, her krizle beraber işsizlik daha da artmaktadır. İşsizlikten en fazla etkilenen yaş grubu gençlerdir.

Gençler, toplumların geleceklerinin inşasında en önemli kaynak olarak kendilerini gerçekleştirecek imkanları bulmalıdır. Ancak günümüzde gelişmiş veya gelişmekte olan tüm ülkelerde genç işsizlik ortak bir sorun haline gelmiştir ve gençler arasında işsiz kalma olasılığı yetişkinlere göre üç kat daha fazladır. Dünyada genel kabul görmüş tanıma göre çalışma çağındaki gençler 15-24 yaş grubundaki genç kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Genç işsizlik, nüfusu genç olan ülkeler açısından daha yıkıcı bir sorundur. Nüfus artış hızı yavaşlamış olmasına rağmen Türkiye hala çok genç bir nüfusa sahiptir. 2014 yılı itibariyle nüfusunun yarısı 28,5 yaş altında olan Türkiye’de çalışma çağına gelmiş 15-24 yaş grubundaki gençlerin nüfusa oranı %16,6’dır ve işgücünün %16,9’unu da genç işgücü oluşturmaktadır. Ülkede gençlerin işgücüne katılım oranı sürekli düşme göstermektedir.

Yüksek öğrenim görmüş gençler arasında işsizlik oranı çok yüksektir. Resmi rakamlara göre ülkede her dört gençten biri işsizdir. Tarım dışı işsizlik söz konusu olduğunda ise her üç gençten birinin işsiz olduğu görülmektedir. Gençlerin iş piyasasına ilk giriş dönemlerinde yaşadıkları işsizlik, en verimli olacakları dönemde, ümitsizliğe düşmelerine, özgüvenlerinin sarsılmasına neden olmakta, çalışma hayatlarına kendilerine yatırım yaptıkları alanla ilgili bir seçim yaparak başlamalarına bile engel olmaktadır. Dahası, gençler sadece işsizlik sorunuyla değil, eksik istihdam ve çalışan yoksulluğu sorunuyla da karşı karşıyadır.

Bir işe sahip olmak ve çalışarak geçimin yaşamını sürdürebilmek bireyin temel hakkıdır. Bu hakkı kullanmasına imkân sağlamak, devletin öncelikli görevi ve bireyi topluma

kazandırmanın en önemli koşuludur. Gençlerin ekonomik ve sosyal aktivitelerin dışında kalması, onurlu bir hayat sürdürebilmeleri için gerekli geliri elde etmelerini önlemekle kalmayıp, onların sosyal yaşamlarını ve psikolojilerini de derinden etkilemektedir. Yaşanan yoğun işsizlik nedeniyle gençler, ailelerine bağımlı yaşamaya devam etmekte, yetişkin bireyler olarak kendi ailelerini kurma planlarını, belirsiz bir tarihe ertelemek zorunda kalmaktadırlar. Bu belirsizliğin yarattığı güvensizlik, toplumsal huzursuzluklara dönüşebilmektedir.

Bu çalışmada nedenleriyle birlikte Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde genç işsizliği, ve buna yönelik sosyal politikalar ve nihayet Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde yapılanlar araştırılmıştır. Konuya ilişkin temel kavramlar, genç, işgücü, işsizlik ve sosyal politika anlatılmıştır. Avrupa Birliği ülkelerinde ve Türkiye' de genç işsizliğinde mevcut durum ve Türkiye ve Avrupa Birliğinde bu soruna yönelik sosyal politikalar ülke örnekleriyle açıklanmıştır.

Bu çalışmada hedeflenen; sorunun çözümü için bir şablon belirlemekten çok, Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye' nin genç işsizliği sorunu ve buna yönelik politikaları karşılaştırmak, sorunun arka planını çizerek gelecekteki politikaları yönlendirecek bir dizi öneride bulunmaktır.

Bu çalışmada değişen işgücü piyasalarında farklılaşan "işsizlik" sorunu, "genç işsizliği" çerçevesinde ele alınmaktadır. Birleşmiş Milletler' in genç tanımı ile ILO' nun işsiz tanımı esas alınarak hazırlanan çalışmada "genç işsiz" kavramı; 15-24 yaşları arasında bulunan, referans döneminde bir saatten fazla çalışmamış, fakat çalışmaya hazır olan ve aktif olarak iş arayan kişileri kapsamaktadır. Türkiye işgücü piyasasına ilişkin kavramlarda Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) işsizlik ve işgücü tanımlamaları kullanılmaktadır.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Genç Kavramı

İnsanlar, yaşamları boyunca birbirinden belirgin sınırlarla ayrılmış dört dönemden geçerler bunlar çocukluk, gençlik, yetişkin ve yaşlılık dönemleridir. Yaşanılan her bir dönem, bir önceki dönemden etkilenir ve kendisinden sonra gelen dönemi etkiler. Bu yaşam sürecinde insanlar sadece fiziksel değişimler değil; psikolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel birçok değişim yaşamaktadırlar.

Her ne kadar gençlik kavramı ile ilgili evrensel düzeyde kabul edilen bir tanım olmasa ve farklı bakış açılarıyla gençlik tanımlamaları yapıyor olsa da birçok uluslar arası kuruluş, yayın ve bilimsel çalışma gençliği; insan hayatının bir evresi, çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci olarak belirlenmekte ve somut bir yaş grubuna indirgemektedir (Murat ve Şahin, 2011: 34).

Gençlik tanımları yapılırken en önemli belirleyicilerden biri yaştır. Bir çok ülkenin gençlere verdiği tanımlar 7 yaşından 39 yaşına kadar değişmektedir. Gençlik dönemi, yetişkin yaşı başlamadan önceki dönem olarak tanımlanabilir. Fakat bu tanım eğitimin tamamlanması beklenen ortalama yaş, toplumda yetişkin rolleri edinilmeye başlanan yaş gibi değişik faktörlerden etkilenmektedir. Gençlerin yasal statüsü ise yine evlilik, seçme ve seçilme hakkı, askerlik yaşı, sağlık hizmetleri için rıza ve yasal reşitlik gibi faktörlere bağlı olarak her ülkede değişiklik göstermektedir. Bütün bu ülkelere özel karakteristikler ülkeden ülkeye değiştiği gibi ülkeler arasında da farklılık göze çarpmaktadır. Gelişmiş ülkelerde genç yaş grubuna dahil olmak için üst yaş sınırı değişiklik göstermesine rağmen alt sınır zorunlu eğitimden ayrılma yaşına denk düşmektedir. Diğer ülkelerde de genç yaş grubu farklı ele alınmaktadır (Çetinkaya, 2008: 10).

Birleşmiş milletlerin standart sınıflamasına göre 15-24 yaş aralığı genç olarak kabul edilmektedir. Fakat sınıflama sosyal, kültürel, kurumsal ve politik faktörlere göre, ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Endüstrileşmiş ülkelerde yaşı'nın üst sınırı değişmesine rağmen, alt sınır yukarıda da belirttiğimiz gibi zorunlu eğitim yaşına göre belirlenmektedir. Söz gelimi, İngiltere'de genç istihdamı politikaları 16-18 yaş grubunu kapsarken, İtalya'nın kuzeyinde 14-29 fakat güney İtalya'da 14-32 yaş grupları dikkate alınmaktadır (Okur, 2014: 5).

ILO'nun 138 sayılı Sözleşmesine göre, asgari çalışma yaşı 15 olarak kabul edilmiştir. ILO, Birleşmiş Milletlerin genç tanımını esas almakta ve gençleri 15-24 yaş grubundaki

kişiler olarak kabul etmekle birlikte , 15-19 yaş grubu ergenler, 20-24 yaş grubu da genç yetişkinler olarak ayrıca sınıflandırılmaktadır. Avrupa Sosyal Şartı'nda da çalışma yaşı asgari 15 olarak belirlenmiş ve Avrupa Temel Haklar Şartı'nda, çalışma yaşının zorunlu eğitimi bitirme yaşından küçük olamayacağı belirtilmiştir. Eurostat verilerinde kullanılan genç işgücü sınıflandırması, 15-24 yaş grubunu kapsamaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu, 15-24 yaş grubu için istatistikler yayınlamakta ve genç işsizlik araştırmalarında bu yaş grubu temel alınmaktadır (Yavaş, 2010: 26)

Bu çalışmada uluslar arası verilerde en çok kabul edilen tanım olan Birleşmiş Milletler tanımının kullanılmıştır. Dolayısıyla çalışmada ki tüm istatistiklerde “genç” terimi, 15-24 yaş grubu arasındaki kişileri içine almaktadır.

1.2. Genç İşgücü

ILO ve BM gibi uluslararası kuruluşlar gençlik dönemini 15-24 yaş olarak kabul ettiğinden ve aynı zamanda 4857 sayılı İş Kanunumuzun 71. Maddesine göre, 15 yaşını almamış genç bireyler çalıştırılması yasak olduğundan yola çıkılarak; genç işgücü kavramı, 15-24 yaş grubu aralığında bulunan ve bir hizmet akdine dayalı olarak ücret karşılığı çalışan kişi olarak tanımlanabilir (Murat ve Şahin, 2011:37).

Yaşam koşullarının değişmesi, aile içi iletişim, kültürel etkileşim ekonomik düzey gençlik kavramını kültürel ve ekonomik açıdan oldukça değiştirmiştir ; gençlik dönemi, fizyolojik olarak olmasa da sosyolojik olarak uzamaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bireyin ümit edilen kariyer ve statüye ulaşması daha ileri yıllara taşınmakla birlikte, bu dönem uzatılmış gençlik olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan, gençlerin, formel eğitimi tamamlama, işe başlama, aile kurma gibi çeşitli yaşam dönemeçlerine daha geç varabilmektedirler, yaşam boyunca sahip olunan toplumsal roller giderek karmaşıklaşmaktadır. Gençlik, farklı sosyal özellikleri dolayısıyla kır gençliği, şehir gençliği, okuyan gençlik, okumayan gençlik, çalışan ve işsiz gençlik olarak sosyolojik kategorilerde de değerlendirilebilmektedir. Bu kategoriler, aslında homojen bir kitle olarak değerlendirilmeye müsait olan gençlik olgusunun aslında ne kadar heterojen bir yapıda olduğunu, farklı kesimlerdeki gençler arasında ekonomik, sosyal, kültürel ve yaşam standartları bakımından büyük farklar gözlenmektedir (Yavaş, 2010: 26-27).

Çocukluktan yetişkinliği geçilen bu dönemde işgücü olarak bakıldığında gençler dezavantajlı gruba dahil edilmektedirler. Yaşam döngüsünde bu dönem geçiş dönemi olduğundan gençler sosyal, kültürel ve ekonomik birçok sorunla karşılaşmaktadırlar. Çocuklar, gençler ve kadınlar işgücü piyasasında korunması gereken gruplardır. Piyasanın koşulları gençlik diye isimlendirdiğimiz dönemde oldukça zorlayıcı olabilir. Çalışmak insanın yaşam sürecindeki en gerekli aktivitelerindendir. Çocukluktan başlayarak alışkanlığa dönüşen çalışma hayatı, ekonomik açıdan bir şeyler üretmesinin yanında, bireyin sosyal durumu ve ruhsal sağlığının da temel koşulları oluşturur.

Genç bir bireyi çalışma hayatına dahil etme, toplumsal hayata kazandırmanın en verimli yoludur. Günümüzde "çalışma hakkı" genç bireylerin en önemli toplumsal hakları arasındadır. Toplumlar, yetenekleri doğrultusunda çalışma arzusunda olan bireyelerine, bu konuda yol gösterici ve imkan sağlayıcı olmakla yükümlüdürler. Farklı bir deyişle, çalışma eylemi genç bir birey için bir "hak", bu hakkın yerine getirilmesi de toplumda bir görevdir. (Gündoğan, 1999: 64).

Gençlik, oluşuna bakıldığında toplumun en aktif ve yeniliklere en açık grubu durumundadır. Dünyanın derin bir değişim sürecinde bulunduğu son yıllarda yaşanan değişikliklerden ve bu dönemde ortaya çıkan problemlerden en çok etkilenen grubu genç bireyler oluşturmaktadır. Bilim ve teknoloji son yıllarda son derece hızlı ilerlediği şu dönemde, kalifiye insan gücünün öncekinden fazla önemli hale geldiği bir çağda, nitelikli, kendine güveni ve toplumsal sorumlulukları yüksek bir genç nüfus, bütün toplumlar için çok değerli bir sermayedir. (Mütevellioglu vd. 2010: 208).

1.3. Sosyal Politika Kavramı

Sosyal politika kavramının ilk kelimesi “social” kelimesi, Latince “socius” kelimesinden gelmekte olup ve toplumu ifade etmektedir. Buradan hareketle sosyal politikalar, topluma yönelik politikalar olarak tanımlanabilir. Topluma yönelik kavramı, daha da genişletilebilir; toplumun genelinin refahını yükseltmek, toplumda ki eşitliği sağlamak, güçsüzleri korumak gibi faaliyetler için devlet tarafından gerçekleştirilen uygulamalar, toplumun genelini ilgilendirdiği için, sosyal politikaların sonuçları tüm toplumu etkilemektedir (Tokol, 2000: 3). Bundan dolayı, sosyal politika, çalışanlar, emekliler, kadınlar ve çocuklar gibi toplumun tüm grupları için ulaşılabilecek maksimum fayda ve refahın elde edilmesi noktasında bir araçtır.

Sosyal politika, toplumun farklı sosyal kesimlerinde beliren birbirinden farklı toplumsal problemleri yok etmeyi ve tüm toplumun sosyal refahını sağlamayı, yaygınlaştırmayı amaçlayan tedbirlerin ve pratiğe geçirmelerin tamamı olarak tarif edilmiştir. Bundan dolayı sosyal politika, toplumun, yalnız zayıf üyelerini korumayı değil, aynı zamanda toplumun tüm üyelerinin sosyal gereksinimlerini karşılamayı hedeflemektedir.

1.4. Genç İşsizliği

İşsiz; çalışma istek ve iradesinde olup; çalışmak isteyip; iş aradığı halde iş bulamayan ve çalışamayan bireye verilen addır. Bu tanımda da görüldüğü üzere işsiz sayılabilmek için sadece “ çalışmak istek ve iradesinde olmak” yeterli değildir. Uluslararası Çalışma Örgütü’nün verdiği tanıma göre kişinin “işsiz” sayılabilmesi için aktif olarak iş araması gerekmektedir. İLO’nun tanımlamalarına göre işsizliğin üç temel dayanağı, üç sacayağı vardır. Bunlar:

- 1- İşi olmama
- 2- Halen çalışmaya hazır olma
- 3- İş arama olarak sayılabilir.

İşsiz; çalışmak istek ve arzusunda olup piyasa koşullarında geçerli olan ücret düzeyinde ücrete razı olduğu halde iş arayıp bulamayan kişidir (Abak, 2009: 3).

Genç işsizliği, genç olarak kabul edilen yaş aralığının içinde bulunduğu işsizlik durumunu tanımlamaktadır.

Günümüzde çalışma ekonomisi ya da sosyal politika literatüründe kime “genç işsiz” dendiğine dair net bir bilgi ya da tanım bulunmamaktadır. Böyle bir kavrama ulaşmanın yolu, genç ve işsizlik kavramlarının bir araya getirilerek mantıklı bir şekilde ortak bir tanım ortaya çıkarılabilir . Buna göre Murat ve Şahin’ e göre genç işsiz, “çalışma irade ve iktidarına sahip olup da cari ve geçer ücret üzerinden ve ayrıca kanun, yahut örf ve adetle tayin edilmiş saatler zarfında bir iş aradığı halde bulamamış ve maruz kaldığı aylıklık durumu kendi arzı ve isteği dışında meydana gelmiş olan 15-24 yaş arasında bulunan kişiye denir. Bu şekilde ortaya çıkan işsizlik olgusuna ise genç işsizliği denmektedir” (Murat ve Şahin, 2011:96-97).

İşsizliğin ILO tarafından kabul edilen uluslararası geçerli tanımı, üç kriterden oluşmaktadır. Gündoğan’ında belirttiği gibi “bu kriterler sırasıyla: işi olmama, halen çalışmaya hazır olma ve iş aramadır. Referans döneminde bu kriterlere uyan, belirli yaş üzerindeki, ekonomik olarak aktif nüfusun tümü işsiz sayılır” (Gündoğan,2001: 12).

İşsiz sınıflamasını bu 3 kategoriye göre belirleme, uygulamada varolan çeşitlilik sebebiyle yetersiz kalmaktadır. Bu konu en önemli kafa karışıklığı yaratan madde, iş arayan öğrencilerin durumudur. Uluslararası standartlara göre, referans döneminde iş arayan ve durumu diğer kriterlere uyan öğrenciler işsiz olarak tanımlanabilir. Fakat burada dikkat çeken durum, iş arayan öğrencilerin kısmi zamanlı, hatta bazen tam zamanlı işlerde çalışmaya hazır olmaları konusudur. Öğrenim biçimleri kısmi zamanlı olan öğrencilerin kısmi zamanlı hatta bazen tam zamanlı işlerde çalışmaya hazır olmaları konusu tartışmaya açıktır. Örneğin Kanada ve İsveç’ te tüm günü okulda geçen ve tam zamanlı bir işte çalışmak isteyen öğrenci grubu, işsizi grubuna dahil edilmemektedir. Çünkü tanım göre tüm gününü eğitime ayıran bir öğrencinin , tam zamanlı bir işte çalışmaya uygun olmadığı düşünülmektedir. Kuşkusuz bu gruptaki gençlerin tam zamanlı bir iş buldukları zaman eğitimden ayrılacakları gözardı edilmekte durumu değiştirmemektedir. (Gündoğan, 2001:12).

İşsizliğe genel olarak bakıldığında genç işsizler oldukça umutsuz bir resim vermektedir. Çalışma hayatına ilk kez girecek gençler önemli zorluklar yaşamaktadırlar. Bir çok gelişmiş ülke önemli hükümet desteklerine sahip olduğu, bu alanda önemli çalışmalar yaptığı halde genç işsizliği kavramı, işsizlik kavramına göre çok daha hızlı yükselmektedir (OECD, 1984).

Genç kendini ortaya çıkarmak ve üretmek ister. Çalışma eylemi, genc bireyin kendini keşfetmesi, yaratıcılığını göstermesi ve işlev kazanmasının en kolay yöntemidir. Genç bireye bu olanağı vermeyen işsizlik kavramı toplumsal ve psikolojik sonuçları oldukça zarar verici olur(Karataş, 1998:6). Gençlerin toplumda karar alabilmeleri, özgür düşünebilmeleri, hayallerine ulaşabilmeleri, kişisel gelişimlerine olanak bulabilmeleri vb. Bütün bu güçlendirme çalışmalarının dezavantajlı gençlerin işgücü piyasasına yani yetişkinliğe geçişine odaklanmamaları, özgür bir düşünce ortamında kendilerini geliştirebilmeleri onları işgücü piyasasında daha güçlü kılabilir.

Günümüzde gençlerin işsiz kalmalarında genellikle kabul edilen eğilim, sosyal risk etkisinin yetişkinlere göre onlarda daha fazla olduğu ve gençler için erken kariyer fırsatlarının belirli ve düzenli olmayan bir süreci teşkil etmesidir. Bu kırılgan yapının açılımı, ilk işin elde edilmesinde karşılaşılan zorlukların yanında birçok meslekte düzenli olmayan ve kısa süreli özelliklerinin olmasına da dikkat çekilmektedir (Murat ve Şahin, 2011:97)

Türkiye’de işsizliğin dağılımı yaş grupları ve cinsiyetler arasında da değişiklik göstermektedir. Gerek kadınlar gerek erkekeler arasındaki işsizlik, 35-39 yaş grubunda yoğunlaşmaktadır. İşsizliğin en düşük olduğu yaş grubu her iki cinsiyette de 65 yaş üstüdür. 2000 li yılların başından 2010 yılına doğru ilerledikçe tüm yaş grupları arasında işsizlik oranlarının arttığı ancak en fazla artışın 15-19 yaş aralığında gerçekleştiği görülmektedir (Öztürk vd. 2012: 23)

Genç nüfusun istihdam oranındaki gerilemenin önceki yıllara göre 2004 yılında yavaşladığı gözlenmektedir. Genç nüfusun istihdam oranının 2000 li yıllarda düşüş göstermesinin sebebi ise esasen işgücünün vasıf düzeyinin artırılması ve istihdam edilebilirliğin güçlendirilmesi amacıyla gençlerin eğitime daha fazla yönlendirilmesidir (Selamoğlu ve Lordoğlu, 2006:87).

Yüksek genç işsizliği rakamlarını belirleyen grubu ilk defa iş arayanlar oluşturmakta ve okuldan ayrılan düşük nitelikli bireyler işsizlik rakamlarını yükseltmektedir. Herhangi bir zamanda iş bulma ihtimali azalmakta, böylece istihdamı bekleyen insanların oluşturduğu topluluk artmaktadır. Genç nüfus miktarının genç işsizliğine olan etkisi 15 OECD ülkesi için araştırılmıştır. Yapılan bu araştırma sonucuna göre, % 10 oranında genç nüfusta meydana gelen artışın karşılığı olarak genç işsizliğinde % 5’dir. Fakat bunun aksine genç işsizliğinde oluşan % 10’luk değişime karşılık genç kuşakta bu oran % 7 olmaktadır. Yani genç nüfus kitlesinin genç işsizliğinde etkili olmasının yanında toplam pazar koşullarının etkisi çok daha fazladır. Genç işgücündeki büyüklük genç işsizliğinin oranlarına etkisi diğer faktörlerle kıyaslandığında daha az etkiye sahiptir. Bunun yanında, OECD ülkelerindeki genç nüfus hacminde oluşan azalmaya karşılık genç işsizliğin oranlarının arttığı kaydedilmiştir (Çetinkaya, 2010: 38).

Genç bir birey için yüksek öğrenimde gerekli olan maliyet ve zamandan dolayı, bu öğrenim düzeyindeki bireylerin işsizliği, daha büyük kayıp oluşturmaktadır.

Gencin zorluk çekmeden aradığı niteliklerde ve beklentilerini karşılayan iş bulabilmesi, sahip olduğu bilgi ve becerilerini kullanarak geliştirebilmesinin, kendi yaşamına yön verecek güce ulaşip özerkleşerek toplumsal yaşama daha etkin katılabilmesindeki ilk koşuldur. Gençlerin yoksulluk riski ve toplumsal dışlanmaya karşı asıl güvencesi, sorunsuz ve uzun olmayan süreçte okuldan iş yaşamına geçiştir. Bu süreçte belirleyici olan, cinsiyetin yanında ailelerin ekonomik durumu ve gelir düzeyleriyle bağlantılı

çocuklarının geleceğinde kullanabilecekleri kaynaklar, gencin emek piyasasına girişteki becerisi ve yeterliliği, gençlerin istihdamına ve yetiştirilmesine ilişkin devlet politikalarıdır (Mütevelliöglü vd. 2010:212)

Gençlerin önlerindeki söz konusu dezavantaj yaratan engeller, devletlerin gençlerin ihtiyaçlarını kapsayan sosyal politika önlemleri almalarını gerekli ve zorunlu haline getirmektedir. Onların ihtiyaçları ve perspektifleri doğrultusunda eğitimlerinden istihdamlarına, bütçe tahsisine, sosyal güvenlik veya bölgesel politikalara kadar alakalı farklı alanlarda kurum ve politikaları eşgüdüm içinde uyumlu ve tutarlı bir şekilde bu hedefler kapsamında düzenleyip ve tekrardan oluşturan bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlamda sosyal politikalar dezavantajlı gruplardan biri olan gençlerin, hem sosyal hayat ve hem de çalışma hayatı içinde gözetilmelerini öngörmektedir (Tokol ve Alper, 2013:370)

1.4.1. Genç İşsizliğini Oluşturan Nedenler

Genç işsizliğinin altında yatan nedenlerin doğru tahlil edilip anlaşılması genç işsizliğiyle mücadele için doğru politika oluşturulması ve uygulanabilmesi açısından önem teşkil etmektedir; farklı şekilde saptanan nedenler, genç istihdamı konusunda farklı politika önerilerine yönlendirmektedir. Bu da politikaların amacına ulaşmasını zorlaştırıp, hedeften uzaklaşmaya sebep olacaktır. Aşağıdaki tabloda arz ve talep açısından genç işsizliğinin fazla olmasında temel nedenlerin incelenmesini sağlamaktadır.

Tablo 1. Genç İşsizlik Oranlarının Yüksek Olmasının Sebepleri

Genç Nedenleri	İşsizliğinin Talep Yönlü	Arz Yönlü
-----------------------	---------------------------------	------------------

Mevcut İşler	Ekonomik konjonktür sebebiyle yaşanan eksik talep	Düşük ücret seviyesinde iş bolluğu
Ücretler	Asgari ücret düzenlemesinin, düşük gelirli işlerin sayısında azalmaya sebep olması	15-24 yaş arası gençlerin makul olmayan ücret talepleri
Mobilite	Kısa süreli geçici işler sebebiyle işsizlik oranlarının yükselmesi	Genç işçilerin yüksek mobilite gücü
Tavırlar	Gelecek beklentisi yüksek işlerin gençler tarafından talep edilmesi	Cari ücret düzeyinde gençlerin tercihi boş zaman yönündedir ve iş ahlakı yönünden nispeten gençler daha zayıf bulunmaktadır
Nitelikler	Nitelik genellikle iş tecrübesi ile doğru yönlü bir ilişki halindedir	Gençlerde deneyim ve iş eğitimi eksikliği görülmektedir
Genç nüfusun hızlı artışı	İş gücü piyasaları gençlerin istihdamına yönelik özellikle mevsimsel olarak artış gösteren iş olanakları sunabilmektedirler	Genç nüfusun hızlı artması
Alternatif iş seçeneklerinin çoğalması	Gençler özellikle yasadışı yer altı faaliyetlerinden alternatif gelir elde etme imkânına sahiptirler.	

Kaynak: Gündoğan (1999: 68)

Şuana kadar yapılan araştırmalarda, genç işsizliğindeki nedenleri, birbirleriyle iç içe olan farklı yaklaşımlar, farklı şekilde katagorize ederek açıklanmıştır. Özet olarak bunlar konjonktürel yaklaşımlar, yapısal ve demografik yaklaşımlar olarak üç grup şeklindedir. Konjonktürel yaklaşımların temeli, genç işsizliğinin ekonomideki işlerin eksikliğinden meydana gelmesine dayanmaktadır. Yapısal yaklaşımda, ekonomik gelişmeye bağlı olmaksızın genç nüfusta meydana gelen işsizlik oranının yüksek olacağı kabul edilmektedir. Demografik yaklaşımlarda ise, genç nüfus için oluşturulan işlerin, işgücüne katılan genç bireylerin sayısından daha az oranda artmasıyla açıklanmaktadır (Basmacı, 2011:30)

İşsizlik olgusu, yaş gruplarına göre ele alındığında, işsizliğin en yüksek oranda gençleri tehdit ettiği görülmektedir. OECD ülkelerindeki işsizlik oranlarına genel olarak bakıldığında, genç kadın ve erkeklerin 15-24 yaş işsizlik oranları birbirine yakın görünürken toplam işsizlik içinde oldukça yüksek bulunmaktadır. Gençlerin işgücüne katılımı ve gençler arasındaki işsizlik olgusu, onların iş hayatına katılma veya okula devam etme kararlarıyla yakından ilgilidir. Örnek verecek olursak , işgücüne katılım oranlarının yüksekliği, gençlerin okulu bitirip erken yaşlarda iş hayatına geçmeye ilişkin yüksek beklentilerini ümitlerini gösterirken, gençler arasındaki yüksek işsizlik , gençleri çoğu kez okulda daha uzun süre kalmaya teşvik edebilmektedir (Kavak, 1997: 21-26).

Küreselleşme ile birlikte işletmelerin hızlı bir şekilde kabuk değiştirmesi çalışma hayatını önemli düzeyde değiştirmektedir. Endüstrileşme süreci ile birlikte büyük gelişme ve değişme gösteren çalışma yaşamı 1980’li yıllardan itibaren teknolojinin hızla gelişme ve değişme göstermesi 2000’li yıllara gelindiğinde küreselleşen yenedünya düzeninde yaşanan değişmelerinde etkisiyle yepyeni bir boyut kazanmıştır (Abak, 2009:14).

Küreselleşen dünya gençlerin koşullarını biraz daha zorlaştırmıştır. Bu yüzden girişimciliği özendirmek, iş kurmayı kolaylaştırmak, istihdam edilebilirliği artırmak, okuldan işe geçişi kolay hale getirmek, pasif önlemlerden aktif önlemlere geçmek, uyum kapasitesini artırmak, iş organizasyonunu modernize etmek, fırsat eşitliği sağlamak, çalışma ve aile yaşamını bağdaştırmak ve faal yaşama uyumu kolaylaştırmak genç istihdamında en önemli gereklilikler haline gelmiştir (Kesici ve Selamoğlu, 2005: 38).

1.4.1.1. Makro Nedenler

Genç işsizliğinin oluşumuna makro düzeyde neden olan pek çok faktör sıralanabilir. Genç işsizliğindeki dalgalanmaların temel belirleyicileri nelerdir ve genç işsizliği niçin ekonomik dalgalanmalardan daha yüksek oranlarda etkilenmektedir.

1.4.1.1.1. Toplam Talep

Genç işsizliğine neden olan faktörlerin önemini vurgulamak kritik bir konudur. Bu alan da yapılan çalışmaların çoğu, toplam talebin bu konudaki en güçlü ve etkili faktör olduğunu ortaya koymaktır. Toplam talep genel işsizlik düzeyini nasıl etkiliyorsa benzer

bir şekilde genç işsizliğini de etkiler. Toplam talepteki bir düşme, genel olarak işgücü talebini de düşürecek ve genç işgücüne olan talep de yetişkin işgücüne olan talep gibi düşecektir. Ancak burada tartışılan konu, toplam talepte meydana gelen düşüşün, genç işsizliğin yetişkin işsizliğinden çok daha fazla arttırması durumudur (Gündoğan, 2001: 19).

Tahminlere göre genel işsizlik %1 artığında, genç işsizlik %2 artmakta, bu da göstermektedir ki işverenler işten çıkarmaya gidecekleri zamanlarda, önce gençleri gözden çıkarmaktadır. İstihdam süreçlerinde belirginleşen son giren ilk çıkar (LIFO-last in, first out) uygulaması özellikle durgunluk dönemlerinde kendisini göstermektedir. İşgücü talebi açısından bakıldığında, genç işgücünü işten çıkarmak, yetişkin, deneyimli ve daha uzun süre işte bulunmuş çalışanları işten çıkarmaktan daha ucuza gelmektedir. Firma, genç işgücünün üzerine daha az yatırım yapılmış olduğu gibi, işten çıkarılma dolayısıyla tazminata hak kazanılması için yasalarda belirtilen sürelerde çalışma söz konusu olmadığı için de gençlerin işten çıkarılması daha düşük bir kayıp anlamına gelmektedir. Genç işgücünün fırsat maliyetinin daha düşüktür. Gençler ayrıca işten ayrılma konusunda yetişkinlere göre daha kabullenici olabilmekte, daha düşük ücretle çalışan genç işgücü, genellikle bir aile ya da ev geçindirmek yükümlülüğü altında olmadığından yeni ve daha uygun bir iş için işten ayrılma maliyetine katlanmaktadır (Yavaş, 2010: 32)

1.4.1.1.2. Ekonomik Durgunluk ve Krizler

Genç işsizliğinin oluşumuna neden olan faktörlerden bir tanesi de ekonomik durgunluk ve kriz dönemleridir. Her ne kadar uygulamada bir ekonominin iki çeyrek üst üste küçülme yaşaması ekonomik durgunluk; bu sürecin uzun süre sürmesine ise ekonomik kriz adı verilmekte ise de özellikle ekonomik kriz olgusunun genel bir tanımı olmadığı ve ancak ortaya çıktığında teşhis edildiğini ileri süren çalışmalara rastlanmaktadır. Ancak yine de teori bazlı ekonomik kriz tanımı yapılmak istenirse, toplumların ekonomik yapısı ve ilişkilerinden kaynaklanan sorunlar şeklinde ifade edilebilir. Bu sorun, uygulanan ekonomik modelin bütününden kaynaklanabileceği gibi, ekonomik modeli oluşturan çeşitli ekonomik mekanizmalarda meydana gelen bozukluklardan da kaynaklanabilir (Murat ve Şahin, 2011: 44).

2008' de yaşanan küresel krize kadar Türkiye ekonomisi peşpeşe ve oldukça yüksek büyüme oranları kaydetmiştir. Ne var ki işsizlik oranlarında ve işsiz sayılarında bu büyüme eşdeğer iyileşmeler gerçekleşmemiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında, her yıl işgücüne katılan çok sayıda gencin de etkisi bulunmaktadır. Ülkede ki işsiz sayısının azaltılabilmesi için, işgücüne yeni katılan kişi sayısından daha fazla sayıda iş yaratılması gerekmektedir. Ancak son dönemlerde Türkiye'nin yanı sıra tüm dünyada gözlemlenen "İstihdam yaratmayan büyüme" sorunu yeni iş yaratılmasını engellemekte, yaratılan yeni işlerse nüfus artışı, göç ve kadınların çalışma yaşamına giderek artan oranda dahil olması gibi nedenlerden kaynaklanan işgücü arzı artışlarını karşılayamamaktadır (Öztürk vd. 2012: 47).

Kriz dönemlerinde, konjonktürdeki dalgalanmalar ve piyasaların yapısal özelliklerinden dolayı genç nüfus bu durumdan en çok etkilenen grup olarak göze çarpmaktadır. Çünkü resesyon dönemlerinde işe alımlar yavaşlar veya durur, piyasaya yeni girmiş olan genç nüfus ise iş imkanlarında daha az faydalanma durumunda kalır ve iş yaşamına işsiz olarak başlar

1.4.1.1.3. Demografik Yapı

Bir ülkede genç işsizliğin oluşumuna sebep olan faktörlerden bir tanesi de o ülkenin sahip olduğu demografik yapının özellikleridir. Demografik yapının içerisinde; genç nüfusun büyüklüğü, yaş ve cinsiyet gibi etkenler rol oynamaktadır.

Yaş faktörüne bakacak olursak; işgücünün ortalama yaşıyla gelişmişlik düzeyi arasında doğru bir ilişki vardır. Çünkü prensip olarak ülke ne kadar az gelişmiş ise nüfusu o kadar gençtir (Ghose vd. 2010: 17). Çalışma hayatına girmek isteyen gençlerden eğitim ve vasıf seviyesi düşük olanlar işverenler tarafından genellikle tercih edilmezken, aynı zamanda eğitim seviyesi yüksek olanlar da almış oldukları eğitim doğrultusunda en iyi işi bulana kadar işsiz kalmayı tercih edebilmektedir. Dolayısıyla hem iyi eğitim almış kendilerini geliştirmiş gençler hem de nispeten daha az kalifiye olan gençler işsizlik sorunuyla karşılaşabilmektedir. Cinsiyet unsuru da yaş unsuru gibi genç işsizliğinde önemli bir etki yaratmaktadır. Yapılan araştırmalar genç kızların erkeklere oranla iş bulmada daha fazla zorluk çektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle geleneksel yapının hakim olduğu ülkelerde bu durum daha da belirgin bir hal almaktadır (Murat ve Şahin, 2011: 48-49)

Genç işsizlik oranlarının yüksekliği genel işsizlik oranlarının yüksekliğinden daha ciddi sosyo- ekonomik sorunlar yaratmaktadır. Genç nüfusun yüksek bir dinamizme sahip sahip olması, yaratıcı, açık fikirli, yeniliklere kolay uyum sağlayan yapıları nedeniyle ekonomik kalkınmada öncü rol oynadıkları söylenebilir. Genç işsizlik oranlarının yüksekliği bu avantajlardan uzak kalmaya neden olmaktadır. Genç nüfus fırsatına sahip ülkelerin bu potansiyel gücü iyi şekilde değerlendirmeleri gerekmektedir, çünkü bu sürecin devamlılığı olmayabilir. Söz konusu avantaj potansiyeli 2040 yılına kadar Türkiye’de devam edecek, 2040 yılından sonra ise nüfus projeksiyonlarında görülene göre demografik fırsat penceresi kapanacaktır (Bayraktar ve İncekara, 2013: 22-23).

1.4.1.1.4. İşgücü Piyasası Politikalarının Yetersizliği

Politika kavramı tasarlanan amaçlara ulaşmak için izlenecek yolu gösteren bir araç olarak tanımlanabilir. Politika, hedeflerimizin ne olduğunu ve nasıl ulaşabileceğimizi gösterir. Politika bazen bir belge şeklinde karşımıza çıkar bazen de sadece zihnimizde yer alan düşüncelerin bütünüdür. Politika analizinin iki pratik soruya yanıt vermeye çalıştığını ifade etmektedir:

- Yapılması gereken en iyi şey nedir?
- Ulaşılabilecek en iyi sonuç nedir?

Bu sorular genç işsizliği kavramına sorulmalı çözüm sağlayabilecek doğru politikalar üzerinde düşünülmelidir (Acar, 2008: 5).

Türkiye’de ister kadın ister erkek genç işsizliğinin uzun yıllardan beri yetişkin işsizliğinin iki katı çıkması genç işsizliğini azaltmak için Türkiye’de yeterli politikalar uygulanmadığını göstermektedir. Gençler açısından ortaya çıkan bu ortamdan genç kadınlar daha olumsuz etkilenmektedirler. Gençleri ve özellikle genç kadınların işsizliğini azaltmak için özel politikalar tasarlamak yerinde olacaktır. Genç işsizliği rakamları genç işsizliği ile mücadele için ekonomik ve sosyal politikaların birlikte tasarlanmalarını gerektirecek kadar büyüktür. Türkiye’nin tüm paydaşlarla tartışılmış bir gençlik istihdamı stratejisine ihtiyacı vardır (Yentürk ve Başlevent, 2007: 8).

1.4.1.1.5. Eğitim Sistemlerinin Yetersizliği

Eğitimin topluma getirisi yalnızca ekonomik olarak düşünülmemelidir. Eğitim düzeyindeki artış, toplumun yaşam kalitesini artırır. Eğitimli toplumlarda iş kalitesi, endüstriyel ilişkiler daha iyidir. Eğitimli toplumlar daha demokratiktir, demokrasiyi daha iyi uygularlar. Eğitimli kişiler yasal haklarının bilincinde sosyal ve politik alanda

daha aktif vatandaşdır. Eğitimli toplumlarda gelir dağılımı daha adaletli, bölgesel farklılıklar daha az, sosyal bütünleşme ve sosyal sermaye daha güçlüdür. Tüm bunlar bir ülkenin ekonomik büyümesi için gerekli beşeri, sosyal ve ekonomik altyapıyı ve inovasyon ortamını güçlendirmekte ve o ülkeyi iç ve dış yatırımlar için cazibe merkezi haline getirmektedir. Artan yatırım, genç işgücüne talebini artırır.

Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasında etkin bir bağ kurulamamıştır. Bundan dolayı eğitim sistemi, ekonominin ihtiyaçlarını karşılayacak bilgi ve beceriye sahip işgücü yetiştirilmesinde yetersiz kalmaktadır. Ekonominin istihdam sağlama performansı düşüktür. İşgücüne yeterli sayıda istihdam ve iş alanı sağlanamamaktadır. 15-24 yaş grubu gençlerin iş piyasasına ilk kez girmeleri, piyasayla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları, iş tecrübesi yetersizlikleri ve bu bağlamda işverenler tarafından ek maliyet yaratmaları yüzünden tercih edilmemeleri; gençlerin aile sorumlulukları olmadığından işi çabuk terk etmeleri ve esnek yaşam tarzlarının beraberinde getirdiği dezavantajlar genç işsizliğini artırmaktadır (Karabıyık, 2009: 301)

Eğitim uzun dönemde işsiz kalma riskini düşürmektedir. Ancak Türkiye’de yeni mezun olan, lise ve üzeri eğitim almış yüksek sayıdaki genç işgücünün istihdam olanaklarının düşük olduğu görülmektedir. Özellikle eğitimden istihdama geçişi kolaylaştıracak kurum ve politikalara gerek olduğu, örgün eğitim sisteminde edinilen niteliklerin işgücü piyasasının ihtiyaçları ile uyuşmadığı konusu ön plana çıkmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009: 81-82)

Eğitimin düşük standartlarına ek olarak ek altı çizilmesi gerekli konulardan biri de insan tarafından oluşturulan sermayeye olan arz ve talepteki eşitsizliktir. Eğitim kalitesinin düşük olması genç işgücüne olan talebi azaltıyor böylece gençler daha düşük niteliklere sahip adaylar için tasarlanmış işleri kabul etmek zorunda kalıyorlar (Pastore, 2012: 9).

1.4.1.1.6. Ücret Politikaları ve Asgari Ücret Uygulaması

Ücretler ve genç işsizliği konusundaki tartışmalar, asgari ücretlerin genç istihdamı üzerindeki etkisi tartışması halini almıştır¹⁴⁸. Asgari ücret ve ilgili istihdam maliyetlerinin yüksek olması, gençlerin işverenlere olan maliyetini belirlemekte ve istihdam olanaklarını daralmaktadır. Dolayısıyla, asgari ücretlerin ve istihdam maliyetlerinin yüksek olması, genç işsizliğin yükselmesinde önemli bir sebep olarak gösterilmektedir (Yavaş, 2010: 33)

Ücret ve genç işsizliği ilişkisi ile ilgili olarak yapılan çalışmalar, asgari ücretlerin gençlerin istihdamı üzerindeki etkisi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Asgari ücret uygulamasının, genç işsizliği üzerindeki etkileri iki farklı perspektifte değerlendirilmektedir. Asgari ücret karşıtlarına göre, yüksek bir asgari ücret, genç işçilerin görece maliyetleri üzerinde etkili olarak genç işsizliğini arttırmaktadır. Ülke düzeyinde tüm yaş grupları için aynı asgari ücretin uygulanması, yetişkin işçilerin istihdamını teşvik etmektedir. Asgari ücreti savunanlara göre ise işgücü piyasası daima eksik rekabet koşullarında bulunduğu için, işverenler ücretlere emeğin marjinal verimliliğinin altındaki bir düzeyde sınır koyabilmekte ve böylelikle asgari ücretlerdeki bir artış istihdamdaki bir artışa öncülük edebilmektedir (Basmacı, 2011: 36-37)

1.4.1.2. Mikro Nedenler

Genç işsizliğine neden olan mikro nedenler arasında; gençlere özgü nitelikler ve eğitilmiş işsizler, gençlerin piyasaya ilk kez giriş yapıyor olmaları ve etnik köken ve engellilik sayılabilir.

1.4.1.2.1. Gençlere Özgü Nitelikler ve Eğitilmiş İşsizler

Gelişen ülkelerde üniversite eğitimi gerçekçi olmayacak şekilde genellikle çok yüksek istihdam umutları yaratmaktadır. Fakat gelişmekte olan ülkelerin ekonomik yapılarından dolayı bu umutlar kırılmaktadır. Ve eğitilmiş kişilerin iş bulma umidi kalmamaktadır. Tüm bunlardan sonra bu eğitilmiş gençlerin diğer ülkelere transfer olma durumları ortaya çıkar. Beyin ihracı olarak adlandırılan bu durum nitelikli işgücünün diğer gelişmiş ülkelere özellikle ABD, İngiltere, Kanada gibi ülkelere gitmesiyle sonuçlanır. Gelişmiş ülkelerdeki ekonomik koşullar, eğitim şartları vasıflı işgücü açısından cazipdir (İncekara, 2010: 19)

1.4.1.2.2. Gençlerin Piyasaya İlk Kez Giriş Yapıyor Olmaları

Gençler, bir ülkenin gelecekteki rekabet etme kapasitesini artıracak insan kaynaklarını oluşturmaktadır. Ancak ihtiyaçları karşılanmadığı takdirde, örneğin eğitimlerini sürdürme fırsatı ya da çalışmak isteyecekleri iyi bir iş bulamadıklarında, ülke için hem sosyal hem de ekonomik yönden baskı unsuru olabilirler. O veya bu nedenle iş hayatına geçişin uzaması gençlerin yetişkinlik dönemlerinin de daha geç başlaması anlamına gelmektedir. Bu, evlilik ve çocuk sahibi olmak gibi bir dizi kararı etkileyebilecek ve dolaylı yoldan olgun yaşlardaki işgücü piyasa davranışlarına yansıtacak bir gelişmedir (Tunalı ve İlhan, 2009: 1).

Tüm ülkelerde, gençlik istihdamının amaçları iki maddeye dayanmaktadır nitelikli gençler yetiştiren bir eğitim sistemi ve iyi işler ortaya çıkaran bir işgücü piyasası. Bir çok genç için, beceri eksiklikleri işgücü piyasasına girişin önünde bir engel teşkil etmektedir. Eğitim durumunda iyileşmeler sağlanmış olmakla birlikte, Türkiye'nin daha fazla deneyim sağlamak için yapması gereken çok şey söz konusudur. Örneğin, şu anda orta öğrenim mezuniyet oranları %50'ye yakındır, ancak yine de çoğu OECD ülkesindeki yüzde 80 düzeyinin çok altındadır. Eğitim kalitesi de önemli bir husustur (İnsani kalkınma sektörü, 2008). Tüm eğitimdeki gençler için bir ortak beceri ve vasıf temeli oluşturabilmek için genel ve mesleki orta öğretim arasındaki engellerin kaldırılması ve yüksek öğrenimin modernize edilmesi ve genişletilmesi de önemlidir. Eğitim Sistemi ile işverenler arasında güçlü bağların bulunması, eğitimin işgücü piyasasının ihtiyaçları ile uyumunun artırılmasına yardımcı olacaktır.

Eğitimde geçen sürenin uzamasıyla birlikte gençlerin çalışma oranının ülke ortalamasının altına düşmesi çok normaldir. Ancak 15-24 yaş grubunda işsizlik oranının ülke ortalamasının iki katı olduğu da gözardı edilemez.

1.4.1.2.3. Etnik Köken ve Engellilik

Genç işsizliği rakamlarını etkileyen kişisel özelliklerden bir tanesi de etnik kökendir. Türkiye' de ve Avrupa Birliği ülkelerinde bu madde oldukça önemli nedenler arasında gösterilmektedir.

Bunlara ilave olarak, engelli, yoksul ailelerden gelen toplumun işsizlik oranı genel olarak yüksek olan kesimlerinde yaşayan ve düzensiz bir aile geçmişi bulunan gençlerin işsizlik riskine maruz kalan gençler olduğu söylenebilir (Gündoğan, 2001: 28)

1.4.2. Genç İşsizliğinin Etkileri

İşsizlik, toplumun bütün kesimleri açısından önemli bir sorundur ve bütün sosyal kesimler açısından gözardı edilemeyecek seviyede önemli sonuçlar doğurabilir. Ancak genç işsizliği, ekonomik, toplumsal ve psikolojik bir takım sonuçlarıyla toplumu daha güçlü etkilemektedir.

Üniversite son sınıfa gelmiş ve kısa zamanda hayata atılarak yaşamını devam ettirecekleri bir gelir elde edebilecekleri işi seçecek olan ve çalışacakları işte aradıkları özellikleri önceden planlamayan gençlerde kararsızlık ve bunun doğal bir sonucu olan; umutsuzluk, tutarsızlık ve işsizlik kaygısının yüksekliği görülmektedir. Son yıllardaki ekonomik krizler, toplumsal olaylar, istihdam yetersizliği ve eğitim konuları

irdelendiğinde, işsizlik üzerine yapılan çalışmaların önemi ve gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Dereli ve Kabataş, 2009: 32)

1.4.2.1. Ekonomik Etkileri

Gençlerin, hayatlarının en dinamik ve üretken döneminde üretim dışında kalmaları bireysel ve toplumsal açıdan olduğu kadar ekonomik açıdan da ciddi bir kayıptır.

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, hem yoksulluğu önlemek hem de kalkınmayı gerçekleştirmek için genç işgücü potansiyelini kullanmak önem taşımaktadır. Gençlerin istihdamını ihmal etmenin bedelleri ağırdır. Genç yaşlarda uzun süren işsizlik; istihdam ve nitelikli işlere geçiş becerisinde kalıcı sorunlara sebep olabilir. Hükümetler için genç işsizliği, eğitim ve beceri geliştirmeye yönelik yatırımlar, düşük vergili gereksiz harcamalar ve gençler arasında zayıf oy desteği olan yüksek sosyal refah maliyeti demektir. Gençliği ihmal etmenin bedeli insani ve toplumsal kaynakların tüketilmesi açısından değerlendirildiğinde, ekonomik büyüme fırsatlarının kaybıdır. Bu kayıp, emek gücü olarak deneyim kazanmamış belirli bir yaş grubunun giderek artmasına yol açar. Gençliğe yatırım topluma yatırım anlamına gelmektedir. Onlar için uygun iş alanlarının yaratılması, tüketim talebini ve vergi gelirlerini artırmak suretiyle ekonomi üzerinde önemli etkilerde bulunur. Erken yaşlarda başarılı bir kariyer gelişimi uzun dönemde kariyer beklentileriyle ilişkilidir. Bu, gençliği sosyal bağımlılıktan kurtarır, kendine yeterliliğe yol açar, yoksulluktan kurtulmasına yardım eder ve topluma etkin bir biçimde katkıda bulunmasına yol açar (Çetinkaya, 2008: 24).

Kalabalık genç nüfusumuzun gücünün üretime taşınamaması sonucu, ülke teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmakta ve küresel ekonomide rekabet gücünü hem bugün hem de gelecekte kaybetmektedir. Bireyin uzun süreli işsizliğe maruz kalması bireyin kişiliğinin zedelenmesine ve bireyde özgüven kaybına yol açar. Bu cümleden olmak üzere gençlerin erken yaşta ve özellikle uzun süreli işsizliğe maruz kalmaları aynı sonucu doğurur. Bu durum gençlerin ya kayıt dışı sektörde sosyal haklardan yoksun düşük gelirle çalışmalarına ya da iş aramaktan vazgeçmelerine neden olabilmektedir (Karabıyık, 2009: 304).

1.4.2.2. Toplumsal Etkileri

İşsizlik bireyi, toplumsal işbölümünün dışında bırakarak toplumsal bütünleşmesini engellemekte ve böylece anomik davranışlara yöneltebilmektedir. Özellikle gençler arasında işsizliğin yaygınlaşması ve gençlerin bu süreçte destekten yoksun kalmaları hem kendilerini hem de tüm toplumu etkileyecek sonuçların ortaya çıkmasına sebep

olmaktadır. Gençler yaşadıkları işsizliğin, kendi yetersizliklerinden çok sistemdeki eksikliklerden kaynaklandığını düşünür ve topluma yabancılaşmaya başlar, bireysel sorumluluk geliştirmekten kaçınabilir. İşsizlik sorunlarını formel yollarla çözemeyen gençler suç ve benzeri sapma davranışlara yönelerek toplumda anomik eğilimlerin doğmasına yol açmaktadırlar (Çetinkaya, 2008: 25).

Genç işsizlerde boşanma oranının yüksek olduğu ve işsizlerin önemli bir bölümünün ortalama evlenme yaşının üstünde olmalarına karşın, halen bekar olduklarını saptamıştır. Genç erkekler arasındaki işsizliğin yaygınlığı, evlenebilecek çağdaki bu insanların evlenmelerini geciktirmektedir. İşsizlik, işsizleri evlenme ve ev kurma olanaklarından yoksun ederek, “aile” kurumunun oluşturulmasına da bir ölçüde engel olabilmektedir (Adak, 2010: 111).

Genel olarak işsizlik ve özelde eğitilmiş gençlerin işsizlik sorunu, genel toplumsal sorunların bir bileşenidir ve yol açtığı etkiler de toplumsal niteliktedir. Bir ülke, genç insanlarına güven duyduğu, onların geleceğe umutla bakabilmeleri için gereken önlemleri aldığı, bu konudaki kararlılığını, ayırdığı kaynaklarla, izlediği politikalarla somutlayabildiği oranda yarınlarına güven duyabilir. Gençlerin becerilerine, niteliklerine ve beklentilerine uygun alanlarda ve iyi koşullarla istihdam edilebilmesinin ön koşulu, ekonomi politikalarının istihdamı artırma amacına uygun olarak belirlenmesidir; aktif ve etkili gençlik istihdam politikalarının uygulanmasıdır. Diğer taraftan Türkiye’deki eğitim sistemi, gençlerin emek piyasasında talep edilen nitelik, bilgi ve becerilerle donanmış olarak yetiştirilmesinde yetersiz kalmakta; istihdam ve eğitim politikaları arasında kurulması zorunlu olan eşgüdüm sağlanamamaktadır (Mütevelliöğlu, vd. 2010: 227)

1.4.2.3. Psikolojik Etkileri

İşsizliğin gencin yaşamında ekonomik ve sosyal kayıplara yol açmasının dışında, işsizliğin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilere yol açtığı çeşitli araştırmalarca ortaya konmuştur.

İşsiz kalmanın bireyde yarattığı hislerden biri kişinin kendisini yetersiz hissetmesi, yaşamını devam ettirebilme gücünü yitirdiğini hissetmesi olarak görülmektedir. Kişiden kişiye etkisi değişmekle birlikte birey öncelikli olarak psikolojik çöküntü içerisine girmektedir. İşsiz kalmış psikolojik çöküntü içerisindeki birey, özgüven duygusunu yitirerek toplumdan kendini soyutlamaktadır. İşsiz birey belli bir eğitim seviyesine sahip

ise "ne iş olsa yaparım" düşüncesine sahip olamamaktadır ve herhangi eğitimi olmayan işsiz bireylere göre işsizlikten daha fazla olumsuz etkilenmektedir (Özbek, 2014: 99). Günümüzde istihdam giderek daha az bulunan bir ayrıcalık haline gelmiş bulunmaktadır. İş imkanlarının bu denli azalması çalışanları; "İşin önemi yok, önemli olan bir işe sahip olmak" görüşünden "Maaşın önemi yok, yeter ki işimiz olsun" anlayışına getirmektedir. İşsizlik, ücretlerin düzeyini düşürmekte, ücretlerin düşüşü ise çalışanların eksilen geliri tamamlamak için daha fazla sürelerde çalışmak zorunda kalmasına neden olmaktadır. İşsizlik nedeniyle suç oranının artması, sosyal dışlanmanın olması, çocukların eğitim alamaması vb. nedenlerle de yoksulluk kronikleşmekte ve kuşaktan kuşağa geçmektedir (Güney, 2009: 153)

İşsizlik, bireyin yaşamında maddi kayıplar ve toplumsal işlevselliği zedeleyen sonuçları ile önemli güçlükler yaratır. İşsizliğin ruh sağlığı üzerindeki etkisi, yapılan çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Gerek kesitsel gerekse boylamsal çalışmalar, bu etkiyi kanıtlamaktadır. İşsizken iş bulan bireyler üzerinde psikolojik baskının azaldığı görülmüştür (Karataş, 1998: 24).

İşsiz bir gencin genel olarak karşılaştığı psikolojik zararlar şunlardır;

- Kendilerine olan güvenlerini kaybetmeleri
- Algılanan yeterlilik ve özyeterlilik düzeylerinde azalma meydana gelmesi
- Hayattan tatmin olma duygularının azalması
- Depresif duygularında artış meydana gelmesi
- Stres düzeylerinin yükselmesi
- Genel sağlık durumlarında önemli bir düşüş yaşanması
- Umutsuzluk ve çaresizlik psikolojilerine kapılmaları
- İçine kapanma ve yalnızlık duygusunu yoğun olarak hissetmeleri
- Kendilerine olan saygının zedelenmesi
- İntihar eğilimlerinin gözlenmesi

İşsiz gençlerin çalışanlara oranla daha fazla beklenebilecek psikolojik rahatsızlıklarının başlıcaları; depresyon somatik rahatsızlıklar, aşırı kaygı ve endişe, diğer insanlara yönelik düşmanca tutumlar ve paranoyadır (Murat ve Şahin, 2011: 66)

BÖLÜM 2 : AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE VE TÜRKİYE' DE 2000 SONRASI GENÇ İŞSİZLİĞİNDE MEVCUT DURUM

2.1. Avrupa Birliği Ülkelerinde Genç İşsizliği

Gelişmiş Ülkeler ve Avrupa Birliği bölgesi kategorisinde yer alan ülkelerde işgücü piyasası koşulları 2013 yılında daha kötüye gitmiştir. Bölgedeki işsizlik oranı 2013 yılında %8,6 ile 45,2 milyon kişi olarak ölçülmüştür. Bu oranın 2018 yılına kadar %8 seviyesinin altına düşmesi beklenmektedir. 2013 yılında genç işsizliği %18,3 oranında gerçekleşmiştir. Ancak aynı şekilde, bölgedeki genç işsizliği oranının da 2012 yılındaki tarihsel zirvesinden sonra düşeceği öngörülmektedir (Güvenç, 2014: 3).

Genç işsizliğine bakıldığında iki madde göze çarpmaktadır. İlki ; genç işsizlik oranları yetişkin işsizlik oranlarıyla karşılaştırıldığında hep daha yüksek oranlara sahiptir. Bu sav sadece gelişmiş ülkeler için değil, az sayıda istisna durum dışında büyük oranda tüm ülkeler için geçerlidir. Bir diğeri ise; genç işsizliğindeki değişimlerin, yetişkin işsizliğindeki değişimlerle arasında güçlü bir bağ vardır. Tüm ülkelerde bu iki işsizlik arasında etkileyici bir bağ olduğu göze çarpmaktadır. Ülkelerin birçoğunda genç işsizliği değişimleri , yetişkin işsizliğindeki değişimlerle direk ilişkilendirilmektedir. Genç işsizlik oranları istisnasız yetişkin oranlarına göre her zaman daha yüksektir ve genç işsizlik yetişkin işsizliğine göre daha duyarlıdır olumlu ve olumsuz gelişmelerden hızlı bir şekilde etkilenir ve hemen tepki verebilir. Durgunluk dönemlerinde daha çok zarar görür canlanma dönemlerinde hızlı bir şekilde toparlanır (Basmacı, 2011: 60-61).

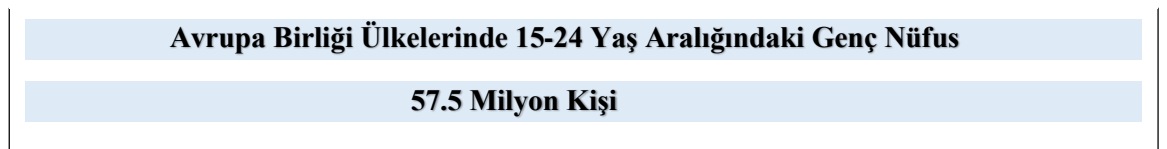
Genç nüfus, aktif ve yaratıcı oluşuyla ülke kalkınmasının dinamik bir gücüdür. Yenilikçi, enerjik, yaratıcı, aktif gençler ekonomik gücü pozitif yönde etkiler. Diğer durumlar aynı kaldığında, genç nüfusu yüksek toplumlar diğer toplumlara göre ekonomik olarak açık ara öndedirler, ekonomik büyümede gözardı edilemeyecek etkiye

sahiptirler. Fakat hiçbir ülkede bu ciddi olumlu getiriler sağlayan durumun sürekliliği yoktur. Nerdeyse her ülkenin demografik yapısında değişimler gerçekleşir ve genç nüfuslu her ülke de istisnasız , zamanla yaşlanır.

Nüfusun yaş yapısına baktığımızda üç evreli bir geçiş görülmektedir. İlk dönem, 0-14 yaş grubu olan ailesine bağımlı çocuk dediğimiz dönemdeki nüfustur. Genç nüfusun görece yüksek olduğu ikinci dönemde, doğurganlık azalır, çalışabilir yaştaki aktif nüfus (15-64) artar, bağımlı nüfus (0-14 ve 65 yaş üstü) görece daha azdır. Bu ikinci geçiş dönemi literatürde “demografik fırsat penceresi” olarak tanımlanır. Geçiş döneminin üçüncü evresi, aktif-dinamik nüfusun yaşının yükseldiği ve 65 yaş üstü bağımlı nüfus miktarının arttığı ve bu durumun devamlılık kazandığı safhadır. Günümüzde Avrupa Birliği ülkeleri gibi gelişmiş ülkeler, “yaşlılık krizi” olarak da isimlendirilen üçüncü evrenin içindedirler. Fakat yaşlılık krizi evresine ulaşmada önce genç nüfuslu dönemlerini avantaja çevirip kalkınmayı sağlamışlardır. Ancak, bu sürecin fırsat penceresine dönüştürülüp avantaja çevrilmesi, kendi kendine olmamaktadır. Bunun için ülkedeki sosyo-ekonomik ve kurumsal yapının bu değişime yol göstermesi, destek olması gerekmektedir. Öncelikle eğitim sistemi, ardından sağlık sistemi, işgücü piyasaları ve mali piyasalar, siyaset ve yönetim, bürokrasi gibi faktörler demografik fırsatın avantaja dönüştürülmesi ve verimli bir şekilde kullanılma oranını belirler(Kenar, 06.05.2015).

Gelişmiş ve gelişmekte olan toplumların çoğunda genç işsizliği oranları, krizle birlikte çok yüksek seviyelere ulaşmıştır. Başta İtalya ve İspanya’daki genç işsizlik oranları çok ciddi bir tabloyu gözler önüne sermektedir. Türkiye’de genç işsizlik oranlarının istatistik verilere göre AB 28 ve AB 15’ten daha düşük seviyelerde olduğu olumlu olmakla birlikte sayısal tabloların gerçekliği ve doğruluğu konusunda yine de düşünmek gerekmektedir (Demircan, 2012: 16).

Şekil 2. İstihdam Edilen, İşsiz ve Aktif Olmayan Genç Nüfus

İstihdam Edilen 18.8 Milyon Kişi	İşsiz 5.6 Milyon	Ekonomik Olarak Aktif Olmayan 33.0 Milyon Kişi
--	----------------------------	--

İşgücüne Dahil Olanlar	İşgücüne Dahil Olmayanlar
-------------------------------	----------------------------------

Kaynak: Eurostat, 2013 (19.05.2015)

Toplam sayı, küçük yuvarlamaların etkisinden dolayı bileşenlerin toplamından farklıdır. İnsanlar eğitim durumlarına bakılmaksızın işsiz veya çalışan olarak sınıflandırılırlar. Başka bir deyişle, Eurostat işsizlik istatistikleri, uluslararası çalışma örgütü (ILO) standartlarıyla uyumlu olarak, öğrencileri sırf öğrenci olduklarından dolayı işsizlikten hariç tutmaz. Nüfusun geri kalanına uygulanan kriter onlara da uygulanır. Bu demektir ki eğitim gören birisi, istihdam veya işsizlikle ilgili olarak durumundan bağımsız değerlendirilir. Bununla birlikte, aşağıda gösterileceği gibi nüfusun eğitime katılımının dolaylı yoldan genç işsizliği göstergelerine etkisi vardır (Eurostat, 19.05.2015).

Genç işsizliğinin ana göstergesi 15-24 yaş grubunun genç işsizliği oranıdır. Bu, gösterge, çalışma çağındaki nüfusun işsizlik oranıyla aynı standart tanımlamayı kullanır. Verilen yaş grubu için; iş gücü piyasasındaki işsiz sayısının işsiz ve çalışan sayısının toplamına bölünmesiyle bulunur. 2012’de AB-28’de, AB iş gücü araştırmasına göre 15-24 yaş aralığında 24.4 milyon insan vardır ve bunların 5.6 milyonu işsizdir. Bu da genç işsizlik oranını %23 olarak verir (Eurostat, 19.05.2015).

Tüm genç bireyler iş gücü piyasasında olmadığı için, genç işsizliği oranı tüm genç işsizlerin 15-24 yaş aralığındaki gençlere oranını yansıtmaz. Genç işsizliği oranları bu anlamda yanlış yorumlanmıştır. %25 derecesinde genç işsizliği, ‘her 4 gençten 1’i işsizdir’ manasına gelmez. Bu ortak bir yanlış düşüncedir. Ayrıca, genç işsizliği derecesi, genç işsiz sayısı sınırlı olsa bile yüksek çıkabilir. Bu durum genç iş gücü sayısı düşük olduğunda ortaya çıkabilir. Bu duruma tüm nüfusun işsizlik oranı hesaplanırken rastlanmaz çünkü tüm nüfusun iş gücü piyasasına katılımı yüksektir. (15-24 yaş grubunda iş gücü piyasası nüfusun %43’ü, 25-54 yaş grubunda iş gücü piyasası nüfusun %85’i – 2012 AB-28’e göre) (Eurostat, 19.05.2015).

Tablo 2. 2004-2013 AB-28 İşsizlik Oranları (%)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Erkek	8,6	8,4	7,6	6,6	6,6	9,0	9,7	9,6	10,4	10,8
Kadın	10,0	9,8	9,0	7,9	7,5	8,9	9,6	9,7	10,5	10,9
25 yaş altı	19,1	18,9	17,6	15,7	15,8	20,1	21,1	21,4	23,0	23,4
25-74 yaş arası	7,9	7,7	7,0	6,1	5,9	7,6	8,3	8,3	9,0	9,5
Uzun Dönem işsizlik oranlar	4,3	4,1	3,8	3,1	2,6	3,0	3,9	4,2	4,7	5,1
Erkek	3,9	3,8	3,5	2,9	2,5	2,9	3,9	4,2	4,7	5,2
Kadın	4,7	4,5	4,1	3,4	2,8	3,1	3,8	4,1	4,7	5,1
Çok Uzun Dönem İşsizlik oranları	2,5	2,4	2,2	1,8	1,5	1,6	1,8	2,2	2,6	2,9

Kaynak: Eurostat, 2013 (16.05.2015)

2014 yılının ikinci çeyreğinde, AB-28 bölgesinde, 5 milyon üzerinde genç işsiz mevcuttur. Genç işsizlik oranlarının en düşük ve en yüksek olan ülkeler arasında önemli rakamsal farklar vardır . En yüksek oran, Temmuz 2014 yılı verilerine göre % 53.8 ile İspanya, en düşük oran ise % 7.8 ile Almanya'dadır. İspanya' yı, % 53.1 ile Yunanistan, İtalya (% 42.9), Hırvatistan (% 41.5), Portekiz (% 35.5) ve Kıbrıs (% 35.1) takip etmektedir (European Commision, 06.05.2015).

Tablo 3. Mevsimsel Değişimlerden Arındırılmış Genç İşsizliği (25 yaş altı)

	Oranlar (%)					Kişi sayısı (bin)				
	Mar.14	Ara.14	Oca.15	Şub.15	Mar.15	Mar.14	Ara.14	Oca.15	Şub.15	Mar.15
AB28	22,8	21,2	21	20,9	20,9	5 324	4 874	4 837	4 815	4 804
Belçika	23,4	22,7	22,7	22,6	22,6	94	92	91	91	91
Bulgaristan	25,7	23,1	23,5	23,7	23,8	53	43	44	44	45
Çek Cumhuriyeti	16	14,1	14	14,2	14,5	57	50	51	52	53
Danimarka	12,9	10,3	10,5	10	10,8	56	46	47	45	49
Almanya	7,9	7,3	7,3	7,2	7,2	336	307	304	302	300
Estonya	16,6	15,6	13,8	11,8	:	10	8	8	7	:
İrlanda	25,9	21,6	21,8	21,6	21,1	52	42	42	41	40
Yunanistan	56,4	50,8	50,1	:	:	168	152	149	:	:
İspanya	53,7	51,3	50,6	50,2	50,1	871	818	801	787	780
Fransa	23,7	24,7	24,7	24,6	24,4	656	672	673	670	661
Hırvatistan	44,7	46,4	45,5	45,5	45,5	73	78	80	80	80
İtalya	43,5	41,3	41,4	42,8	43,1	704	640	635	647	655
Kıbrıs	37,6	33,9	33,2	33,2	33,2	15	14	14	14	14
Letonya	20,1	19,3	:	:	:	18	16	:	:	:
Litvanya	20,3	18,4	18,5	18,6	18,4	27	24	24	25	24
Lüksemburg	18,7	22,3	21,7	21,6	20,9	3	3	3	3	3
Macaristan	20,2	18,9	18,8	19,2	:	67	64	64	64	:
Malta	12,9	10,9	11,4	11,3	11,2	4	3	3	3	3
Hollanda	13,6	11,8	11,7	11	10,8	186	164	164	154	152
Avusturya	10,5	9,7	8,9	9,3	10,5	60	55	49	52	59
Polonya	25,1	21,3	21	20,7	20,5	376	301	300	298	294
Portekiz	36	34	34,5	33,7	33,8	138	126	129	126	123
Romanya	24,7	23,6	:	:	:	164	159	:	:	:
Slovenya	21,2	19,1	18	18	18	15	14	13	13	13

Slovakya	31,6	26,4	25,7	25	24,8	67	56	55	54	54
Finlandiya	20,2	21,2	21,4	21,6	21,7	66	70	71	72	72
İsveç	23	22	21,9	21,7	21,6	154	146	145	144	143
İngiltere	18,3	15,8	15,6	:	:	832	714	704	:	:

Kaynak. Eurostat, 2015 (15.05.2015)

2.1.1. Avrupa Birliğinde Cinsiyet ve Yaş Dağılımına Göre Genç İşsizliği

Toplam işgücü içinde gençlerin oranının bazı ülkelerde % 20 lerin üzerinde bazı ülkelerde %10 ların altında bir paya sahip olduğu ve bununla birlikte genel olarak toplam işgücü içinde gençlerin oranının zamanla düşme eğiliminde bulunduğu görülmektedir. Nitekim toplam işgücü içinde gençlerin oranı sadece İsveç Fransa ve Danimarka’ da artmışken tüm AB üyesi ülkelere azalmıştır (Murat ve Şahin, 2011: 194).

AB düzeyinde, kadınların emek piyasalarına katılımı artıyor olmakla birlikte, hizmetler sektöründeki istihdamda, 2000 yılından beri önemli bir yükseliş kaydedilmiştir. Sektörler arasında kadınların istihdamı açısından en büyük genişleme, “Sağlık ve Sosyal İşler”, “Eğitim”, “Gayrimenkul”, “Kiralama ve Ticari Faaliyetler” sektörlerinde yaşanmaktadır. Bunlardan “Sağlık ve Sosyal İşler” ile “Eğitim” sektörlerinde kadınların istihdamının genişlemesine katkısı erkeklerden daha çok olmuştur. Yine kadınlar itibarıyla genel olarak “Endüstri” ve “İmalat alanlarında istihdam azalmakla birlikte, benzer bir şekilde “Yapı Endüstrisi” sektöründe de erkeklerin istihdamı azalmıştır (Bayram, 2009: 37).

Gerek 15-19 yaş grubunda gerekse 20-24 yaş gruplarındaki işsizlik oranları 2000-2010 yılları arasında, çok az ülke hariç, tüm AB üyesi ülkelerde artış göstermiştir. Bu yıllar arasında 15-19 yaş grubundaki işsizlik oranları Slovenya, Finlandiya ve Slovenya hariç diğer tüm AB üyesi ülkelerde artış olmuştur (Murat ve Şahin, 2011: 234).

Tablo 4. Cinsiyet ve Yaş Dağılımına Göre İşsizlik (%) 2007-2013

	Erkek		Kadın		< 25 yaş	25-74 yaş
	2007	2013	2007	2012	2013	2013
	AB-28	6,6	10,8	7,9	10,9	23,4
AB Bölgesi	6,7	11,9	8,6	12,1	24,0	10,7
Belçika	6,7	8,7	8,5	8,2	23,7	7,1
Bulgaristan	6,5	13,9	7,4	11,8	28,4	11,8
Çek Cumhuriyeti	4,2	5,9	6,7	8,3	18,9	6,1
Danimarka	3,4	6,7	4,2	7,3	13,0	5,9
Almanya	8,6	5,6	8,8	5,0	7,9	5,0
Estonya	5,4	9,1	3,8	8,2	18,7	7,6
İrlanda	5,0	15,0	4,3	10,7	26,8	11,6
Yunanistan	5,2	24,3	12,8	31,3	58,3	25,3
İspanya	6,4	25,6	10,7	26,7	55,5	23,8
Fransa	7,6	10,4	8,5	10,2	24,8	8,8
Hırvatistan	8,4	17,8	11,2	16,6	49,7	14,1
İtalya	4,9	11,5	7,9	13,1	40,0	10,3
Kıbrıs	3,4	16,6	4,6	15,2	38,9	13,6
Letonya	6,5	12,6	5,6	11,1	23,2	10,7
Litvanya	4,2	13,1	4,3	10,5	21,9	10,9
Lüksemburg	3,4	5,4	5,1	6,4	17,4	5,0
Macaristan	7,1	10,2	7,7	10,2	27,2	8,9
Malta	5,9	6,6	7,6	6,4	13,5	5,2
Hollanda	3,1	7,1	4,1	6,3	11,0	5,9
Avusturya	3,9	4,9	5,0	4,9	9,2	4,3
Polonya	9,0	9,7	10,3	11,1	27,3	8,8
Portekiz	8,0	16,4	10,0	16,6	37,7	14,8

Romanya	7,2	7,9	5,4	6,6	23,6	5,9
Slovenya	4,0	9,5	5,9	10,9	21,6	9,2
Slovakya	10,0	14,0	12,8	14,5	33,7	12,5
Finlandiya	6,5	8,8	7,2	7,5	19,9	6,5
İsveç	5,9	8,2	6,5	7,8	23,4	5,7
Birleşik Krallık	5,6	8,0	5,0	7,0	20,5	5,4
İzlanda	2,3	5,7	2,3	5,1	10,7	4,3
Norveç	2,6	3,7	2,5	3,3	9,1	2,6
Türkiye	8,7	7,9	9,1	10,5	17,0	7,1
ABD	4,7	7,6	4,5	7,1	15,5	6,1
Japonya	3,9	4,3	3,7	3,7	6,8	3,8

Kaynak: Eurostat, 2007-2013 (15.05.2015).

2.1.2. Avrupa Birliğinde Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizliği

Eğitim açısından baktığımızda Avrupa birliğinde’ de eğitim seviyesi iş sahibi olabilme açısından önemli bir belirleyicidir. Düşük eğitim seviyesine sahip gençler tüm ülkelerde istihdam edilebilme konusunda zorluklar yaşamaktadırlar. Fransa Almanya ve İngiltere’ de ortaöğretim ve yükseköğretim öğretim mezunları arasındaki işsizlik arasında önemli farklılıklar vardır. Bu ülkelerde yüksek öğretim mezunu gençlerin işsizlik oranları, ortaöğretim mezunlarının işsizliklik oranlarından en zayıf %10 daha düşüktür. Yunanistan, Portekiz, İtalya ve İspanya’ da ise genç işsizlik oranları tüm eğitim düzeylerinde oldukça yüksektir (Berlingieri, vd. 2013: 53).

2.2. Türkiye’ de Genç İşsizliği

Genç işsizlik ülkemizde önemli bir sorunu oluşturmaktadır. 15-24 yaş arası genç işsizlik ekonominin en iyi zamanında bile %16 seviyesinde bulunmakta olup, küresel krizle birlikte ise %28,6 ya çıkmıştır. %16 ile 28 arasında bulunan ve önemli bir sorun olan genç işsizliğinin çözümü için yapılması gerekenler günden güne artmaktadır (Yavuz, 2012: 56).

Türkiye 1980’li yılların başından itibaren dünyada yaşanan gelişmelerden etkilenmeye başladı. 12 Eylül askeri yönetimi sonrasında 1985 yılından itibaren ekonomik yapısında istikrar ve uyum politikalarını, uygulamalarını harekete geçirdi. Bu döneme kadar ithal ikamesi ve refah devleti ile biçimlenen karma ve Keynesyen ekonomipolitik ile yönettiği içe dönük ekonomisini ihracata dönük hale getirdi. Bunun sonucunda sanayi

sektörü hızla yeniden yapılanmaya ve emek sürecini, üretim organizasyonunu değiştirmeye yöneldi. Neoliberal ekonomipolitik ve uygulamalar buna destek oldu. Bu uygulamalar sonucu zaten istikrarlı bir istihdam yapısının yokluğu, sanayi sektöründe düşük kapasite kullanımı gibi özellikler nedeniyle işsizlik sorunu yaşayan ülkede, işsizlik hızla artma eğilimine girdi, yapısal/kalıcı özellikler kazanmaya başladı (Eraslan, 2010: 44)

Dünyada önemli bir sorun haline gelen genç işsizliği sorunu, gerek küresel eğilimler gerekse Türkiye işgücü piyasasının kendine özgü koşulları ve iç dinamikleri göz önüne alındığında daha fazla önem kazanmaktadır. Tarım ağırlıklı ekonomiden, sanayi toplumuna geçişi tam yaşamadan, bilgi ekonomisine ve küresel rekabete hızla açılan ülkemizde bu değişimden en çok da dezavantajlı grupların içinde önemli bir yer teşkil eden gençler etkilenmektedir (Çetinkaya, 2008: 80)

Türkiye nüfusu 77 milyon 695 bin 904 kişidir. Bunun %16,5'ini "15-24" yaş grubundaki 12 milyon 782 bin 381 kişi oluşturmaktadır. Genç erkek nüfus, toplam gençlerin %51,2'sini, genç kadın ise %48,8'ini oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) nüfus verilerine bağlı tahminlere göre, Türkiye nüfusu 2023 yılında 84 milyon 247 bin 88 kişi olacak. Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranının 2023 yılında %15,1'e, 2050 yılında %11,7'ye ve 2075 yılında ise %10,1'e kadar düşeceği tahminler arasındadır. Hane halkı işgücü araştırması sonuçlarına baktığımızda ise; 2014 yılında gençlerde işsizlik oranı %17,9 oldu. Bu oran genç erkeklerde %16,6, genç kadınlarda ise %20,4 olduğu görülmektedir. İstihdamdaki gençlerin %19,4'ü tarım, %32,7'si sanayi, %47,9'u ise hizmet sektöründe yer almaktadır. (TÜİK, 2015)

Bir ülkenin iktisadi gücüne baktığımızda ekonomik gücünü belirleyici faktörlerin başında nüfus yapısı gelmektedir. Bir ülkenin fiziki ve beşeri sermaye biçiminin nicelik ve niteliksel olarak da bütünleşmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında, nüfusun özellikleri, beşeri sermayenin ekonomik etkinliğinin katsayısını arttırmada önemli rol oynamaktadır (Kayalı, 2015: 69).

Hanehalkı işgücü anketinin örneklem tasarımı ve metodolojisinin belirlenmesi aşamalarında ILO uzmanlarından danışmanlık alınmış, araştırmanın ilk soru kağıdı da ILO uzmanlarıyla birlikte oluşturulmuştur. Bu araştırma ile Avrupa Birliği İstatistik Ofisi'nin (Eurostat), tüm üye ve aday ülkelerin işgücü istatistikleri konusunda

derlemelerini öngördüğü değişkenlerin tümü elde edilmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2007)

Gelişmekte olan ülkelerde işgücü / emek arzı fazlalığı söz konusu olmaktadır. Nitekim gelişmekte olan ülkelerde nüfus artış hızının gelişmiş ülkelere göre yüksek olması , genç bir nüfus potansiyeline sahip olmaları, emek arzının da fazla olmasına yol açan en önemli faktördür (Işığınçok, 2011: 126).

İşgücü piyasasında nüfus yapısına bakıldığında, gelişmekte olan ülkelere nüfus artış hızı dünya ortalamasından düşük iken, gelişen ülkelere dünya ortalamasının üzerindedir. Bu yüzden gelişmekte olan ülkelerin işgücü piyasasındaki yetersizlikleri işsizliği arttırmaktadır. İşgücü arzı tarafından bakıldığında ortaya çıkan tablo, işgücündeki artış miktarı, nüfus artışından gaza edilemeyecek düzeyde yüksek seyrermektedir. Modern sektöre işgücü geçişi sürdükçe bu açıklık daha da büyüyecek ve teknolojinin gelişmesiyle iş imkanları her geçen gün biraz daha azalacaktır. (Demiray, 2003: 86).

Türkiye diğer ülkelere karşılaştırıldığı zaman ciddi bir yapısal işsizlik sorunu içinde olduğu görülmektedir. İşsizlik oranı oldukça yüksek, istihdam oranı ve özellikle kadın istihdam oranı gelişmiş ülkelere göre düşüktür. İstihdamın kalitesi açısından bakıldığında da Türkiye’de istihdam problemi kronik bir durum haline gelmiştir. Tarım istihdam oranlarına bakıldığında toplam istihdamın dörtte birinden fazladır ve bu sektörde yüksek etkinlik söz konusu değildir. Sonuç olarak ücretli istihdamının düşük olmasının yanısıra, ücretsiz aile işçiliği hala yaygın ve tarım dışı işsizlik istatistikleri daha kötü durumdadır.

İşgücünün oluşturduğu piyasanın yapısal olarak ortaya çıkardığı sorunlar arasında en önemlileri genç istihdamına ilişkin sorunlardır (Kenar, 06.05.2015).

Türkiye, demografik değişimde ikinci evrenin içinde bulunmaktadır. Toplam doğurganlığın seviyesi 1980 yılında % 4,2’den 2008’de % 2,1’e düşüş göstermiştir. Bununla aynı dönemde 0-14 yaş aralığındaki bağımlı nüfus toplam nüfus içindeki oranı %40’dan %25’lere azalma kaydetmiştir ve 15-64 yaş grubunu oluşturan aktif nüfus toplam nüfus içindeki oranı %56’dan %66’ya yükselmiştir. Bu durumdaki genç nüfusun yapısındaki avantaj sağlayıcı tablo Türkiye’yi ekonomik kalkınmada işgücü piyasasında önemli bir kilometre taşı atlatmıştır bunu ekonomi dilinde tanımlayacak olursak demografik fırsat penceresi sunmaktadır denebilir. Fakat, bu fırsat penceresinin Türkiye’ye için sürekli olmadığı da gözardı edilemez. Demografik değişimin söz

konusu olduğu süreçte, fırsat penceresinin otuz yıl içerisinde Türkiye'nin aleyhine olacağı suanki durumun negatif bir eğim kazanacağı söylenmektedir. Özetle, Türkiye genç bir nüfusa sahip olmasının yanında bu yüksek genç nüfus yakın gelecekte yaşlanacaktır. Demografik değişimi fırsata dönüştüremeyen Türkiye yaşlılık krizine girdiği zaman, gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında çok zarar verici bir etkiye maruz kalacaktır. Yaşlı nüfusun ortaya çıkardığı emeklilik, yaşlı bakımı ve sağlık faturaları bedeli oldukça ağırlaştıracaktır. Demografik fırsat penceresinden bakıldığında bu günlerin Türkiye'nin en iyi günleri olduğu görülmektedir, iş işten geçmeden bu fırsattan faydalanmalı mümkün olunan en yüksek kalkınma seviyesine ulaşılmalıdır (Kenar, 06.05.2015).

Çalışmamızın ana sorunsalını oluşturan genç işsizliğin ne boyutta önemli olduğu yansıtılan nüfus projeksiyonlarından da görülmektedir. Nüfusun artış hızı Türkiye'de yıllara göre düşmesine rağmen son yıllarda çalışma çağı nüfusunun pek çoğunu genç nüfus tarafından oluşturulacağı gerçeği ile karşı karşıya kalınmaktadır . Bu sebeple genç nüfusa acilen istihdam imkanları sağlanmalıdır (İncekara, 2010: 24).

Tablo 5. Toplam Nüfus ve Genç Nüfus Yıl Ortası Nüfus Projeksiyonları-Türkiye

Bin Kişi	2000	2010	2020	2030	2040	2050
Toplam	67.420	76.505	84.301	90.806	95.060	96.498
15-19	6.645	6.746	6.558	6.451	6.048	6.035
19-24	6.811	6.229	7.061	6.554	6.426	6.246

Kaynak: İncekara (2010:24)

2.2.1. Türkiye' de Cinsiyet ve Yaş Dağılımına Göre Genç İşsizliği

Genç kadın ve erkeklerin emek arzını değerlendirmek için işgücüne katılım oranlarına baktığımızda, her iki grubun da katılımının azaldığı görülmektedir. Bunun sebeplerinden genel olarak bahsedildi. İstihdam oranları açısından bakılırsa, genç erkeklerin istihdamının genç kadınların istihdamının yaklaşık iki katı kadar olduğu,

emek piyasasında erkek egemen bir yapının olduğu görülmektedir. Ancak dikkat çeken bir olgu, genç kadın ve erkeklerin işsizlik oranlarının yakınsamış olmalarıdır. Tarım dışı işsizlikte de benzeri bir durum vardır; bu daha dikkat çekicidir çünkü kadınlarda tarım dışı işsizlik son derece yüksektir. Kentsel alanda kadınlar, ev kadını olarak istihdamın dışına çıkmış gibi görünebilmektedir. Dahası, ekonomik ve istatistiki olarak ekonomik faaliyet olarak kabul edilen ve %90' dan da yüksek düzeylerde kadınlar tarafından gerçekleştirilen ev eksenli çalışma/ gündelikçilik gibi işlerin ve çalışmaların görünürlük sorunları, kadının iktisaden faal olmasına rağmen yokmuş gibi görünmesine, kadın işgücünün ekonomik katkılarının olduğundan küçük görünmesi ve gösterilmesine neden olmaktadır. Kadın işgücünün genel olarak içinde bulunduğu bu durum, 15-24 yaş grubundaki genç kadınları da etkilemekte olduğu görülmektedir (İncekara, 2010: 57).

İstihdam edilebilmede cinsiyet ayrımcılığı etkisi oldukça güçlüdür. Kadın ve erkek toplumsal rol farklılıkları, kadının işgücü piyasasından uzak kalmasına neden olabilmektedir. Toplumsal yapı kadının işgücü piyasasında konumuna dış faktör olarak etki edebilmektedir. Kadınlar, erkeklerle oransal olarak aynı niteliklere sahip olmalarına karşın geleneksel açıdan bakıldığında, iş bulma konusunda zorluklar yaşamaktadırlar. Ancak bu son yıllarda değişiklikler göstermektedir, şunu belirtmeliyiz ki küreselleşme ve yeni teknolojilerle doğrudan ilişkili olarak yeni iş imkanlarının ortaya çıkması, kadınların erkeklere göre başta hizmet sektörü olmak üzere bir çok sektörde iş bulma şansını arttırmaktadır. Ayrıca, sosyo- kültürel yapıdaki değişiklikler, aile gelirine katkıda bulunma arzusu, kültür seviyesinin artması ve daha iyi yaşama isteği gibi faktörler de kadın istihdamını olumlu yönde etkilemektedir.

Tablo 6. Cinsiyete Göre Genç İşsizliği Oranları (%)

Yıllar	Toplam	Erkek	Kadın
2000	13,1	13,7	11,9
2001	16,2	17,2	14,4
2002	19,2	20,3	17,1
2003	20,5	21,4	18,9

2004	20,6	20,5	20,7
2005	19,9	19,5	20,5
2006	19,1	18,3	20,6
2007	20	19,6	20,8
2008	20,5	20,1	21,2
2009	25,3	25,4	25
2010	21,7	21	23
2011	18,4	17,1	20,7
2012	17,5	16,3	19,9

Kaynak: Okur (2014:46)

Genç kadınların işgücüne katılım oranları giderek yükselmektedir. Kentlerde evlilik yaşının giderek uzması ve eğitilmiş kadın kitlesinin oransal artışı genç kadın işsizliğini azaltıcı etki yaratmaktadır. Önümüzdeki yıllarda da benzer eğilimin sürmesi halinde toplam işsizlik baskısını azaltacak en önemli unsur genç kadın istihdamı olacaktır (Okur, 2014: 46)

Türkiye’de toplam istihdam içerisinde 15-19 ve 20-24 yaş grubunda görülen azalmalar dikkat çekmektedir. 15-19 yaş grubu TÜİK verilerine göre 1988 yılında toplam istihdam içerisinde %14,3 iken; 2005 yılında %6,7’ye ve 2011 yılında %5,7’ye gerilemiştir. 20-24 yaş grubu ise 1988 yılında toplam istihdam içerisinde %12 iken; 2005 yılında %10,9’a ve 2011 yılında %9,6’ya gerilemiştir. Bu durum Türkiye’de söz konusu yaş gruplarında okullaşma oranlarının artmış olduğunu göstermektedir. Günümüzde özellikle kentlerde gençler iş piyasasına en az lise düzeyine kadar eğitimlerini devam ettirerek girme eğilimi içerisindeyler. Bu durum gençler için daha önceden karşılaşılan 15’li yaşlarda işe girme yerine 20’li yaşlardan itibaren işe girme zorunluluğu olarak değişmektedir (Tetik, 2012: 39)

2.2.2. Türkiye’ de Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizliği

Avrupa Birliğinde, gençlerin eğitim seviyesiyle genç istihdamı doğru orantılı bir ilişki içinde olmasına rağmen bu ilişki Türkiye’de ters orantılıdır. Türkiye’de yeni mezun olmuş eğitim seviyesi yüksek gençlerin iş bulma problemlerinin olması birkaç önemli

noktayı gayet açık bir şekilde ortaya koyuyor. Bunlardan ilki eğitim sisteminin örgün eğitim sisteminde kazanılan niteliklerin işgücü piyasasının ihtiyaçlarıyla uyşmamasıdır. Bir diğeri ise, eğitimden istihdama geçişi basitleştirecek, özel olarak gençlere hizmet veren rehberlik, iş bulma ve eşleştirme kurumlarına ve konuyla ilgili politikalara gerek olduğu. Bu kurumların, vasıfsız ve geçici işlerde çalışan, dezavantajlı gençlere ikinci bir mesleki eğitim ve nitelik kazanma olanağı sağlaması oldukça önemlidir. Gençler için özel olarak planlanmış eğitimi ve işi eşleştirme kurumları gelişmiş ülkelerde çok yaygın olarak hizmet vermektedir (Yentürk, 15.05.2015).

Tablo 7. Eğitim Durumuna Göre Genç İşgücü (15-24 Yaş Grubu)

Yıllar	2004			2012		
	İşgücüne katılma oranı %	İşsizlik oranı %	İstihdam Oranı %	İşgücüne katılma oranı %	İşsizlik oranı %	İstihdam oranı %
Okuma yazma bilmeyen	23,4	9,6	21,2	17,7	9,0	16,1
Okuma-yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	26,2	13,0	22,8	34,9	14,8	29,7
İkokul	48,0	13,4	41,6	47,3	2,5	46,1

Ortaokul veya dengi meslek okulu	48,9	19,6	39,3	80,1	0,0	80,1
Genel lise	31,7	26,6	23,3	30,6	19,8	24,6
Lise dengi meslek okulu	58,5	29,3	41,4	54,5	19,1	44,1
Yüksekokul veya fakülte	79,0	39,8	47,6	73,5	28,5	52,5
İlköğretim	14,7	13,3	12,7	34,4	14,1	29,6

Kaynak: Kayalı (2015:80)

Gençlerin eğitim durumlarına göre işsizlik düzeylerine bakıldığında, eğitim düzeyi çok düşük olanlarda işsizliğin daha az olduğunu, eğitim seviyesi yükseldikçe işsizlik düzeyinin arttığı görülmektedir (İncekara, 2010: 61).

İsithdam edilemeyen gençlerin önemli bir bölümünü yeni mezun olmuş, askerlik hizmetini yeni tamamlamış aileleri ile yaşayan ve bunun gibi sebeplerle ilk kez iş arayanlar olduğu tahmin edilebilir. İşgücü piyasasında aranan niteliklere uygun olamama, tecrübesizlik, bu konularda yardım edecek ve yol gösterecek kurumların eksikliği ve ücret beklentilerinin yüksek olması genç mezunların işsiz kalmasına sebep olmaktadır. Üniversite mezunu olmak ilk işini arayan gençler için iş bulmada bir avantaj sağlamasa da, yüksek eğitimin çalışma hayatında sağlayacağı avantajlar yadsınamaz. Yetişkinlerde üniversite mezunu olup işsiz olma ihtimali düşmektedir. Dolayısıyla eğitim işsizlik riskini ilk iş aramalarda düşürmemekte, etkisini ilerleyen yıllarda göstermektedir. Eğitim seviyesi yüksek işgücü, yüksek maaşla çalışan, iş beklentileri daha yüksek olan; lise mezunları ise beklentileri yüksek fakat nitelikleri yetersiz işgücü grubunu oluşturmaktadırlar ve en yüksek bekleme oranına sahip grupturlar. Eğitime uzun dönem içinde baktığımızda işsiz kalma riskini düşürmektedir (Kayalı, 2015: 80-81).

Eğitim için ayrılan kaynak miktarı arttıkça, toplumun eğitime olan ihtiyacı da o oranda karşılanmış olacaktır. Fakat, eğitim için ayrılan kaynakların nicel olarak artması tek başına yeterli olmayacaktır. Önemli nokta kaynakların, eğitim düzeyleri arasında ihtiyaca uygun oranda paylaşılmasıdır. Bu ise, eğitim planlarının en iyi en adil şekilde yapılması ile mümkün olabilir (Maya, 2006: 380).

İstihdam edilebilme ve uyum yeteneği eğitilmiş bir gencin topluma ve sosyal yaşama katılımında ve tatmin edici bir yaşam sürdürebilmesinde önemli rol oynamaktadır. Yüksek eğitilmiş genç işgücünün istihdam edilebilirliği ve uyum yetenekleri ile yüksek eğitim kurumlarında verilen mesleki eğitimin niteliği arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu açıdan yüksek öğretim kurumlarının coğrafi ve kültürel sınırlamalardan bağımsız bir şekilde öğrencilerinin istihdam edilebilirliğini ve uyum yeteneğini arttırabilmenin baskısı altında oldukları söz konusudur. Üretim ve bilişim teknolojisi hızla gelişmekte ve bunun yanında işgücü piyasasında işgücünde aranan özellikler hergün bir değişim içerisindedir. Değişim süreci, yüksek öğretim kurumlarının işini gitgide zorlaştırmaktadır. Uzun dönemde üniversiteler eğitim programlarını işgücü piyasasının isteklerine cevap verecek şekilde düzenlemek zorundadırlar. Bu bağlamda üniversitelerin işlevlerinin ne olması gerektiği tekrar düşünülmesi gereken konulardandır. 2012 yılında yüksek eğitilmiş genç işgücü arasındaki işsizlik oranı %10,4 ile Türkiye genel işsizlik oranı olan %9,8'den yüksek seviyelerde olmuştur(Kuzgun, 2013: 1-2).

Günümüze baktığımızda yüksek öğretim mezunu olmak, istihdam edilmede kişiye bir garanti vermemektedir. Bu şartlarda Türkiye'nin eğitilmiş genç işsizliğinin çözümünde yeni çareler bulunmak zorundadır. Özellikle üniversite mezunlarının istihdam edilebilirliğini arttırmada yeni bir sistemin oluşturulması gerektiği herkesçe açıkça görülmektedir.

2.2.3. Türkiye' de Kırsal – Kentsel Genç İşsizliği

Türkiye'de 1950'lerden itibaren kentsel alanlara çok ciddi bir göç hareketinin yaşandığını belirtmek gerekir. Kırdan kente göçün en önemli sebebi hiç şüphesiz, iş ve eğitim kaynaklı olmaktadır. Türkiye'de işgücüne katılma oranında 1950'lerden itibaren kaydedilen düşüş, tarımdaki çözülme ve kırsaldan kente göç kaynaklıdır; kırdan kente göç sürecinde kırdaki işgücü içerisinde yer alan kadınlar kentte işgücü dışında görünmekte, kentte işlerin belli beceriler gerektirmesi ve genel olarak kadınların eğitim seviyesinin düşük olması, işgücü piyasası dışında kalmayı kalıcı hale getirmektedir. Kente göçenlerin ağırlığını oluşturan erkekler de nitelikleri ölçüsünde çalışma yaşamının dışında kalmasalar bile kayıt dışı ekonomiyi beslemekte, kayıt dışı istihdama dahil olmaktadır. Bu durum, kentsel alanlarda işgücüne katılım oranı, istihdam,

işsizlik gibi verilerin gerçeği yansıtması noktasında önemli bir sorun teşkil etmektedir (Yavaş, 2010: 62).

Tablo 8. Kent- Kır Ayrımına Göre Genç İşsizlik Oranları (%)

Yıllar	Kent	Kır
2000	17,7	8,4
2001	22,4	9,7
2002	25,7	11,5
2003	25,3	14,5
2004	25,1	11,9
2005	22,8	13,5
2006	21,4	13,6
2007	21,8	15,6
2008	22,6	15,5
2009	28,2	18,9
2010	24,8	15,3
2011	21,2	12,7
2012	20,3	11,9

Kaynak: Okur (2014:45)

2.2.4. Türkiye’de Gençlerin Kayıtdışı İstihdamı

Kayıtdışı en çok gençlerin ve kadınların istihdam edildiği bir alan olarak genç işsizliğini yakından ilgilendirmektedir. Aşağıdaki tabloda gençlerin sosyal güvenlik kurumuna olan kayıt oranları esas alınarak kayıtdışı ekonomik faaliyet alanı hakkında fikir edinmek mümkündür. Ancak kayıtdışını ölçmek ve istatistiki veri toplamak kayıtdışının özleliğinden dolayı oldukça zordur (Okur, 2014:46).

Yaptığı iş sebebiyle herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kaydı olmadan (kayıtdışı) çalışan gençlerin oranı cinsiyet ayrımında incelendiğinde, ilk dikkati çeken husus tarım-dışı sektörde genç kadınların kayıt dışı çalışma oranlarının, genç erkeklere kıyasla daha düşük olmasıdır (İşkur, 2011: 31).

Eğitim düzeyi çok düşük olan genç kadınlarda işgücüne katılım oranı yani emek arzı çok düşük olmasına karşılık işsizlik oranının da çok düşük olması hatta cinsiyet-eğitim-işsizlik söz konusu olduğunda en düşük işsizlik oranlarının bu grupta görülmesidir. Bunu, bu eğitim düzeylerindeki genç kadınların tarım kesiminde ücretsiz aile işçisi olarak çalışmalarını açıklamak mümkündür. Aynı gruptaki genç erkeklerde yakın zamana kadar yaşanan nispeten düşük düzeyli işsizliğin de temel sebebi tarım kesimindeki istihdamdır. Ancak bu gruptaki genç erkek işsizliği hızla artmakta ve diğer gruplardaki işsizliği aştığı görülmektedir. Tarım kesimindeki çözülme sürecinde, bu alandaki faaliyeti ilk terk edenler erkekler ve özellikle göç etme ve göç edilen yerde iş arama gücü ve arzusunda olan genç erkekler olmaktadır. Bu gençler, yine bahsedildiği gibi şehirlerde enformel sektörün ve kayıt dışı ekonominin işgücü deposu olmaktadır (İncekara, 2010: 61).

Tablo 9. Gençlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıt Oranları (%)

Yıllar	Kayıtlı Olmayan	Kayıtlı
2000	67	32
2001	71	29
2002	71	28
2003	70	30
2004	69	31
2005	65	35
2006	63	37
2007	60	40
2008	56	44

2009	59	41
2010	58	42
2011	56	44
2012	51	49

Kaynak: Okur (2014:47)

Kayıtlı olmayanların sayısının her yıl azaldığı belirgin bir şekilde görülmektedir. Buradaki sorun formal piyasada istihdam edilecek donanımda işgücüne sahip olamama konusunda ortaya çıkmaktadır. Bu sorun bizi nitelikli yani eğitilmiş işgücü konusuna götürmektedir

Küreselleşmeyle beraber esnek üretimin önemli hale gelmesi, dünya ölçeğinde bakıldığında rekabetin ve pazarın koşullarının değişmesi, işvereni sürekli verimliliğini artırmak ve işgücü maliyetini düşürme gereksinimi içinde bırakmaktadır, bu ise üretimin esnekleştirilmesiyle mümkün hale gelmektedir. Büyük ölçekli şirketler esnekliği taşeron şirketlere ya da fason çalışan şirketlere vererek sağlamakta, taşeron şirketler ve fason olarak çalışan şirketler ise esnekliği genelde sigorta primi ödemediği veya belirlenen asgari ücret seviyesinin altında işçi çalıştırarak sağlamaktadırlar. Sonuç olarak, söz konusu bu nedenlerle birlikte kayıt dışı istihdamın da zemini de hazırlanmış olmaktadır. Kayıt dışı istihdamın artması önemli sorunları da beraberinde getirmektedir. Buna göre kayıt dışı istihdamın artmasıyla birlikte kamu, sigorta primleri yoluyla elde etmiş olduğu gelirlerden yoksun kalmakta ve ayrıca firmalar arasında haksız rekabet oluşabilmektedir. Bu anlamda kayıt dışılık ile mücadele edilmediği durumda kendi kendini besleyen bir süreç kaçınılmaz olmaktadır. Özellikle haksız rekabet karşısında firmalar, kayıt dışı istihdamın azaltılması için yeterli önemlerin bulunmadığı durumlarda diğer firmaları takip edebilmektedir. Bu süreç sonunda da ekonomik faaliyetler kayıt dışı bir alanda yoğunlaşmakta ve çalışmak isteyen insanlarda işsizlik baskısı nedeniyle bu alanlarda çalışmak durumunda kalabilmektedirler. Bununla birlikte, kayıt dışı istihdama bağlı olarak kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin hızlanması kamu gelirlerinin azalmasına ve kamuyu gelir açıklarını borçlanarak karşılamak zorunda bırakabilmektedir. Kamu borçlarının bu şekilde artması ise faizler genel düzeyini yükselterek ekonomide özel sektör yatırımlarını dışlayıcı bir etki

oluşturabilmektedir. Özel sektör yatırımlarının dışlanması da yeni istihdam olanaklarının oluşumunu engellemekte ve toplumdaki işsizlik baskısının sũreklilik kazanmasına neden olabilmektedir. Sũz konusu işsizlik baskısı karşısında da, işsiz insanlar kayıt dışı alanları tercih edebilmektedirler (Saraç, 2012: 84)

BÖLÜM 3 : AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE’ DE GENÇ İŞSİZLİĞİNE VE BUNUNLA MÜCADELEYE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR

3.1. Avrupa Birliğinde Genç İşsizliğine Yönelik Sosyal Politikalar

Genç işsizliği konusuna AB ũlkelerini de gözönüne alarak baktığımızda bu konunun sadece az gelişmiş ũlkeler için değil, gelişmiş batı toplumları için de en önemli sosyal sorun olduğunu görmekteyiz.

Küreselleşmiş dünyada işsizliğin arttığı ve yapısal hale geldiği açıkça ortadadır. Rakamsal veriler bunu destekler niteliktedir. İşsizliğin küreselleşen dünyanın gözardı edilemeyecek problemlerinden biri olması, ũlkeleri bu soruna evrensel, ulusal ve bölgesel düzeyde çözümler üretmeye zorlamaktadır. Çözüm yolları ũlkeden ũlkeye ya da ekonomiden ekonomiye değişse de, bir ũlkede, işsizliğe karşı uygulanan politikalar, bir diğeri için yol gösterici olabilmektedir (Durak, 2011: 55).

Uluslararası kuruluşlar, genç işsizliğine yönelik ulusal stratejiler oluşturulmasında tüm paydaşların katkı sağlaması gerektiğini vurguluyor. Örneğin Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Bankası (DB) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün ortaklığıyla bir "Gençlik İstihdam AĞı" kurdular. Bu konuda önemli bir adım atıldı ortak çıkarları bulunan kuruluşlar ortak bir paydada buluşmuş oldu

Avrupa'da 1990 lı yıllarda ortaya çıkan emek piyasası problemlerini azaltmayı amaçlayan aktif iş piyasası tedbirlerinden oluşan Avrupa İstihdam stratejisinin içeriğini; girişimciliğin özendirilmesi, iş kurmanın kolaylaştırılması, risk sermayesinin sağlanması, vergi kolaylıklarının sağlanması, istihdam edilebilirliğin artırılması, işsizlik ile mücadele edilmesi, okuldan işe geçişin kolaylaştırılması, pasif önlemlerden aktif önlemlere geçilmesi, uyum kapasitesinin artırılması, iş organizasyonunun modern hale getirilmesi, eşitliğin sağlanması, çalışma ve aile yaşamının bağdaştırılması ve aktif yaşama uyum sağlanmasını oluşturmaktadır (Sanal,2013: 1-2).

Avrupa Birliği Ülkelerin'de genç işsizliğini düşürmek için ve gençlere vasıf kazandırmak ile ilgili kurum ve kuruluşları eğitim bağlantılı ve mesleki deneyimle bağlantılı önlemler olarak iki başlıkta toplamak mümkündür: Eğitim bağlantılı olanlar arasında ikinci şans ve akşam okulları okuldan ayrılmış olanlara yönelik tamamlayıcı bir yoldur. Programlarda genelde mesleki pratik, formel ve formel olmayan öğrenme yöntemi uygulanır. (Yentürk ve Başlevent, 2007:16).

Okullarını erken terk etmiş ya da bir işe sahip olabilecek niteliği olmayan gençler için mesleki tecrübeye yönelik dört önlem sayılabilir: Birçok Avrupa Birliği ülkesinde düşük nitelik seviyesiyle ve işgücü piyasasındaki hatalı eşleşmelerle baş etmek için mesleki eğitim ve staj sistemi bulunmaktadır ya da varolanlar güncellenmeye çalışılmaktadır. Bazı ülkeler küçük ölçekli çıraklık sistemleri geliştirmektedir. Bunlardan bazıları mesleki okul temelli eğitim ve staj sistemini modern hale getirmeyi amaçlamaktadır bu uygulamaya Danimarka örnek gösterilebilir. Bazılarında hazırlayıcı ve ön-mesleki önlemler olarak adlandırılan gençlerin uygulama ve pratik yapmasını sağlayan örnekler mevcuttur. Bazılarında direkt olarak iş bulma kurumları tarafından yönetilen işgücü piyasasındaki staj eğitimi, bir meslek eğitim kültürü yaratma yolunda ilk adım olarak kullanılmaktadır(Yentürk ve Başlevent, 2007: 16-17).

3.1.1. Avrupa Birliği Ülkelerinde Sosyal Politikaların Uygulandığı Bazı Ülkeler

Genç işsizliği konusunda göze çarpan önemli başlıklardan biri uzun süreli işsizliğin gençler arasında oldukça yaygın oluşudur. Uzun süreli işsizlik problemi, son derece karışık ve şimdiki kadar çoğu ülke ya da organizasyonun uygun çözümü bulamadığı bir konudur. Bu konuda, çeşitli ülkelerde projeler geliştirilmiştir. Örneğin, Danimarka'da 1993 yılından sonra uygulanmaya başlayan aktif iş piyasası politikaları çerçevesinde; bireysel rehberlik, eğitim, mesleki eğitim, bireysel mesleki eğitim, esnek çalışmanın

özendirilmesi araçlarıyla sosyal yardım hedeflenmiştir. Genç işsizliği oranlarında belirgin bir düşüş sağlayacağı öngörülmektedir (Sanal, 2010: 7).

3.1.1.1. Avrupa Birliği

Kasım 2009 yılında, 27 AB ülkesinin gençlik bakanlarından oluşan Eğitim, Gençlik ve Kültür Konseyi, gençlik alanında Avrupa işbirliği için, 2010-2018 dönemini kapsayacak yeni bir strateji belirlemiştir. Uzun vadede aktif vatandaşlık, sosyal içerme ve dayanışma, eğitim ve istihdam açısından gençler için daha fazla fırsat yaratmayı amaçlayan bu strateji, hem AB ve üye ülkelere önümüzdeki on yıl içinde gençlerin yaşamını iyileştirmek için tasarlanmış politikalar geliştirmekte rehberlik edecektir.

Avrupa Gençlik Stratejisi'nin uygulama araçlarından birisi Mart 2005'te, gençlerin ekonomik ve sosyal entegrasyonlarının önemine dikkati çekerek, gençleri AB'nin Büyüme ve İstihdam Stratejisi'nin merkezine yerleştiren Avrupa Gençlik Paketi (2005-2008)'dir. Avrupa Gençlik Paketi, gençler için eğitim, öğretim, hareketlilik, mesleki bütünleşme ve sosyal bütünleşmeyi geliştirirken, diğer yandan iş ve aile dengesini sağlamayı amaçlamaktadır. Avrupa Konseyi, birliği ve üye devletleri, bu bağlamda harekete geçmeye çağırmaktadır. Özellikle gelişme beklenen alanlar şunlardır:

- Gençlerin işgücü piyasasıyla sürdürülebilir bütünleşmeleri için özellikle istihdam hakkında karşılıklı öğrenme programı bağlamında izleme politikaları,
- Gençlerin istihdamını arttırmaya gayret etmek,
- Özellikle yoksul olan, en hassas gençlerin durumlarını geliştirmek üzere ulusal sosyal içerme politikalarında öncelik verilmesi ve eğitim başarısızlıklarının önlenmesi.
- İşverenleri ve İş dünyasını, gençlerin mesleki bütünleşmeleri alanında sosyal sorumluluk göstermeye davet etmek,
- Gençleri girişimciliklerini geliştirmelerini teşvik etmek ve genç girişimcilerin ortaya çıkmasını desteklemek.

Avrupa'da istihdam piyasalarının genel işleyişinin iyileştirilmesi için nesiller arası bir yaklaşım gerektiğine inanılmaktadır. Karşı karşıya oldukları demografik sorunlar nedeniyle gençlerin istihdam piyasasına girmelerini teşvik ederken, aktif yaşlanma stratejileri geliştirmek için anlaşmaya varmaları da bu yüzdendir (Basmacı, 2011: 115).

Avrupa Birliği tarafından dezavantajlı grupların istihdamına yönelik olarak yürütölen pek çok program olmakla birlikte Gençler İçin Fırsatlar Girişimi, Gençler için Garanti ve İlk EURES İşiniz programları ile Avrupa Sosyal Fonu hakkında aşağıda bilgi verilmektedir.

Gençler İçin Fırsatlar Girişimi: Gençler için Fırsatlar, çok yüksek oranlardaki genç işsizliği ile mőcadele için üye devletlerle daha sıkı bir işbirliği öngörmektedir. Amaç, üye devletlere genç işsizliğiyle mőcadelede uygun stratejilerin bulunması ve uygulanması için AB fonlarından daha iyi yararlanılması yoluyla destek olmaktır. Üye devletlerden, özellikle de genç işsizliğinin en yüksek oranlarda göröldüğü ölkelerden, aşağıdaki 4 alanda kararlı önlemler almaları istenmektedir: Erken dönemde eğitimin bırakılmasının engellenmesi, İşgücü piyasasında ihtiyaç duyulan becerilerin geliştirilmesi, İlk iş deneyiminin ve işbaşı eğitimlerinin desteklenmesi, İşgücü piyasasına girişin, ilk işin bulunmasının desteklenmesi. Ocak 2013 itibariyle, 16 milyar Avro tutarındaki AB fonlarının en yüksek işsizlik oranlarının göröldüğü 8 Üye Devlete yönlendirildiği belirtilmektedir.

Gençler İçin Garanti: 28 şubat 2013 tarihli tavsiye kararı ile, 25 yaşa kadar tüm gençlere örgün eğitimden ayrılmaları veya işsiz kalmalarını izleyen 4 ay içerisinde iş, eğitime devam etme, ıraklık veya stajyerlik önerisi getirilmesi öngörülmektedir. Tavsiye kararında, uygulamaya yönelik bir rehber de bulunmaktadır. Bu program, kamu kurumlarının daha iyi işbirliği yapmalarını ve ekonominin daha iyi işleyebilmesini gerektiren bir reform niteliğindedir. Avrupa Komisyonu, Gençler İçin Garanti programının uygulanabilmesi için aktif istihdam politikaları, kamu istihdam hizmetlerinin iyileştirilmesi, staj ve ıraklık programlarının desteklenmesi, eğitimi yarıda bırakma oranlarının düşürölmesi ve hedefe ulaşmak için stratejiler belirlenmesi konusunda özellikle 8 öлкеye (İspanya, İtalya, Hırvatistan, Portekiz, Polonya, Bulgaristan ve İrlanda) tavsiyede bulunmuştur. 2014'te başlayan ve 2020 yılına kadar devam etmesi planlanan Genç İstihdamı Girişimi çerçevesinde, özellikle Gençler İçin Garanti programına yönelik olarak 6 milyar Avro ödenmesi öngörülmüştür. Avrupa Sosyal Fonu'ndan 3 milyar Avro, diğer AB kaynaklarından da 3 milyar Avronun Gençler İçin Garanti Programını destekleyecektir. Kaynaklar, genç işsizliğinin %25'in üzerinde olduğu tüm bölgelerde kullanılabilir. Programın getirilerinin maliyetinin üzerinde olduğu, Avro Bölgesinde Gençler İçin Garanti programının kurulmasının

maliyetinin yılda 21 milyar Avro (GSYİH'nin %0,22'si) olduğu ancak çalışmayan ve eğitimine devam etmeyen gençlerin AB'ye maliyetinin yılda 153 milyar Avro (GSYİH'nin %1,21'i) olduğu belirtilmektedir. İlk EURES İşiniz Programı: Üye Devletlerdeki genç işsizliği oranları arasında görülen ciddi farklılıklar ve bazı devletlerdeki açık iş pozisyonlarında görülen artış nedeniyle, AB içerisinde daha fazla hareketlilik sağlanması yoluyla gençlere daha fazla iş olanağı sağlanabileceği düşünülmüş ve bu amaçla İlk EURES İşiniz programı Mayıs 2012'de uygulanmaya başlanmıştır. Gençlerin ilk işlerini herhangi bir AB ülkesinde bulmaları ve şirketlerin diğer üye ülkelerden gelecek kişileri istihdam etmeleri desteklenmektedir. 2012-2014 yılları arasında, 5000 gencin yurt dışındaki işlere girmeleri için hem mali destek hem de işe yerleştirme desteği verilmesi öngörülmektedir.

Avrupa Sosyal Fonu: Avrupa Sosyal Fonu (ESF), istihdamı desteklemek, insanların daha iyi işlere sahip olmalarını sağlamak ve tüm AB vatandaşları için daha iyi iş fırsatları yaratmak için çalışmaktadır. İstihdamın ayrımcılık, dışlanma ve yoksullukla mücadelede temel araç olduğu kabul edilmektedir. Komisyon ve AB üyesi ülkeler ESF için öncelikler belirlemekte ve ESF, bu doğrultuda çok sayıda projeyi desteklemektedir. ESF, Avrupa Birliği bütçesinin yaklaşık %10'unu oluşturmaktadır ve 2007-2013 yılları için 75 milyar Avro tutarında bir bütçeye sahiptir. Bu bütçeye ulusal kamu fonlarından gelen yaklaşık 50 milyar Avro eklenmektedir. AB dahilinde 11 milyon kişi aşağıda belirtilen faaliyetler çerçevesinde Avrupa Sosyal Fonu'ndan yararlanmaktadır:

1. İstihdam ve hareketliliğin desteklenmesi İş yaratmanın hızlandırılması, iş arayanlara destek olunması ve insanların işlerini kaybetmemelerinin sağlanması hedefleri çerçevesinde öne çıkan öncelikler arasında aktif yaşlanma ve çalışma yaşının uzaması, istihdamın desteklenmesi için aktif ve önleyici önlemler, işçiler ve şirketler için istihdam ve staj destekleri, kendi hesabına çalışma ve yeni iş kurmanın desteklenmesi ile yenilikçi ve verimli çalışma şekilleri yer almaktadır.

2. Daha iyi eğitim ESF, gençlerin eğitimlerini tamamlamaları ve işgücü piyasası için gerekli becerileri edinebilmeleri için eğitim ve staj imkanlarını desteklemektedir. En büyük öncelik, eğitimden ayrılma oranlarının düşürülmesi ile mesleki eğitimin ve yüksek öğrenimin desteklenmesidir.

3. Herkese şans tanınması İnsanların bağımsızlık, finansal anlamda güvenlik ve aidiyet duygusu geliştirmelerinin en etkin yolunun istihdam olduğu düşüncesiyle, ESF dezavantajlı grupların üyelerinin iş bulmalarına ve diğer kişilerle aynı fırsatlara sahip olabilmelerine yönelik projeleri desteklemektedir. Bu çerçevedeki öncelikler, eşit istihdam olanaklarının geliştirilmesi, göçmenlerin istihdamının artırılması ve dezavantajlı grupların istihdama dahil edilmesi olarak sıralanmaktadır. Bu öncelikler arasında en büyük bütçe, 10 milyar Avro ile dezavantajlı grupların istihdamına ayrılmıştır. Ötekileştirme ile mücadele, sosyal girişimciliğin desteklenmesi, yerel ortakların desteklenmesi ve kapsayıcı yaklaşım konularına öncelik verilmekte; engelliler, genç işsizler ve kırsal bölgelerde yaşayanların yanı sıra eski hükümlüler, etnik azınlıklar, akıl sağlığı sorunları olanlar gibi pek çok grup desteklenmektedir.

4. Kamu hizmetlerinin daha iyi hale getirilmesi Kamu yönetiminde düzenlemelerden ve yönetimden kaynaklanan maliyetlerin azaltılması, şeffaflık ve hesap verebilirlik standartlarının yükseltilmesi amaçlanmaktadır. 2014-2020 dönemi için hazırlanan teklifte, ne eğitimine devam eden ne ne çalışan (NEET) gençlerin sürdürülebilir bir biçimde işgücü piyasasına dahil edilebilmeleri için yatırım yapılması öngörülmektedir. Yüksek genç işsizliğinin yaşandığı üyelerden, genç işsizlerin yanı sıra özel bir hedef kitle olarak NEET'leri de tespit etmeleri istenmektedir (Alp, 2014: 74-77).

3.1.1.2. Fransa

Fransa'da uygulanmakta olan Gelecek İçin İşler, Nesil Sözleşmesi ile Mesleki Yeterlik ve Deneyimlerin Belgelendirilmesi programları aşağıda incelenmektedir.

Gelecek İçin İşler: Fransa'da her yıl 120.000 gencin işgücü piyasasına ellerinde hiçbir diploma olmadan dahil olduğu, buldukları işlerin de düşük nitelikli işler olduğu belirtilmektedir. Özellikle ekonomik olarak az gelişmiş bölgelerdeki dezavantajlı gençlere yönelik bu program, kamuda ve kar amacı gütmeyen kuruluşlarda gençler için yeni iş olanakları yaratılmasını amaçlamaktadır. Bu işler belirsiz süreli iş sözleşmesiyle çalışılan normal maaşlı ve devlet destekli işlerdir. Mart 2013'te uygulanmaya başlayan programda, Aralık 2014'e kadar 150.000 iş yaratılması hedeflenmektedir ve 2013'ten itibaren 3 yıl için 2,3 milyar Avro tutarında bir bütçe ayrılmıştır.

Nesil Sözleşmesi: 2013 yılında başlayan program dahilinde, bir genci işe alan ve aynı zamanda ileri yaştaki bir çalışanını istihdam etmeye devam eden şirketlere 3 yıl boyunca

yıllık 4000 Avro tutarında teşvik ödemesi yapılacaktır. Program kapsamında, 2013-2017 yılları arasında 500.000 iş sözleşmesi için teşvik ödenmesi öngörülmektedir. Teşvikten sadece 300'den az işçi çalıştıran şirketler yararlanabilecektir (Alp, 2014: 54-55).

İstihdama yönelik teşvikler çerçevesinde 2009 yılında yaşlı ve niteliksiz genç çalışanların işe alınmalarını hedefleyen yeni işyerlerinin açılması ve çıraklarını işe alan işverenlere teşvik ödemeleri yapılması sübvansiyonlu işçilerin sayısında bir artışa sebep olmuştur. Ayrıca yine 2009' da düşük gelirli işçi işe alan 10 kişiden daha az işçi çalıştıran işyerlerine yönelik işverenin sosyal sigorta primlerinde indirim yapılmıştır. En fazla indirim asgari ücretli işe alan işverenlere yönelik yapılmıştır. Asgari ücretin 1,6 katına kadar çıkan durumlarda sigorta primi indirim oranlarında azalma olmuştur. Hükümetin bu düzenlemeyle yapmak istediği niteliksiz kişilerin işgücü piyasasına girmelerini sağlamaktır (Tetik, 2012: 160).

Fransa' da pasif istihdam politikalarına baktığımızda;

Fransa'da işsizlik sigortasından yararlanmak için son 28 ayda en az 4 ay prim ödemiş olmak gerekir. Eğer 50 ve daha yukarı yaştakiler işsizlik sigortasından yararlanmak isterlerse son 36 ayda en az 4 ay prim ödemiş olmak yeterlidir. Sigortalı Fransa'da ikamet etmek zorundadır ve herhangi bir istihdam ofisine çalışabilme kabiliyetinde ve isteğinde olduğunu bildirmek gerekmektedir. Ayrıca önerilen işi haklı bir sebep göstermeksizin reddedenin sigortası kesilmektedir.

3.1.1.3. İtalya

İtalya'da Vergi Teşvikleri ve Katkı Payı İndirimleri ile Kuşaklar Arası Dayanışma Programları ele alınmıştır.

Vergi Teşvikleri ve Katkı Payı İndirimleri: Ekim 2012- Mart 2013 tarihleri arasında, kadınların ve 16-29 yaş arasındaki gençlerin istihdamına yönelik vergi teşvikleri uygulanmaktadır. Ödemeler, ancak iş sözleşmelerinin en az bir yıl süreli olması koşuluyla yapılmaktadır. Ayrıca, kadınların ve ileri yaştaki çalışanların istihdamına yönelik olarak Ocak 2013- Aralık 2015 tarihleri arasında uygulanması öngörülen bir program çerçevesinde, katkı payı ödemelerinde %50 oranında indirim yapılmaktadır.

Hedef kitle, dezavantajlı bölgelerde en az 6 aydır işsiz olan ve tüm ülke çapında 24 aydan uzun bir süredir işsiz olan kadınlar ile 50 yaş üzerindeki kişilerdir.

Kuşaklar Arası Dayanışma Programları: Program, genç istihdamını desteklerken ileri yaştaki çalışanların karşılaşılabileceği zararı karşılamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, ileri yaştaki bir işçinin sözleşmesini kısmi zamanlı sözleşmeye çevirmek istemesi halinde, genç bir işçi çırak veya işçi olarak işe alınmakta, devlet ileri yaştaki çalışanın eksik saat çalışmadan kaynaklanan sosyal sigorta primi eksikliğini tamamlamaktadır (Alp, 2014: 60).

Ayrıca İtalyada 2005 yılından sonra istihdamı teşvike yönelik gençlik istihdam fonlarının birleştirilmesi kararı alınmıştır. Bunların yanı sıra özel istihdam bürolarının rolünün güçlendirilmesi ve eğitim yerlerinde fonksiyonel artış ve işsizlere eğitim makbuzları verilmesi gibi uygulamalara gidilmiştir. Daha önceleri çeşitli projelerde sözleşmeli olarak çalışıp işsiz kalanlara toplu ödeme yapılması kararlaştırılmıştır. İtalya da “yeniden uyum programları” çerçevesinde bulunan işsizleri işe alan işverenler bu işsizlerin sosyal güvenlik katkısından muaf tutulur (Tetik, 2012: 164).

3.1.1.4. İngiltere

Tüm iş arayanlar için aynı şekilde uygulanan bir istihdam programından ziyade, danışmanların iş arayanların ihtiyaçlarına göre daha esnek davranabildikleri bir sisteme geçildiği vurgulanmaktadır. Danışmanlar yerel idareler, hizmet birimleri, eğitim kurumları, mesleki eğitim veren kurumlar ve çeşitli büyüklükteki işverenlerle birlikte çalışmaktadır. Bu çerçevede, belirli hedef grupların istihdamı için, kişilerin iş hayatına daha yakın olmasını sağlamak üzere sektör temelli eğitimler, çıraklık ve iş tecrübesi kazandırma gibi çeşitli programlar uygulanmaktadır. İş Programı, İş Seçimi Programı ve Gençlik Sözleşmesi uygulamaları aşağıda açıklanmaktadır.

İş Programı: 2011’de başlatılan ve ulusal düzeyde uygulamada olan program uzun dönem işsizlik tehdidi altındaki çeşitli gruplara yöneliktir ve çalışma yaşındaki nüfusun yaklaşık %8’ine yardımcı olduğu belirtilmektedir. Katılımcılara, iş bulmalarının ve işlerine devam etmelerinin önündeki engelleri yenmeleri için destek olunmaktadır. Program, özel ve gönüllü servis sağlayıcılar tarafından yürütülmekte ve başvuran her bir kişiyle iki yıla kadar ilgilenilmesi öngörülmektedir. Bu nedenle programın sonuçları henüz tam olarak açıklanamamaktadır. Haziran 2012 itibarıyla katılımcıların %56’sının

artık yardım almadığı tespit edilmiştir. Programın bir amacı da yaklaşık 20 program çerçevesinde iş arayanlar, engelliler ve sağlık sorunları olan kişiler için sürdürülen destek programlarının basitleştirilerek tek bir programda toplanmasıdır. Söz konusu grupların yanı sıra eğitime devam etmeyen ve çalışmayan gençlerin de İş Programı'ndan yararlanması amaçlanmıştır. Programda en çok önem verilen nokta ise 18 bölgede hizmet sunmaları için anlaşılan 40 hizmet sağlayıcı tarafından başvuran kişilere bire bir hizmet verilmesidir.

Gençlik Sözleşmesi: Nisan 2012- Nisan 2015 tarihleri arasında uygulanmış olan programda, 18-24 yaş arasındaki gençler hedef alınmış. Yaklaşık 500.000 kişinin faydalanması planlanan program dahilindeki başlıca uygulamalar arasında çıraklık, işverenler için çıraklık desteği, işverenler için ücret teşviği, sektör bazlı iş eğitim merkezleri ve istihdam kurumları tarafından daha fazla danışmanlık hizmeti verilmesi bulunmaktadır. En hassas grup kabul edilen, ne eğitime devam eden ne de çalışan 16-17 yaş grubundaki gençlere ek hizmetler de verilmekte, onların mesleki eğitime devam etmesi veya çalışmalarını ve aynı zamanda mesleki eğitim almaları hedeflenmektedir. 3 yıl için öngörülen yıllık bütçe yaklaşık 1 milyar İngiliz Sterlini tutarındadır (Alp, 2014: 49-50).

İngiltere'de gençlere yönelik uygulanan aktif politikalara bakıldığında Yeni Yöntem projesi dikkat çekmektedir. Bu proje 18-24 yaş arasında olan ve 6 aydır iş arayıp bu süre esnasında işsizlik sigortası alan gençleri kapsamaktadır. Bu proje uygulamasında genç işsiz ilk olarak bir danışmana yönlendirilir, danışman nezaretinde bir eylem planı hazırlanır ve 4 ay içinde bir işe yerleştirilmesi için gayret sarf edilir. 4 ay içinde herhangi bir işe yerleştirilemezse genç işsize 4 seçenek sunulur. Bunlar; herhangi bir işverenin yanında işe yerleşmek, bir kamu kurumunda 6 aylık bir işe yerleşmek, gönüllü kuruluşlarda işe yerleşmek ve bir iş vasfını hedefleyen 12 aylık tam zamanlı bir kursa katılım fırsatıdır. Genç işsiz bu seçeneklerden herhangi birini geçerli bir gerekçe olmadan reddederse yapılan destekler askıya alınabilmekte veya başka yaptırımlar uygulanmaktadır. İşe yerleşen genç 13 hafta içinde tekrar işsiz kalırsa programa kaldığı yerden devam etmektedir (Tetik, 2012:155).

3.1.1.5. Almanya

Değişim Yoluyla Entegrasyon: 2008 yılında başlayan ve 2014 sonuna kadar devam etmiş olan programın amacı, dezavantajlı ve engelli kişilerin diğer AB üyesi ülkelerde

iş tecrübesi edinmeleri yoluyla istihdam ve mesleki eğitime katılma şanslarının artırılmasıdır. Hedef kitle, eğitim hayatında iş hayatına veya mesleki eğitimden mesleğe geçişte özel bir desteğe ihtiyacı olan gençler ve genç yetişkinlerdir. Bu kişiler arasında okulu bırakanlar, mesleki eğitim alan gençler, yalnız ebeveynler ve engelliler gibi gruplar bulunmaktadır. Programdan 10.000 kişinin yararlanması beklenmektedir. Mart 2013'e kadar 13.000 kişi programdan yararlanmıştır. Bu kişiler arasında 8000 engelli yurtdışında staj yapmış, diğerleri çalışma gezileri ve uzman değişim programlarına katılmışlardır. Katılımcıların %80'inin ortalama 15 aydır işsiz olduğu ve çoğunun 25 yaşının altında olduğu belirtilmektedir. Programı izleyen 6 ay içerisinde katılımcıların üçte ikisi mesleki eğitime devam etmiş veya çalışmaya başlamıştır. Düşük eğitim seviyesindeki gençlerin ve engellilerin rekabet gücünde ve yabancı dil bilgilerinde gelişme olduğu belirlenmiştir (Alp, 2014: 45).

Mesleki Becerisi Olan Gençleri ve Stajları Destekleme Ulusal Anlaşması: 2010 yılında gözden geçirilerek süresi uzatılan programın amacı, çırak olarak çalışmaya istekli ve bunun için uygun niteliklere sahip tüm gençlere çeşitli eğitim imkanlarının sağlanmasıdır. Program, 25 yaşın altındaki gençleri hedef almaktadır. Alman sanayi kuruluşları ve Federal Hükümet arasında ilk anlaşma 16 Haziran 2004'te yapılmış, alınan sonuçlar beklenin üzerinde olmuş ve çıraklık piyasasındaki eğilimde değişiklik görülmüştür 46 yıl sürmesi planlanan anlaşmada, sanayi kuruluşları her yıl 30.000 staj ve 25.000 eğitim amaçlı iş pozisyonu açmak konusunda taahhütte bulunmuşlar ve 3 yıl sonunda bu hedefleri aşmışlardır. Yenilenen programın 2014 yılına kadar sürmesi öngörülmektedir(Alp, 2014: 45-46).

3.1.1.6 Avusturya

Aktif programlar içerisinde iş rotasyonu ve iş paylaşımı kalemine yönelik bir harcama yapılmamıştır. Başlangıç teşvikleri kalemine ise 2005 yılından itibaren harcama yapılmaktadır. Pasif programlar içerisinde part-time işsizlik ödeneği ve fazla tazminat kalemlerine yönelik bir harcama yapılmamıştır. Aktif programlar içerisinde en yüksek harcama %0,52 ile eğitim olurken; pasif programlar içerisinde ise %0,74 ile işsizlik sigortası olmuştur.

Gençlere ve dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalar şu şekildedir:

- Avusturya' da eğitimden işe geçişi sağlayacak projelere önem verilmiş ve 2009 yılında başlatılan bu projelerle 19-24 yaş arası işsizlerin beceri eğitimleri, istihdam sübvansiyonları veya diğer proje yöntemleriyle mümkün olan en erken zamanda işe yerleştirilmeleri için çalışmalar yapılmış ve bütün bunların neticesinde toplam 131.191 kişi iş sahibi olmuş ve 83.108 kişi eğitim kurslarına kayıt yaptırmıştır.
- Okulu erken yaşta terk eden, öğrenme güçlüğü çeken ve dezavantajlı gençlere yönelik 2008 yılında “Genç İstihdamı Paketi” kapsamında kurslar düzenlenmiş, bu kurslara 2010 yılı sonu itibariyle 11.000 genç katılmış ve başarılı olanlara çıraklık sertifikası verilmiştir. Çıraklık eğitimini tamamlayanlara işgücü piyasasına geçici kolaylaştırıcı programlar gerçekleştirilmiş ve bu programlara da 4.700 kişi katılmıştır.
- Ayrıca Avusturya Hükümeti 18 yaşına kadar olan gençlere çıkardığı yasayla çıraklık garantisi vermektedir (Tetik, 2012:178- 179)

3.2. Türkiye' de Genç İşsizliğine Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar

Türkiye' nin genç işsizliği oranları yetişkin işsizliğinin en az iki katı durumundadır. Bu durum genç işsizliğini azaltma yönünde Türkiye'de yeterli politikalar uygulanmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Bunun yanında, bu veriler genç işsizliğiyle mücadele için ekonomik ve sosyal politikaların birlikte tasarlanmalarını gerektirecek kadar ciddi boyutlara ulaşmış durumdadır.

İşsizlik göstergelerine bakıldığında her nasılsa AB yeni üye bir çok ülkeden daha olumlu bir tabloya sahip görünen Türkiye'nin gerçekte işsizlik sorununun çok daha büyük boyutlarda olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Birçok yeni AB üyesi ülkede olduğu gibi Türkiye için de genç işsizlik önemli bir sorundur. İstatistikler incelendiğinde AB ortalamasından daha yüksek bir genç işsiz grubunun varlığı dikkat çekmektedir. Genç bir nüfusa sahip olan ve yapılan projeksiyonlara göre önümüzdeki elli yılda da bu demografik yapıyı koruyacağı düşünülen Türkiye'de genç işsizliği AB'ye yeni katılan ülkelerdeki durumundan daha çok önem arz etmektedir. Genç işsizliğinin büyük ölçüde eğitim eksikliğinden değil, daha çok nitelik eksikliğinden kaynaklandığı gözardı edilmemelidir (Duruel ve Kara, 2009: 73).

3.2.1. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Genç İşsizliği

1963-1967 dönemini kapsayan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda gençlik konusu ile ilgili olarak, nüfus artış hızına ve nüfusun tarımsal yoğunluğuna dikkat çekilmiş, istihdam konusunda aşağıdaki dört madde belirlenmiştir (Basmacı, 2011: 132)

Bu maddeler;

- İşsizlik problemine bir çözüm bulmak,
- İşgücünün mesleki yeterlilik seviyelerini yükseltmek,
- Her seviyede yeterliliği esas alan bir çalıştırma politikasıyla nitelikli çalışanları yerinde kullanmak,
- Çalışan nüfusu meslek gruplarına adil bir şekilde bölüştürmek (DPT, 22.05.2015: 442).

1968-1972 dönemi İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Gençlik konusuna sorunlar başlığı altında yer vermiştir. 14-24 yaş aralığı genç olarak ele alınmıştır.

- Gençlerin kalkınmayı sağlayacak en önemli grup olduğu üzerinde durulmuş gençlere ihtiyaçları olan imkanların ağılanması dahilinde gelecekte ülke için önemli faydalar sağlayacağı gözönünde bulundurulmuştur,
- Yaygın eğitim aracılığıyla kırsalda yaşayan genç nüfusun ve özellikle genç kız ve kadınların sürekli gelişen ekonomik ve sosyal hayatın gereklerine uyabilmelerini sağlayıcı programlar yapılacak
- Gençlere ortaokul ve liselerde sosyal ve mesleki rehberlik hizmeti ile destek verilecektir. böylece gençlerin özel sorunlarında, ders dışı faaliyetlerin geliştirilmesinde, kabiliyetlere göre daha üst seviyede öğrenime veya okulu bırakanların mesleğe yönelmelerinde, boş zamanlarında bir işte çalışmalarını planlamada yardımcı olacaktır (DPT,22.05.2015:257-258).

1973-1977 dönemini kapsayan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda genç işsizliği açısından, istihdama teşvik edici ve okuldan işe geçişi kolay bir hale getiren politikalar içermektedir. Bu politikalar şu şekildedir;

- Gençliğe hizmet götürülen örgütler arası işbirliği Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca sağlanarak yapılan hizmetlerin boyutu ve etkinliği arttırılacaktır (DPT,23.05.2015: 791-792).

- Okula gitmeyen gençliğin eğitilmesinde yaygın eğitim ve yayım imkanlarından yararlanılarak sosyal ve ekonomik faaliyetlere dönük mesleki beceri ve yeteneklerin kazandırılmasına yardımcı olunacak (DPT,23.05.2015: 791-792).
- Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın önderliğinde gençlerin, özellikle yüksek öğrenim gençliğinin ülke geneline yayılmış kalkınma projelerine yetenekleri oranında gönüllü katılma imkanları araştırılacak ve özendirilecektir (DPT,23.05.2015: 791-792).

1979-1983 dönemini kapsayan 5 yıllık kalkınma planında, genç işsizliğiyle ilgili belirgin bir politika belirlenmemiş olsa da gençlik sorunları ile ilgili bazı maddelere yer verilmiştir;

- Şehirlerde eğitim ve öğretim olanaklarının yükselmesi, endüstride ücretlerin ve kent yaşamının cazibesi vb. nedenler, kırsaldaki genç yaş grubundaki ekonomik olarak aktif olanların sayısını düşürmektedir (DPT,22.05.2015: 155).
- Genç yaş grubundaki işçilerin, çalışma yerleri ve şartları, çocuk işçi çalıştırma yasağı, gece çalıştırma yasağı, ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırma yasağı, yer ve su altında çalıştırma yasağı gibi belirli yasal düzenlemelere karşın, uygulamada yeterli ve etkili bir denetim sistemi kurulamamıştır (DPT,22.05.2015: 155).

1984-1989 Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı daha önceki kalkınma planlarında gençlerin istihdamı ve işsizliğine yönelik konuların gençlik sorunları başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu kalkınma planı genç istihdamına yönelik belirgin politikaların belirlendiği ilk kalkınma planı olma özelliğini taşımaktadır. Kalkınma planında geçen politikalar şunlardır;

- Ortaöğretim seviyesinden başlanarak okula giden gençlere mesleğe yöneltme hizmetleri verilmesi sağlanacaktır (DPT,22.05.2015: 133).

1990-1994 Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, istihdamın gelişmesine ve sürdürülebilirliğine yönelik olduğu belirgin bir şekilde göze çarpmaktadır. Planda 15-24 yaş grubunun genç olarak nitelendirilmiştir planda genç istihdamını doğrudan veya dolaylı yoldan etkileyebilecek maddeler yer almaktadır;

- Toplumun çeşitli kesimlerinden gençlerin okula gitmesi eğitimine devam etmesi için nitelikli birer işgücü olabilmesi için birçok çalışma yapılacaktır.
- Yaygın eğitimde öncelik istihdama yönelik beceri eğitiminde olacaktır. İş ve işçi Bulma kurumu ile işbirliği yapılarak beceri ve meslek kazandırıcı eğitimin

kapsamı ve imkanları genişletilecek, bu konuda kamu ve özel istihdam kuruluşlarının hizmet vermeleri teşvik edilecektir (DPT, 22.05.2015: 288-296).

1996-2000 Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Genç nüfusa yönelik birçok tespit yapılmış genç işsizlik sorununun sebepleri ve gelecekteki tablo üzerinde durulmuş özellikle genç nüfusun eğitim olanakları ve bu konuda yapılması gerekenler taslak olarak ortaya konmuş. Kalkınma planındaki gençlik ile ilgili maddelerin eğitim ağırlıklı olduğu göze çarpmaktadır(DPT, 22.05.2015: 22-29).

2001-2005 Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda; gençlerin sağlık, eğitim, çalışma hayatı, sosyal güvenlik, istihdam ve serbest zaman değerlendirmeleri açısından sorunlarının tespit edilmesi ve belirlenen sorunlara göre çözüm geliştirilmesi amaçlanmıştır (Kayalı, 2015:138).

Planda işgücü piyasasının temel sorunları tekrarlanmakta ve bu sorunların çözümüne yönelik bazı hedefler belirlenmektedir:

- Aktif istihdam politikalarının, istihdam hizmetlerinde etkinliği artırarak, özel istihdam bürolarının faaliyetlerine imkân sağlayarak, işsizler ile vasıf düzeyi düşük işçilerin belirli eğitimlerle yetkinliklerinin artırılarak, meslek danışmanlığı sistemi kurarak uygulamasının yapılması ve istihdam ve eğitim projesinin uygulanmasına devam edilmesi amaçlanmıştır.
- İstihdam ve eğitim projesi neticesinde 81.000 işsiz için istihdam garantili kursların yapıldığı ifade edilmiştir.
- Meslek danışmanlığı sisteminin kurulması, Türk meslekler sözlüğünün güncelleştirilmesinin yapıldığı ve 250 meslekte meslek standardı ve sınav soru bankası oluşturulduğu belirtilmiştir.
- İstihdamın yapısının tarım dışı sektörler lehine değiştirileceğinden bahsedilmiştir.
- İşgücü piyasasında etkinliğin artırılması için ekonominin ihtiyaç duyduğu işgücünün çeşitli eğitimlerle yetiştirileceği amaçlanmıştır.
- KOBİ'lerin desteklenerek istihdam oluşturma potansiyellerinin artırılması hedeflenmiştir.
- Beyin göçünün engellenmesi için vasıflı ve nitelikli işgücünün yurtiçinde istihdamının sağlanması amaçlanmıştır.

- Gençlere, kadınlara ve özürlülere yönelik aktif ve pasif istihdam politikalarının uygulanacağından bahsedilmiştir.
- İşgücü etkinliğinin artırılması için Meslek Standartları Sınav ve Belgelendirme Sisteminin oluşturulması hedeflerden birini teşkil etmektedir.
- Yeni ve belirli standartların dışındaki çalışma çeşitlerinin uluslar arası standartlara uyumunun sağlanarak istihdam artırmada kullanılacağı belirtilmiştir. (DPT,22.05.2015: 103-104).

2007-2013 Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı, bu dönemde gençler toplumsal ve bireysel birçok sorunla karşı karşıya kalmışlardır. Aileden kopma, toplumsal olaylara duyarsızlaşma, özgüven eksikliği, umutsuzluk ve istihdam sorunları bunların başta gelenleridir. Planda özetle, işgücü piyasasının geliştirilmesi üzerinde durulmuştur. Eğitimin işgücü piyasasına cevap verebilmesi, aktif istihdam politikalarının geliştirilmesi gibi.

Değişen ve gelişen ekonomi ile işgücü piyasasının gerekleri doğrultusunda, kişilerin istihdam becerilerini artırmaya yönelik yaşam boyu öğrenim stratejisi geliştirilecektir. Bu strateji, kişilerin beceri ve yeteneklerinin geliştirilebilmesi için, örgün ve yaygın eğitim imkanlarının artırılmasını, söz konusu eğitim türleri arasındaki yatay ve dikey ilişkinin güçlendirilmesini, çıraklık ve halk eğitiminin bunlara yönelik olarak yapılandırılmasını, özel sektör ve STK'ların bu alanda faaliyet göstermesini destekleyecek mekanizmaları kapsayacaktır.

Mesleki eğitim sistemi, öğrencilere ekip halinde çalışabilme, karar verebilme ve sorun çözebilme, sorumluluk alabilme gibi işgücü piyasasının gerektirdiği temel becerilere sahip öğrenci yetiştirecektir (DPT,22.05.2015:39-84).

- Ekonomi politikalarını her aşamasına nitelikli işler oluşturulmasını hedefleyen istihdam stratejilerinin konulması gerektiği belirtilmiştir.
- İşgücünün niteliğinin mesleki eğitim ve yaşam boyu eğitimle geliştirilmesi üzerinde durulmuştur.
- Girişimciliğin teşvik edilmesi ve özellikle kadın ve gençlere yönelik olanların desteklenmesi amaçlanmıştır.

- Yenilikçi girişimciliğin başlangıç sermayesi, risk sermayesi ve meslek sermayesi olarak desteklenmesi amaçlanmıştır.
- Dezavantajlı gruplar için alternatif istihdam politikaları oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir.
- İşgücü piyasasını talep ettiği mesleklerde mesleki eğitimin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.
- Meslek dallarının eğitim içeriğinin ve süresinin STK' larla, Odalarla, Üniversitelerle, Sendikalarla koordineli bir şekilde belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.
- İşsizlik sigortası fonundan tüm işsizleri kuşatıcı bir şekilde mesleki eğitim programlarına kaynak aktarılması gerektiği belirtilmiştir.
- İşkur'un kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi ve sertifika programları veren kurumların koordinasyonun sağlanarak istihdamın artırılması amaçlanmıştır.
- Kırsal kesimden kentlere göç edenlere iş piyasasına uyum çalışmaları yapılması, kırsal kesimdeki işgücüne de bölgelerin ekonomik ve sosyal yapıları dikkate alınarak beceri kazandırma çalışmaları yapılması hedeflenmiştir.
- Tüm çalışanların çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirilmesi için sosyal politika uygulamalarına ağırlık verilmesi amaçlanmıştır.
- Ulusal İstihdam Stratejisi'nin oluşturulup uygulanması amaçlanmıştır.
- İstihdam politikası ile ilgili kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.
- Yerel yönetimlerin istihdam politikası oluşturmasına yön verecek düzenlemelerin yapılması gerektiği ifade edilmiştir.
- Ulusal Mesleki Yeterlilikler Kurumu'nun kurulması gerektiği belirtilmiştir.
- Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin tüm işçileri kuşatması gerektiği ifade edilmiştir.

2013-2018 Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda; 2012 yılı verilerine göre Türkiye'de çocuklar (18 yaş altı) toplam nüfusun yüzde 30'unu, gençler (15-24) ise, yüzde 16,6'lık bölümünü oluşturmaktadır. Ülkemizde 15- 29 yaş grubundakilerin yüzde 31,4'ü

eğitimde, yüzde 47,1'i işgücü piyasasında yer almakta iken yüzde 28,1'i ne işgücünde ne de eğitimde yer almaktadır.

Planda gençlere yönelik maddeler şöyledir:

- Gençlerin bilgi toplumunun gereklilikleriyle gelişmiş, ülke kalkınmasında aktif, dinamik, kendine güvenen, insani ve milli değerleri haiz, girişimci ve dahil olmalarının sağlanması ve gençlere verilen hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi, eğitimde de istihdamda da olmayan gençlerin iktisadi ve toplumsal hayata katılımlarının artırılması hedeflenmiştir.
- Gençlerin sosyal hayatta ve söz sahibi ve karar verici olabileceği platformlarda daha aktif rol almaları için yol gösterilecek(DPT,22.05.2015: 42).
- Gençleri şiddet ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutabilmek için kültür, spor, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destek olacak programların uygulanmasına devam edilecektir(DPT,22.05.2015: 42).
- Başta gençler ve kadınlar da olmak üzere dezavatıjlı grupların işgücüne katılımı ve istihdamın artırılması, işsizlik oranlarının düşürülmesi, iş kazalarının ve kayıt dışı istihdamın düşürülmesi, işgücü niteliğinin yükseltilmesi ve kırılgan istihdamın azaltılması konusu önemini korumaktadır. İşgücü piyasasında etkinliğin arttırılması amacıyla güvenceli esnek çalışma, kıdem tazminatı, alt işverenlik, sosyal diyalog, aktif ve pasif işgücü programları gibi alanlarda sosyal taraflarla uzlaşı sağlanarak ilerleme kaydedilmesi gerekmektedir(DPT,22.05.2015: 42).
- Bölgesel, yerel ve sektörel işgücü dinamikleri dikkate alınarak, başta kadın ve gençler olmak üzere tüm kesimler için nitelikli istihdam imkânları geliştirilmeye devam edilecektir.
- Genç nüfusun yarattığı demografik fırsat penceresinden en yüksek seviyede faydalanılması , nüfus yapısının bu hali korunmaya çalışılmasının yanı sıra ülkenin ekonomisine destek olacak etkin bir göç yönetimi oluşturulması amaçlanmaktadır (DPT,22.05.2015: 42).

3.2.2. Genç İşsizliğini Önlemeye Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Politikaları

Aktif istihdam politikaları, işgücü piyasasında eşitliğin sağlanması yardımcı olan önemli politiklardır. Bu çerçevede uygulanan politikalar ise özellikle işsizlikten en çok

etkilenen, gençler gibi işgücü piyasasında iş bulma olasılığı düşük olan dezavantajlı gruplara yöneliktir. Aktif istihdam politikaları bu gruptaki işsizlerin istihdamını sağlayarak bir taraftan eksik istihdamdan tam istihdama geçişi sağlarken, diğer taraftan ekonomide verimliliğin artışı da katkı sağlamaktadır (Erol, 2013: 21).

3.2.2.1. Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları

Ücret ve istihdam sübvansiyonları; özellikle uzun süreli işsizliğin veya genç işsizliğin yüksek olduğu dezavantajlı bölgelerde, işsizlerin istihdamını ücret veya istihdam sübvansiyonları ile destekleyerek işgücü piyasasını canlandırılmayı hedefleyen uygulamalardır. Sübvansiyonlar, değişen ekonomik koşullar altında tesis edilse de en sık ekonomik gelişme dönemlerinde uygulama alanı bulmaktadır. Bu program dezavantajlı gruplarda sosyal dışlanmayı önlemek amacıyla istihdamı teşvik ederek toplumsal bir amaca da öncülük etmektedir (Erol, 2013: 22).

Sübvansiyonların yeni işler yaratıp yaratmadığı tartışmalar açık bir konudur ve başlıca iki olumsuz etkiden söz edilmektedir: İlki, işverenlerin toplam istihdamı artırmak yerine, daha yaşlı çalışanları sübvansiyeye edilen gençlerle değiştirmeleridir. Bu durumda sübvansiyon işsizliği azaltmayacak, sadece işsizliğin türünü değiştirecektir. Bir diğeri ise, maliyeti yüksek olması ve kaldırılmak istendiğinde bazı grupların baskı unsuru oluşturmasıdır. Uygulamadaki aksaklıklar, planlamanın dikkatle yapılması, yani ödeme süreçleri ve miktarları ile destek verilecek hedef grupların özenle belirlenmesi ve etkin bir denetim mekanizması ile en aza indirilebilecektir. Bu çerçevede bakıldığında genç işsizliğinin çözümünde ücret sübvansiyonları, uygulanabilirliği ülkelerin zenginlikleriyle doğru orantılı olan ve ikincil derecede önem taşıyan destekleyici bir politika olarak görülmektedir (Basmacı, 2011: 145-146).

3.2.2.2. Doğrudan Kamu İstihdam Yaratma Programları

Doğrudan kamu istihdamı yaratma programları, uzun dönemli işsizliğin hasar verici sonuçlarını ortadan kaldırmaya ve bireylerin işgücü piyasası ile ilişkilerini tamamen kesmelerini engellemek için işsizlere gelir desteği sağlamayı hedeflemektedir.

Bu programlar genel olarak, geçici ve kısa vadeli olarak uygulanmakta ve özel projeler bünyesindeki düşük vasıf gerektiren işlerdeki istihdamı içine almaktadır. Bu sebeple programların, işsizlerin piyasaya entegre edilebilmesi ve uzun dönemli istihdamın sağlanması konularında etkili olmadığı ifade edilmiştir. Genellikle son çare olarak

görülen doğrudan kamu işleri yaratma programları, genç işsizliğini ortadan kaldırma iddiasında olmayıp, uzun dönemli işsizlik durumlarında ek gelir sağlayarak gençlerin piyasadan kopmalarını engellemeyi hedefleyen tamamlayıcı uygulamalardır. Bu programlar uzun dönemli işsizlik riskiyle karşı karşıya olan tüm dezavantajlı gruplara yönelik olmasına rağmen gençler yoğun olarak bu grup içinde yer almaktadırlar (Basmacı, 2011:147-148).

3.2.2.3. İşgücü Piyasasına Yönelik Eğitim Programları

Türk eğitim sisteminin genç istihdamı yaratmada karşılaştığı en önemli sorunlardan bir tanesi iş dünyası ile eğitim kurumları arasındaki bilgi eksikliklerinden kaynaklanan eşgüdümsüzlük sorunudur. Bu konu, Dünya Bankası'nın "Yüksek Öğretim Politika Çalışması: Türkiye'de Yüksek Öğretim için Stratejik Yönelimler" adlı raporunda üzerinde önemle durulan konuların başında gelmiştir. Rapora göre, Türkiye'de özel sektörün yüksek öğretim konusunda çok az bilgi sahibi olmasının paralelinde, yüksek öğretim kurumları da özel sektör hakkında çok az bilgi sahibidir. Bu olumsuz durum, yüksek öğretim ile özel sektör arasındaki ortaklıkların çok nadir olarak gerçekleşmesine, son derece sınırlı staj olanaklarının yaratılmasına ve yerel ekonomi ile bağları en güçlü olması gereken Meslek Yüksek Okulları da dahil olmak üzere tüm yüksek öğretim kurumlarının, ders programlarını ve müfredatlarını bölgesel ihtiyaçları göz önünde bulundurmadan oluşturmalarına neden olmaktadır (Murat ve Şahin, 2011: 115).

Yükseköğretim ile işgücü piyasaları arasındaki eşgüdümsüzlüğü önemli göstergeler ışığında daha da kabul edilebilir bir hale sokmaktadır. Bu göstergelerden en önemlileri arasında, üniversiteye giriş sınavı öncesinde yükseköğretim kurulu tarafından belirlenen değişik programlara alınacak öğrenci kontenjanlarının yıllar itibariyle sadece marjinal değişikliklere uğramış statik bir yapıya sahip olması gelmektedir. Oysa günümüzün dışa açık rekabetçi ekonomilerinde olması gereken, işgücü piyasalarının gereklilikleri doğrultusunda bazı yeni alanların ortaya çıkması, mevcutlardan bazılarının önem kazanmasının yanında bazılarının da önemini kaybetmesi ve tümüyle ortadan kalkmasıdır (Murat ve Şahin, 2011: 115).

İşgücü eğitim programlarının düzgün bir şekilde yürütülebilmesi için devletin; eğitim programlarının düzenlenmesi, bilgi ve standartların derlenmesi, finansmanlarının sağlanması gibi bir çok görevi vardır. Öyle ki, işgücü piyasasına hâkim olarak analizleri yapabilen ve istihdam politikaları oluşturmakla yükümlü olan, işgücü talebinin hangi

alanda olduğunu, işgücü piyasasındaki niteliksel iyileştirmelerin hangi sektörlere yönelik yapılması gerektiğini, işsiz genç kitlenin vasıflarının ne olduğunu ve bunların işsizlik sürelerinin ne kadar olduğunu en iyi bilen kamu istihdam kurumlarıdır. Bu nedenle kamu istihdam kurumları, mesleki eğitim alanlarını belirleyebilmekte ve hangi mesleklere talebin olduğunu elindeki verilerle görebilmekte ve böylece işgücü eğitim programlarını daha sağlıklı tasarlayıp organize edebilmektedirler (Erol, 2013:21).

3.2.2.4. Girişimciliğin Desteklenmesi

İşsizlik sorununda girişimciliğin yaygınlaştırılmasının istihdamı arttırmadaki rolü büyüktür. Yeni girişimler, hem istihdam sorunun çözümünde hem de dinamik işletme yapılarının geliştirilmesinde büyük öneme sahiptir. Ancak, yeni girişimlerin en büyük sorunlarından birisini, faaliyetine başladıkları ilk yıllarında piyasa başarısızlığı yaşamalarıdır. Bu nedenle, yeni kurulacak KOBİ'lerin ilk yıllarında ekonomik hayat içinde daha sağlam ayakta durabilmelerini sağlamak amacıyla bir takım destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkemizde bu konuda çok sayıda destek mekanizmaları uygulanmakta ve denenmektedir. Bunlardan, Türkiye genelinde kurulmuş bulunan İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM) son yıllarda çeşitli projeler kapsamında uygulanmıştır (Gürer ve Korkmaz, 2011: 44).

Kendi işini kurmak isteyenlere yönelik KOSGEB tarafından, Girişimcilik Destek Programı oluşturulmuştur. Bu programın amacı, girişimciliğin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması, başarılı ve sürdürülebilir işletmelerinin kurulmasının sağlanması, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, iş geliştirme merkezleri ile girişimciliğin desteklenmesi ve yaygınlığının artırılması, istihdamın artırılması ve yerel dinamiklere dayalı girişimciliğin desteklenmesidir. Bu program, asgari 60 saatlik eğitim ve atölye çalışmasından oluşan bir eğitim programını kapsamaktadır. Bu eğitimde girişimcilik özelliklerinin denenmesi, iş fikri alıştırmalarının ve iş planı hazırlamalarının yapılması çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca uygulamalı girişimcilik eğitimleri üniversiteler, İş-Kur ve çeşitli meslek kuruluşları ile belediyelerin desteğiyle KOSGEB tarafından düzenlenmektedir. Düzenlenen eğitimler, genel ve özel hedef grupları olan gençleri, kadınları ve dezavantajlı grupları kapsamaktadır. Eğitim esnasında da herhangi bir ücret alınmamaktadır. KOSGEB bünyesinde iki türlü destek söz konusudur. Bunlardan ilki, Yeni Girişimci Desteği, ikincisi ise İş Geliştirme Desteğidir (Tetik, 2012: 21)

Girişimcilik becerileri ile ilgili eğitim ve danışmanlık hizmetleri ile gençlerin başarı şanslarının arttırılabileceği ifade edilmiştir. Genç girişimciler, gereken beşeri ve finansal sermayeye sahip olmadıklarından girişimcilik konusunda deneyimsizlerdir. Gençlere verilecek eğitim ve danışmanlık hizmetleri, onların verilen kredileri yerinde kullanmalarını sağlayacaktır. Söz konusu hizmetler arasında, finansal danışmanlık, bankalar ile olan ilişkilerde yardım, üretim ve yönetim teknikleri, insan kaynakları eğitimi, ekonomik gelişmeler, yasalar ve vergi yapısı hakkındaki eğitimler sayılmıştır. Genç istihdamına yönelik çalışma yapan tüm uluslararası kuruluşlar tarafından girişimciliğe özellikle vurgu yapılması dikkat çekicidir. Aslında küçük girişimlere böylesine vurgu yapılmasının nedeni, sadece gençlere istihdam olanağı sunmak değildir. Neo-liberal politikalarla birlikte enformel sektör genişlemiştir. Enformel sektör işletmeleri genellikle mikro işletmeler olduğundan küçük girişimler, ekonomik büyümenin motoru olarak görülmektedir. Bu doğrultuda girişimcilik faaliyetlerine, hem gençlere istihdam sağlamanın, hem de ekonomik büyümeyi gerçekleştirmenin bir aracı olarak bakıldığından fazlaca önem verilmektedir. Ancak genç işsizliği temelde devletin üstleneceği yükümlülüklerle aşılabilecek ya da en azından hafifletilebilecek çok boyutlu bir sorun olarak kabul edilmelidir. Sistemin kendi işleyiş mantığından kaynaklanan genç işsizliğine, kendi can damarı olan girişimcilik faaliyetleriyle çözüm bulmayı ümit etmek, sorunun çözümüne yönelik üstlenilmesi zorunlu olan yükümlülükleri, yine gençlerin üzerine yıkmaktan başka bir şey değildir (Erdayı, 2009: 153).

3.2.3. İŞKUR'un Gençlere Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Programları

Türkiye iş kurumu 4904 Sayılı Kanun ile istihdamın yaygınlaştırılmasını, geliştirilmesini, korunmasını ve işsizliğin önüne geçilmesi faaliyetlerine yardımcı olmak, işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek üzere 25.06.2003 tarihinde kurulmuştur. 02.11.2011 tarihinde yayınlanan ve yürürlüğe giren 665 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü olarak hizmet vermeye devam etmektedir. Kurum, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu olup, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz, idarî ve malî bakımdan özerk bir kamu kurumudur(İŞKUR, 23.05.2015).

İşkur'un görevleri arasında, işgücü piyasası verilerini derlemek, yorumlamak, İstihdam politikalarının hazırlanmasına yol gösterici olmak, işgücü piyasasında arz ve talep arasında aracılık yapmak ve aktif ve pasif istihdam politikalarını yürütmek sayılabilir.

3.2.3.1. İş ve Meslek Danışmanlığı

Türkiye'de uygulanan bir başka aktif istihdam politikası ise iş ve meslek danışmanlığıdır. Türkiye'de özel sektörde kariyer danışmanlığı, iş koçluğu olarak bilinen bu danışmanlık hizmetleri ülkemizdeki tek kamu istihdam ofisi olan İşkur tarafından ücretsiz olarak sunulmaktadır.

Bireylerin kişisel özellikleri ile mesleklerin ve işlerin gerektirdiği nitelik ve şartları karşılaştırarak, bireyin isteğine ve niteliğine en uygun mesleği seçmesi, seçtiği meslekle ilgili eğitim olanaklarından yararlanması, işe yerleştirilmesi, işe uyumunun sağlanması ile ilgili sorunların çözümüne sistemli olarak yardım edilmesini sağlayan hizmetlerdir. Bu amaçla; işkur bu hizmetleri vermek üzere isteyenlere bireysel ve grup görüşmeleri ve işyeri ziyaretleri yapmaktadır (Çetinkaya, 2008: 118).

İşgücü piyasaları hem işler, hem de işçiler açısından heterojenliğin yaygın olduğu piyasalar olduğundan, emek arzı ile emek talebi arasındaki eşleşme problemi piyasaların en belirgin özelliklerindedir. Piyasadaki bazı kişiler bilgiyi etkin bir şekilde kullanarak kolayca iş bulabilirken, bilgiye kolayca ulaşamayan ve bilgiyi en uygun şekilde değerlendiremeyenlerin işsizlikten kurtulmaları o kadar kolay olmamaktadır. Zira iş arama süreci hem işsizler için, hem de işletmeler için belli bir zaman kaybına neden olduğundan dolayı bu süreç oldukça maliyetlidir. İşsizler ve işverenlerin piyasa hakkında bilgilendirilmeleri bir taraftan zaman kaybını azaltırken diğer taraftan açık işler ile iş arayanların doğru karşılaşmalarına da yardımcı olabilir. Bu nedenle bilgilendirme ve işe yerleştirme hizmetleri çoğu ülkede aktif istihdam politikaları içinde önemli bir yer tutmaktadır (Erol, 2013: 25).

3.2.3.2. İşgücü Yetiştirme Kursları

istihdamın artırılması, işgücü piyasasının nitelikli işgücü ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, aktif işgücü programları çerçevesinde işgücü yetiştirme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu kurslar istihdam garantili işgücü yetiştirme kursları, kendi işini kuracaklara yönelik işgücü yetiştirme kursları, iş kurma-girişimcilik eğitimi ve iş kurma

danışmanlığı, meslek geliştirme, özürlü ve hükümlülere yönelik olarak açılan işgücü yetiştirme kursları ve ısmarlama eğitim (Quick Start) programlarıdır (Çetinkaya, 2008: 120).

Bu kurslara katılabilmek için, 15 yaşından gün almış olmak, en az ilkokul mezunu olmak, yetiştirildiği mesleğe uygun özelliklere sahip olmak ve kurumun o yöredeki il müdürlüğü ve şubesine kayıtlı olmak şartları aranmaktadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ile kalkınmada öncelikli yörelerde ilkokul mezunları arasından yeterli sayıda kursiyer bulunamadığı takdirde okuma yazma bilmeyenler de kursiyer olarak alınmaktadır.

Açılan kurslar süresi 3 ile 6 ay arasında değişmektedir. Kurs süresi bütünüyle derslikte veya işyerinde geçebileceği gibi, teorik kısmın derslikte, uygulamanın işyerlerinde gerçekleşmesi de sözkonusu olabilmektedir. İşyerinde uygulanan kursları, işbaşı eğitim kursları ya da ücretlerin sübvansede edildiği kurslar olarak tanımlamak da mümkündür. İşbaşı kursları, kurs sonrasında kursiyerin istihdam edileceği kuruluştaki geçtiği ve kurs süresince kursiyerinin ücretinin işveren kurs ücreti olarak ödendiği düşünüldüğünde bu kurslar ücretlerin sübvansede edildiği kurs olarak ifade edilebilir.

3.2.4. Pasif İstihdam Politikaları

İşsizlikle mücadelede bir diğer emek piyasası politikası pasif emek piyasası politikalarıdır. Pasif emek piyasası politikaları, işsizlik devresinde yaşanan olumsuz sonuçları telafi etmeyi amaçlayan politikalarlardır. Bir diğer tanımda da pasif emek piyasası politikaları, işsizliğin ortaya çıkardığı sosyal sorunları onarmaya ve işsizlerin asgari düzeyde geçimini sağlayacak ekonomik yardımları sağlamak amacını taşıyan politikalarlardır.

Bu tanımlardan yola çıkarak pasif emek piyasası politikaları aktif emek piyasası politikalarında olduğu gibi işsizlerin direkt olarak iş bulmalarına yönelik mesleki eğitim ve iş bulmaya yönelik çeşitli çalışmalar yapmamaktadır. Pasif emek piyasası politikaları adında da anlaşılacağı üzere işsizlere pasif anlamda yardımda bulunmaktadır. Yani işsizler pasif emek piyasası politikalarının uygulamalarını alarak çalışmadan sanki çalışıyormuşçasına fayda elde etmektedir. Pasif emek piyasası politikaları yeni istihdam

alanları oluşturmaya, daralan istihdam hacmini genişletmeye yönelik politikalar değildir.

3.2.4.1. İşsizlik yardımı

finansmanı tamamen devlet tarafından karşılanan, muhtaç durumdaki işsizlere, özellikle işsizlik sigortasından yararlanma müddeti dolup da henüz kendisine iş bulamamış ya da işsiz kalmış olmakla birlikte, işsizlik sigortasından yararlanabilmek için zorunlu olan prim ödeme gün sayısını doldurmamış olanlara, satın alma güçlerini ve yaşamlarını devam ettirebilmek amacı ile yapılan parasal yardım esaslarına dayanmaktadır (TİSK, 2010: 13).

3.2.4.2. Kıdem Tazminatı

Bazı ülkelerde devlet veya işveren, sigortalılara işsiz kalması durumunda toplu ödeme yapmaktadır. İşsizlik halinde yapılan bu toplu ödeme, Türkiye’de kıdem tazminatı, bazı ülkelerde işten çıkarma tazminatı olarak adlandırılmaktadır. Kıdem tazminatı bir işçinin işyerindeki çalışma süresine, yani kıdemine bağlı olarak değişmektedir. Kıdem tazminatı işsizlik sigortasının uygulanmadığı pek çok ülkede, işsizliği tazmin edici bir işlev görmektedir (TİSK, 2010:13)

3.2.4.3. Sosyal Yardımlar

Sosyal yardımlar, işsizlik sigortası veya işsizlik yardımı alma hakkını kazanamamış, bir başka ifadeyle iki programdan biri tarafından kapsanmamış işsizlere verilen yardımlardır. Bu tür yardımlar tamamıyla yerel düzeydeki vakıf, dernek ve benzeri kuruluşlar tarafından sağlanmaktadır. Verilen yardımların miktarı bu kuruluşların mali olanaklarına bağlı olarak değişmektedir. Türkiye’de yardıma muhtaç ve işsiz kimselere; yerel yönetimler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve bazı gönüllü dernek ve vakıflarca yardım yapılmaktadır.

3.2.4.4. İşsizlik Sigortası

İşsizlik sigortası, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi iradesi dışında işsiz kalan kişinin, uğradığı gelir kaybını belli oranda ve belli süre ile karşılayan ve sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren bir programdır (TİSK, 2013: 14).

Bir işçinin, işsizlik sigortasından yararlanabilmesi için, iradesi dışında işsiz kalması, belirli süre prim ödemiş olması veya sigortalı olarak çalışmış olması gerekir. İşsizlik sigortasından yardım alacak olanlarda, işsizliğin doğuş nedeni, kendi iradesi dışında ekonomik koşulların zorlaması sonucu olarak çıkmalıdır. İşsizliğin kişisel nedenlerle ortaya çıkması durumunda hastalık, analık, kaza, yaşlılık gibi sigorta dalları devreye girer. İşsizlik sigortası yardımını talep edebilmede temel koşul, “çalışabilir” veya “çalışmaya muktedir” olup, ekonomik koşulların zorlamasıyla çalışmamaktır. İşsizlik ödeneği talebinde bulunanın işsiz kalmadan önce belirli asgari bir dönem prim ödemesi ve sigortalı çalışmış olması gerekir (Toker, 2002: 89).

Sözkonusu prim ödeme ve çalışma süresi, yapılacak yardımın miktarı ve yararlanma süresiyle, yani sigortanın aktüeryal dengesiyle doğrudan ilişkili olduğundan önem taşımaktadır. İsteğe bağlı işi terk etme, kötü bir hareket sonucu işten çıkarılma, uygun bir iş önerisini reddetme, başka bir işte kaçak çalışma ve işten çıkarma tazminatı alma durumları işsizlik ödeneğinden yararlanmayı önleyen veya durduran eylemlerdir (Toker, 2002: 90).

4447 Sayılı işsizlik sigortası kanununda belirtilen süre ve miktarda yapılan parasal ödemeye işsizlik ödeneği denir. işsizlik ödeneğinden faydalanabilmek için aşağıdaki şartların tümüyle gerçekleşmesi gerekir:

- Bir işyerinde çalışırken; çalışma, istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işin kaybedilmesi,
- Hizmet akdinin feshinden önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmak şartıyla son 3 yıl içinde en az 600 gün işsizlik sigortası primi ödemiş olmak,
- Hizmet akdinin feshinden sonraki 30 gün içinde en yakın İŞKUR birimine şahsen ya da elektronik ortamda başvurunun yapılarak iş almaya hazır olduğunun belirtilmesi gerekirdi. Anacak son düzenlemelerle birlikte şu şekilde değişmiştir :

“5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 1. Maddesinin uygulamasına ilişkin yönetmelik; 21.07.2009 tarih ve 27295 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Yönetmelik hükümlerine göre; işten çıkış tarihi, 01.08.2009 ve sonrası olanlar için 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 48. Maddesi kapsamında verilmesi gereken işten ayrılma bildireleri ve tüm işten çıkışlara ilişkin bildirimler işten çıkış tarihinden itibaren 10 gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna

yapılacaktır. Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılmış bildirimler Türkiye İş Kurumuna yapılması gereken bildirimlerin yerine geçer.” olarak değiştirilmiştir.

Günlük işsizlik ödeneği miktarı, sigortalının son 4 aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının %40’ı kadardır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı 4857 Sayılı İş Kanununun 39. maddesine göre 16 yaşından büyükler için uygulanan aylık asgari ücret brüt tutarının %80’ini geçemez. Ayrıca işsizlik ödeneğinin süresi ise şu şekildedir:

- 600 gün prim ödemiş olanlara 180 gün,
- 900 gün prim ödemiş olanlara 240 gün,
- 1080 gün ve daha fazla prim ödemiş olanlara da 300 gün süre ile işsizlik ödeneği ödenmektedir.

İşsizlik ödeneği şu hallerde kesilmektedir:

- İş-Kur’ un, işsizlik sigortası alan işsize önceki işinin çalıştırma koşullarına ve ücretine yakın bazı işler bulmasına rağmen ve bu işlerin işsizin ikamet ettiği belediye mücavir alanları içerisinde olmasına rağmen işsizin haklı bir sebep göstermeden bu işleri reddetmesi,
- İşsizlik sigortası alan bir işsizin gelir getirici bir işte çalıştığı veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı aldığının tespit edilmesi,
- İşsizlik sigortası alan işsizin, İş-Kur tarafından önerilen meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimini haklı bir neden göstermeden reddetmesi veya kabul etmesine karşın devam etmemesi ve haklı bir nedene dayanmaksızın Kurum tarafından yapılan çağruları zamanında cevaplamaması, istenilen bilgi ve belgeleri öngörülen süre içinde vermemesi.

İşsizlik sigortasının en temel iki amacı; işsizin ve ailesinin uğrayacağı maddi ve manevi zararları asgari düzeyde tutmak ve sosyal dengeyi bozucu sonuçları ve suça eğilimi önlemektir (Tetik, 2012: 202).

SONUÇ

Genç işsizliği, ekonomik, toplumsal ve siyasal sonuçlarıyla, günümüz toplumlarının en önemli sorunlarından birisidir. Başta Avrupa Birliği olmak üzere, bir çok uluslararası kuruluş ve ülkenin, son zamanlarda bu sorun üzerinde ısrarla durduğu ve gençler arasındaki işsizliği önlemeye yönelik çeşitli politikaların geliştirildiği görülmektedir. Bir ülkenin çalışan nüfusunun o ülke için önemi çok büyüktür. Ülkelerin kalkınabilmesi, ekonomik olarak ilerleyebilmesi ülke içinde çalışan sayısının çok olmasıyla mümkündür. Çalışan nüfusun, yani istihdama katılım oranının yüksek olduğu ülkelerin refah seviyesi ekonomik anlamda diğer ülkelere göre çok daha ileridedir.

Gençler ülkeleri için her zaman en değerli beşeri sermaye, kalkınma ve gelişme için birer umut ışığı olma niteliğindedirler. Gençlerin işsizlik sorunu da genel işsizlik nedenlerinden doğan bir yapıda görünmesine rağmen, kendine has bir takım özellikleri ve yine kendi içinde bir takım çözümleyici politikalar geliştirilmesi gerekli olan bir kavramdır.

Gençliğin homojen bir yapıda olmayışı ve ayrıca çok yüksek bir hareketlilik eğilimine sahip olması genç işsizliği sorununun, aslında görüldüğünden çok daha karmaşık bir sorun olması sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla, sorunun çözümünü mesleki eğitim ya da genç istihdamının teşviki gibi bir takım teknik önlemler düzeyine indirmek, soruna dar bir bakış açısından bakmak anlamına gelir ki, bu da problemi çözmekten ziyade onu gizleyecektir. Burada, genç işsizliği sorununa ekonomik, sosyal, psikolojik ve kültürel yönleriyle bakacak, disiplinler arası bir yaklaşıma duyulan ihtiyaç ortaya çıkmaktadır. Genç istihdamı politikalarının geliştirilmesinde bir diğer önemli nokta da konuya sosyal tarafların, özellikle de işverenlerin, aktif katılımının sağlanmasıdır. Almanya örneği bu konuda çok önemli ipuçları içermektedir. Gençler arasında işsizliği azaltmaya yönelik önlemlerin, işsizliğin genç kategorisinden diğer bir kategoriye transferinden başka bir şey olmadığını, basit bir ifadeyle, bunun birinden borç alıp başka birine vermeye benzediğini söyleyenler de vardır. Bu saptama bir yönüyle doğrudur.

Özellikle, genç istihdamının teşvik edilmesi gibi önlemler, genel işsizlik düzeyinin düşürülmesinde etkili olmaz. Ayrıca, işsizlik toplumun yetişkini, kadını, özürsüzü, göçmeni gibi diğer bütün grupları için de önemli bir sorundur ve tabii ki işsizliği toplumun bütünü için sorun olmaktan çıkarmak asıl gayedir. İdeal olanı da budur. Ancak, şurası da bir gerçektir ki, bir toplumun, toplumsal olarak kendini yeniden üretme süreci olarak nitelenen gençlik döneminde ve gençler arasında yaşanan sorunlar, toplumun hem bugününü hem de geleceğini daha derinden etkilemektedir. Ayrıca, bugünün gençlerinin işsizlik sorununu çözenin, büyük oranda, geleceğin yetişkinlerinin de istihdam sorununu çözmek anlamına geleceği de gençlik politikasının nasıl yapılması gerektiği sorusunun yanıtını vermek değişen dünyanın dinamiklerini anlamayı gerektirmektedir. İçinde bulunduğumuz toplumsal yapı 25 yıl öncesi ile dahi karşılaştırdığımızda son derece farklı bir noktaya gelmiş durumdadır. İhtiyaçlar hızla çeşitlenmekte, buna karşın çözüm stratejileri farklılaşmaktadır. Dünya, belki de hiç olmadığı kadar hızla değişmektedir. Teknolojik ilerlemeler toplumsal ve demografik değişimi hızlandırmaktadır. Sosyal çevrede, bireysel ve toplumsal davranışlarda, aile ilişkilerinde ve istihdam piyasası koşullarında yaşanan önemli değişimler sonucu gençlik kavramının kültürel, sosyolojik ve ekonomik boyutları farklılaşmaktadır. Gençlik dönemi, biyolojik olarak olmasa da sosyolojik olarak uzamaktadır. Nüfus bilimciler, ekonomik (işsizlik vb.) ve sosyo-kültürel faktörler nedeniyle, gençlerin, formel eğitimi tamamlama, işe başlama, bir aile kurma gibi çeşitli yaşam dönemeçlerine daha geç girdiklerini ifade etmektedir. İkinci nokta ise, yaşam boyunca sahip olunan toplumsal rollerin giderek karmaşıklaşmaya başlamasıdır.

Öte yandan, değişen nüfus yapısı ve istihdam piyasasında devrim yaratan makineleşme oranları sonucunda gençler için yaşamın giderek daha da güç olması kaçınılmaz olmuştur. Kesintiye uğrayan sosyal güvenlik sistemleri ve hızla artan işsizlik rakamları, gençlerin kendilerini güvende hissetmelerini önlemektedir. Küreselleşme kavramının öncülüğünde, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişi temsil eden bu yıllarda gençlerin yaşamları önemli ölçüde farklılaşmıştır.

Gençlere yönelik sosyal politikalar, gençlerin gelişimsel süreçlerini ve ihtiyaçlarını, değişen toplumsal koşulları göz önüne alarak hazırlanmalıdır.

Türkiye’de genç işsiz sayısının yüksek olmasının temelinde bir çok faktör bulunmaktadır. Genç işsizliği, ülkenin temel sorunlarıyla yakından ilgili olup, bunların

başında, son yıllarda düşüş eğilimine girse de nüfus artış hızı, buna bağlı olarak genç nüfus sayısının yüksek olması, göç, istihdam yaratıcı yatırımların yapılmaması, eğitim ile istihdam arasındaki yapısal bozukluk gelmektedir. Özellikle insan gücü planlamasının yetersizliği, mesleki eğitim politikasının amacından saptırılarak uygulanması sonucu; işgücü vasıf seviyesinin düşüklüğü, problemin büyümesine sebep olmuştur.

1980’li yıllardan sonra bütün Dünyada ve Türkiye’de Neo-liberal politikaların da etkisiyle küresel rekabet ortamında işsizlik daha da önemli bir problem olarak ülkelerin karşısına çıkmıştır. Dünyada pasif istihdam politikalarının uygulanmasının işsizlikle mücadelede yetersiz oluşu sonucu aktif istihdam politikaları uygulamaya başlanmıştır.

Bu bilgiler ışığında Türkiye’ de genç işsizliği sorununun çözümüne ilişkin öneriler şunlardır:

- Bir iş sahibi olmak kadar önemli olan, yapılan işin “insan onuruna yakışır” nitelikte olmasıdır. Kötü bir iş, bazen işsizlik kadar kötü olabilmekte, bireyin en üretken ve yaratıcı dönemi olan gençlik dönemi hayatta kalma mücadelesi haline gelebilmektedir. Bu nedenle genç işsizliği sorunu, kötü çalışma koşulları, düşük ücretler, yetersiz sosyal koruma gibi boyutları da düşünülerek kapsamlı bir şekilde çözüme ulaştırılmalıdır.
- Gençlere üretken istihdam ve “insana yakışır iş” olanakları sağlamak, birbirinden bağımsız politikalarla mümkün olamayacaktır. Bu, işgücü piyasasını oluşturan tüm aktörlerin tutarlı, uyumlu ve eşgüdümlü çalışmalarını gerektiren zorlu bir süreçtir. Bu bağlamda BM, Dünya Bankası ve ILO işbirliği ile oluşturulmuş olan ve genç işsizliğini önlemede uluslararası düzeyde bir işbirliğini hedefleyen YEN, küresel düzeyde iyi bir örnek teşkil etmektedir. YEN, uyum sürecinde olduğumuz AİS’ nin öncelikleri ile de çalışmamaktadır.
- Türkiye’ deki genç işsizliğin temel sebepleri; nitelikli istihdamın yetersizliği, kırılğan işler, düşük eğitim düzeyi, işverenlerin “deneyimsiz” gençlerin işgücü maliyetlerini artıracığına dair duydukları kaygı, nitelikli işgücüne duyulan ihtiyaç, eğitim ve işgücü piyasası arasındaki bağlantıların yetersizliği, işsiz sayısının çokluğu nedeniyle kolay işten çıkarmalar olarak sıralanabilmektedir.
- Genç işsizliği ile mücadelede hangi politikaların uygulanacağı konusunda, genç işsizliğinin nedenleri belirleyicidir. Genç işsizliğinin hem arz hem talep yönlü

nedenleri olduğu göz önünde bulundurularak, genç işsizliğini önlemeye ve genç istihdamını artırmaya yönelik politikalar ortaya konmalıdır.

- Ülkemizde genel bir Ulusal İstihdam Stratejisi ile buna bağlı özel bir Ulusal Genç İstihdamı Stratejisi' nin olmaması büyük bir kayıptır. Bu hem AB katılım sürecinde AİS'ne uyum bakımından, hem de YEN'in belirlediği çerçevede doğrultusunda atılması gereken önemli bir adımdır. Gençliğin istihdam sorunları ulusal bir eylem planı kapsamında, ayrıntılı, çok boyutlu ve sonuç odaklı bir biçimde ele alınmalıdır.
- Genç işsizliğini önlemeye ve genç istihdamını artırmaya yönelik politikalar belirlenirken; Türkiye'nin demografik yapısı, işgücü piyasasının kendine özgü sorunları, güçlü ve zayıf yönleri ile engel ve fırsatları göz önüne alınmalıdır. Uzun vadede kadınların eğitime ve işgücüne katılmalarını engelleyen eşitsizlikleri ortadan kaldıracak, kırdan kente göçün gençler üzerindeki olumsuz sonuçlarını azaltacak, ortalama eğitim süresini yükseltecek bütüncül politikalara ihtiyaç vardır.
- Birinci derecede eğitilmiş genç nüfusu etkileyen ve işgücü piyasasına ilk kez girmek isteyenler arasında yoğunlaşan uzun süreli açık işsizlik, düşük verimlilik ve düşük ücret biçiminde tezahür eden eksik istihdam, düşük işgücüne katılma oranları, tarım sektörünün hala geniş istihdam alanı olması, çok sayıda ücretsiz aile işçisi, ve kendi işinde çalışma biçimindeki istihdam durumunun varlığı, yaygınlaşan kayıt dışı istihdam, Türkiye işgücü piyasasının bazı karakteristikleridir. Türkiye'de genç işgücü piyasasının temel sorunları; işgücünün eğitim düzeyi açısından yetersizliği, genç kadınların işgücüne ve istihdama katılımlarının düşük olması, genç işsizliğinin artması, tarım sektöründe yüksek istihdam oranı ve kayıtdışı istihdamın yayılmasıdır. Hızlı nüfus artışı ve kırsal kesimden kent merkezlerine göç, gençlerde kayıtdışı istihdamın artmasında etkili olmaktadır.
- Kırsal kesimden göç eden gençler vasıfsız olmalarından ötürü sosyal güvencesiz ve düşük ücretlerle çalışmayı kabul etmektedirler. Tarım sektöründeki düşük verimlilik sorununa çözüm bulunmalı ve sektörün dünya pazarlarındaki rekabet gücü artırılmalıdır. Bu, kırsal kesimden kent merkezlerine yapılan genç göçünün önlenmesine yardımcı olacaktır. Modern hayvancılık, su ürünleri yetiştiriciliği, dört mevsim sebze üretimi, meyve

bahçeciliği, taze çiçekçilik gibi daha yüksek katma değerli üretim faaliyetleri ile kırsal kesim gençlerine yeni iş fırsatları yaratılmalıdır.

- Türkiye için “demografik fırsat penceresi”ni açan gençlerin sayıları 2020 yılında kapanmaya başlayacaktır. Türkiye genç nüfus hala bir fırsatken, gençleri işgücü piyasasına entegre edecek önlemleri almalıdır.
- Kırsal ve kentsel alanlarda gençlerin nitelik düzeylerinin artırılması için zorunlu eğitim süresinin uzatılması gerekmektedir. Bu hem kırsal kesimden kentlere göç eden gençlerin istihdam edilebilirliğini yükselterek kayıtdışı istihdama yönelmelerini engellemek, hem de kırsal kesimde kalanların modern tarımsal faaliyetlere katılmalarını sağlamak için önemlidir.
- Türkiye’nin köklü bir eğitim ve işgücü reformuna ihtiyacı vardır. Türkiye’de, eğitimden iş piyasasına geçiş süreci olan 15-24 yaşları arasındaki performans gençlerin istihdamı için çok önemlidir. İşgücü piyasasının taleplerini karşılayan bir mesleki eğitim modeli, bu açıdan kritik bir öneme sahiptir.
- Üniversiteler, kamu ve özel sektör arasındaki işbirliği artırılmalı, genç araştırmacılara gelişmiş ülkelerdeki araştırmacılara sağlanan benzer fırsatlar sağlanmalı, beyin göçünü engelleyecek etkin politika önlemleri alınmalıdır.
- Girişimciliğin desteklenmesi, gençlere iş yaratılması açısından önemli bir araçtır. Gençlerin yöneticilik vasıflarını geliştirmek amacıyla, yöneticilik ve girişimcilik eğitimleri verilmelidir. Bölgesel rekabet üstünlükleri belirlenerek, organize sanayi bölgeleri ile ticaret ve sanayi odalarının destek ve iş birliğiyle genç işsizlere özel projeler geliştirilebilir.
- Genç çalışanların sosyal güvenlik primlerinin düşürülmesi yönündeki teşvikler genç istihdamını artırmada etkili olabilir. Fakat yeni işler yaratılmadıkça, bu tür bir yaklaşım bu insiyatifin çıkarlarından maksimum fayda sağlamak amacıyla istihdamdaki yaş gruplarının değişimine sebebiyet verecektir. Bu insiyatifler toplam istihdama sağladığı katkı oranına göre değerlendirilmelidir.
- Toplumda işsizlik konusunda en dezavantajlı gruplardan biri olan gençleri hedefleyen aktif işgücü piyasası politikaları uygulanmalıdır. İşçi ve işverenler arasında genç işsizlikle mücadele alanında ortak çalışma kültürü geliştirilmeli, aktif işgücü piyasası politikalarının yürütülmesinden sorumlu olan İŞKUR’un kurumsal kapasitesi güçlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- ABAK, Handan; (2009), *Gençlerin İşsizlik Sorunu ve Mesleki Eğitimin Önemi* Yüksek Lisans Tezi , Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı .
- ACAR, Hakan; (2008), " Türkiye' nin Ulusal Gençlik Politikası Nasıl Yapılandırılmalıdır? ", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Sayı: 1.
- ADAK, Nurşen; (2010), " Sosyal Bir Problem Olarak İşsizlik ve Sonuçları " *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Sayı:2, Cilt:21
- ALP, Leyla; (2014), " Dezavantajlı Grupların İstihdama Katılımları: G20 Ülkelerindeki Başarılı Uygulamalar ", Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- AVRUPA VE ORTA ASYA BÖLGESİ İNSANİ KALKINMA TÜRKİYE BİRİMİ; (2008), " Türkiye' nin Gelecek Nesillerine Yatırım Yapmak: Okuldan İşe Geçiş ve Türkiye' nin Kalkınması ".
- BASMACI, Güliz Seda; (2011), *Genç İşsizliği ve Türkiye' de Genç İşsizliğine Yönelik Çözüm Arayışları*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.
- BAYRAKTAR Seda, İncekara Ahmet; (2013), " Türkiye' nin Genç İşsizlik Profili " *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Sayı:4, Cilt:1, s. 15-38.
- BAYRAM, Sonat; (2009), *Avrupa Birliği Ülkelerinde Emek Piyasaları Görünümü ; İşsizlik Olgusu ve Uygulanan Politikalar* Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.
- BERLINGIERI, F., Bonin, H., & Sprietsma, M. ; (2013), " Youth Unemployment in Europe Appraisal and Policy Options Germany " , *Centre for European Economic Research*.
- BİÇERLİ, M. Kemal; (2007), "Çalışma Ekonomisi", Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul
- BİÇERLİ, M. Kemal; (2004) "İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları", Anadolu Üniversitesi Yayınları; No. 1563, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları; No. 184, Eskişehir
- ÇETİNKAYA, Emel; (2008), *Türkiye' de Genç İşsizliği İle Mücadelede Aktif İşgücü Piyasası Politikaları* Doktora Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇETİNKAYA, Emel, (2010), " Genç İşsizliğinin Teorik Açıklamaları " *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*.
- DEMİRAY, Hande Tufan; (2003), *Türkiye' de Genç İşsizliği ve Yüksek Öğretim Mezunu Gençlerin Çalışma Yaşamına Geçişteki Sorunları* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı .

DEMİRCAN, Erhan; (2012), " *İstihdam ve İşgücü Piyasası Raporu* " Diyarbakır Karacadağ Kalkınma Ajansı.

DERELİ, Feyza ve Sinem Kabataş, (2009), " Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi " *Yeni Tıp Dergisi*, Sayı: 26, s. 31-36.

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (1963), Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963- 1967), DPT Yayını, Ankara, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan1.pdf> , (Erişim Tarihi: 22.05.2015).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (1968), İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972), DPT Yayını, Ankara, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan2.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.05.2015).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (1973), Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973- 1978), Ankara: DPT Yayını, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan3.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.05.2015).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (1979), Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979- 1983), Ankara: DPT Yayını, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan4.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.05.2015).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (1985), Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985- 1989), Ankara: DPT Yayını, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan5.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.05.2015).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (1990), Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990- 1994), Ankara: DPT Yayını, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan6.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.05.2015).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (1996), Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996- 2000), Ankara: DPT Yayını, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan7.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.05.2015).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (2000), Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001- 2005), Ankara: DPT Yayını, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan8.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.05.2015).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (2006), Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007- 2013), Ankara: DPT Yayını, <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.05.2015).

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2013-2018.
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkınma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalkınma%20Plan%C4%B1.pdf> (Erişim Tarihi: 22.05.2015).

ORGANİZATİON FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT; (1984), *Youth Employment in France, Paris, OECD.*

DURAK, Şuayip; (2011), *İşsizlik, İstihdam Politikaları ve İşsizlikle Mücadele Başarı Örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.

- DURŞUN, Salih ve Serpil Aytay; (2009), " Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı " *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 28, Sayı:1 s. 71-84.
- DURUEL Mehmet ve Mehmet Kara; (2009), " Yeni AB Üyesi Ülkeler İle Türkiye İşgücü Piyasasının Karşılaştırılması" *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı:17*, s. 53-76.
- ERASLAN, İlke, (2010); "*Küreselleşmiş Dünyada İşsizlik; Türkiye' de İşsizlik Üzerine İnceleme*" Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- EROL, S. I. (2013); "Gençlere Yönelik Aktif İstihdam Politikaları: Japonya, Kore, Çin ve Türkiye Örnekleri ", *Tühis İş Hukuku Ve İktisat Kongresi*.
- EUROPEAN COMMISSION (tarih yok). *Youth Unemployment*. 06.05.2015 tarihinde <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1036> adresinden alındı
- EUROSTAT, *Youth Unemployment*. (tarih yok). mayıs 19, 2015 tarihinde Eurostat Statistics Explained: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Youth_unemployment adresinden alındı
- EUROSTAT, *Unemployment Statistics*. (2015, mart). Mayıs 16, 2015 tarihinde Eurostat Statistics Explained: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics adresinden alındı
- GHOSE, A., Majid, N., & Ernst, C. ;(2010), "*Küresel İstihdam Sorunu* " International Labour Office, Geneva.
- GÜNDOĞAN, Naci; (1999), " Genç işsizliği ve Avrupa Birliği' ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdamı Politikaları ", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt:54, Sayı:1.
- GÜNDOĞAN, Naci; (2001), *Genç İşsizliği*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- GÜNEY, Alptekin; (2009), " İşsizlik, Nedenleri, Sonuçları ve Mücadele Yöntemleri ", *Kamu-İş*, Cilt: 10, Sayı:4.
- GÜRER, H., Korkmaz, A; (2011), "İstihdamın Arttırılmasında Girişimciliğin Önemi: Girişimcilik Destekleme Modeli " *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 42-65.
- GÜVENÇ, Müge; (2014), "*Küresel İstihdam Eğilimleri* ", Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı (ILO).
- ILO (International Labour Organization) *Türkiye' de Genç İstihdamı*. (2015, Mayıs 23). Türkiye Ofisi Ankara: <http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/areas/youth.htm> adresinden alındı

- İNCEKARA, Beyhan; (2010), *Gelişmekte Olan Ülkeler ve Türkiye'de İşsizlik* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Teorisi Bilim Dalı .
- İŞİĞİÇOK, Özlem; (2011). *İstihdam ve İşsizlik*, Bursa, Ekin Yayınevi.
- İŞKUR (Türkiye İş Kurumu); *İşkur Aktif İşgücü Programları.*: <http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/isarayan/aktifisgucuprogramlari.aspx> adresinden alındı (Erişim Tarihi: 23.05.2015).
- İŞKUR (Türkiye İş Kurumu); *İşkur' un Aktif İstihdam Politikaları ve Mesleki Eğitim Hizmetleri.* <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/seminernotlar/05032013/iskur.pdf> (Erişim Tarihi: 23.05.2015).
- KARABIYIK, İlyas; (2009), Avantaj ve Dezavantajlarıyla Genç İşsizliği. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(3-4).
- KARATAŞ, Kasım (1998). *Genç İşsizliği Ekonomik Toplumsal ve ruhsal sonuçları* . Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi .
- KAVAK, Yüksel (1997). Eğitim İstihdam ve İşsizlik İlişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(13), 21-26.
- KAYALI, G. S. (2015). *Genç İşsizliği*. Ankara: Türk Metal Yayınları.
- KENAR, Necdet. (2015, mayıs 6). *Mess Eğitim Vakfı*. Genç İstihdamı: <http://www.messegitim.com.tr/ti/568/0/GENC-ISTIHDAMI> adresinden alındı
- KESİCİ, M. R., & Selamoğlu, A. (2005, Haziran). Genel Hatlarıyla Avrupa İstihdam Stratejisi ve Geçirdiği Dönüşümü. "*İş Güç*" *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 7(2), 38.
- Kurumu, T. B. (2007). *İşgücü İstihdam ve İşsizlik İstatistikleri*. Ankara.
- KUZGUN, İ. K. (2013). Türkiye'de Eğitimli Genç İşsizliğinin Çözümünde Bir Alternatif Olarak Staj: Özellikleri ve Sosyal Boyutu. *Toprak İşveren Sendikası Dergisi*(99).
- MAYA, İlknur Çalışkan; (2006). AB Sürecinde Türkiye İle AB Ülkeleri Eğitim İstatistiklerinin Karşılaştırılması . *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 375-394.
- MURAT, S., & Şahin, L. (2011). *AB' ye Uyum Sürecinde Genç İşsizliği*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- MURAT, S., & Şahin, L. (2011). Gençlerin İstihdamı/İşsizliği Bakımından Türk Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi. *Çalışma ve Toplum*, 96-97.
- MÜTEVELLİOĞLU, N., Zambak, M., & Mert, M. (2010), İşsizlik, Üniversiteli Gençlik ve Gelecek: Bir Alan Araştırmasının Bulguları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1).
- OKUR, Ahmet; (2014), *Türkiye' de Genç İşsizliği ve Nedenleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- ÖZBEK, Serkan (2014), *Mesleksizlik Kapsamında Diplomalı İşsizlik ve Sosyoekonomik Etkileri (Yüksek lisans tezi)*. Çanakkale: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı .
- ÖZTÜRK, A. O., Sunal, S., Kaplan, H. A., Kocaoğlu, M., & İpek, Ş. (2012). *İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu İstanbul İstihdam Raporu*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- PASTORE, Francesco; (2012, November). Youth Unemployment In Italy At The Time Of The New Great Depression. *Friedrich Ebert Stiftung*.
- Population employed unemployed inactive*. Eurostat Statistic Explained: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Population_employed_unemployed_inactive,_2012.png (19.05.2015)
- SANAL, Engin; (2010). Küresel ekonomik Kriz ile Dünyada ve Türkiye' de Artan Genç İşsizliği. *Toprak İşveren Sendikası Dergisi*(88).
- SANAL, Engin; (2013). Aktif İstihdam Politikaları. *Toprak İşveren Sendikası*(99).
- SARAÇ, T. B. (2012). Kayıtdışı Ekonomi ve İşsizlik İlişkisi (2000/1- 2011/2) . *Sosyo - Ekonomi*, 82-104.
- SELAMOĞLU, A., & Lordoğlu, K. (2006). *Katılım Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye' de İşgücü ve İstihdamın Görünümü*. Ankara: Belediye- İş.
- TETİK, Alim; (2012). *Dünya'da ve Türkiye' de İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Politikalar (Yüksek Lisans Tezi)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri anabilim dalı.
- TOKOL, A., & Alper, Y. (2013). *Sosyal Politika*. Bursa: Dora .
- TUNALI, İ., & İlhan, B. Y. (2009). *Türkiye' de İşgücü Piyasasına Geçiş Aşamasındaki Gençler* . Ekonomik Araştırma Forumu (Koç Üniversitesi-Tüsiad).
- ULUSAL TEKNİK EKİP; (2011), “ Herkes İçin İnsana Yakışır İş: Ulusal Gençlik İstihdam Programı Ve Antalya Pilot Bölge Uygulaması ” Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- YAVAŞ, H. K. (2010). *Türkiye' de Genç İşsizliği ve İstihdam Politikalarının Genç İşsizliğine Etkileri Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim Dalı .
- YAVUZ, A. (2012). *İşgücü, İstihdam ve Kriz Olgusu Sektörel Etütler ve Araştırmalar*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası .
- YENTÜRK, Nurhan; (2008), *Türkiye' de Genç İşsizliği*. 05 5, 2015 tarihinde Bianet Bağımsız İletişim Ağı: <http://www.bianet.org/bianet/ekonomi/107048-turkiye-de-genc-issizligi> adresinden alındı
- YENTÜRK, Nurhan & Başlevent, C. (2007). *Türkiye' de Genç İşsizliği*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi.

ÖZGEÇMİŞ

Merve Bilen 20.04.1988 tarihinde Edirne' de doğmuştur. İlk ve ortaokul eğitimini Yunus Emre İlköğretim Okulunda almıştır. Lise eğitimini ise Muzaffer Atasay Anadolu Lisesinde tamamlamıştır. Lisansını Celal Bayar Üniversitesi İşletme bölümünde okumuş. Yüksek lisans eğitimine Yalova Üniversitesi İnsan Kaynakları ve Çalışma İlişkileri Bölümünde devam etmektedir.